

AZ EURÓPAI UNIÓ AGRÁRGAZDASÁGA

AgraEconomy of the European Union

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium közreműködésével
és támogatásával készült, az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központban

Boldog karácsonyt és sikeres új esztendőt!

Döntés a KAP állapotfelméréséről

Kopik a piac mindenhatóságába vetett hit

Gombakincs a föld alatt

2008. 13. évf. 11–12. szám

A Magyar Vidék Napja

Első alkalommal, idén szeptember végén hagyományteremtő szándékkal rendezte meg az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program Irányító Hatósága a *Magyar Vidék Napját*, melynek a Mezőgazdasági Múzeum (Budapest, Vajdahunyadvár) adott otthont. A rendezvény keretében az eddig megalakult 96 helyi vidékfejlesztési közösség elnyerte a LEADER akciócsoport címet, és ezáltal a helyi vidékfejlesztési stratégiák megvalósításához való jogot. Mostantól indul a stratégiák végrehajtási szakasza, az egyes települések szabad kezet kapnak elképzeléseik megvalósításához. (Bővebben a 9. oldalon.)

Vásári forgatag

Az ország minden tájáról érkeztek kiállítók

A rendezvény méltó helyet kapott a Vajdahunyadvárban

Termelői mézek vására

Hazai ízek

MAZSOLÁZÓ	3
-----------------	---

HÍREK, ESEMÉNYEK

Újra magyar fiatal gazda a legjobbak között	4
Kukorica helyzetkép	5
Kukoricaügy: Brüsszel nemet mondott	5
Olasz importborok: átpalackozási gyanú	6
Dohánytermesztési fórum Veronában	6
Az olcsó külföldi felvágott mérgezi a hazai húsipart	7
Ötmilliárdos keret zöldség-gyümölcs termeszőknek	7
A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékekkel kapcsolatos kereskedői magatartásról	8
Erősödő magyar-spanyol kapcsolatok	8
A Magyar Vidék Napja	9
Változik az agrárkár-enyhítési rendszer	10
Az uniós víz keretirányelv alkalmazása	10
Megalakult a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat	10
Pannon Borrégió a minőségért	11
Vadgombaparádé	11

EU AGRÁRIUM ÉS PIACSZABÁLYOZÁS

Súlyos következményekkel járhat az új uniós növényvédelmi szabályozás .	12
Heti egy alma?	13
Stabil elem lesz az élelmiszersegélyezési program?	14

ARCKÉPCSARNOK

Edward Thomas Schafer	17
-----------------------------	----

BRÜSSZELBE JÁRUNK

Döntés a közös agrárpolitika állapotfelméréséről	18
Brüsszelnél jelentjük... ..	20

KÍNÁLKOZÓ LEHETŐSÉGEK

Hol az orvosság a gyógynövényágazat bajaira?	23
--	----

RIPORT

Gombakincs a föld alatt	27
Agrármúltunk emlékei – Tessedik szülővárosában, Albertirsán	28

FÓRUM

A pirosribizskéről és a kertészek gondjairól	30
Ősintén a bogyógyümölcs-termelésről	33
Súlypontok	34
A termékpályákról – az AGRÁR EURÓPA KLUB fórumán	35
Hol a határ egy civil szervezet károkozásában?	36

KELETI BŐVÍTÉS

Szélről a középbe	37
-------------------------	----

KITEKINTÉS

Kopik a piac mindenhatóságába vetett hit	39
--	----

KÖZLÖNY	40
---------------	----

BORÍTÓ 2-3

A Magyar Vidék Napja

BELSŐ SZÍNES 1-2

Hőgyész–Tolna megye szíve közepén

BELSŐ SZÍNES 3-4

Agrármúltunk emlékei –
Tessedik szülővárosában, Albertirsán

BORÍTÓ 4

Könyvajánló

Az Európai Unió Agrárgazdasága 2008. 13. évfolyam 11–12. szám

A Földművelésügyi
és Vidékfejlesztési
Minisztérium
közreműködésével
és támogatásával havonta
megjelenő kiadvány.

Kiadja az Országos
Mezőgazdasági Könyvtár
és Dokumentációs Központ

Felélős kiadó:
Lükőné Őrsi Gabriella –
főigazgató

Szerkesztőség címe:
1012 Budapest,
Attila út 93.

Postacím:
1253 Budapest 13, Pf.: 15.
Tel.: 489-4910
Fax: 489-4976

E-mail:
szerkesztoseg@omgk.hu

Főszerkesztő:
Tamás Enikő

Főszerkesztő-helyettes:
Siadák Balogh Beáta

Szerkesztőbizottság:
dr. Vajda László,
Pallóné Dr. Kisérdi Imola,
Schütz Nándor,
Lükőné Őrsi Gabriella,
Román Zoltán

Készült:
AGROINFORM
Kiadó és Nyomda Kft.
1149 Budapest, Angol u. 34.
www.agroinform.com
2008

HU-ISSN 1416-6194

A címképterv
Horváthné Fejes Ágnes
munkája

Címképünk:
A tél szebbik arca
Tamás Enikő
felvétele

BROWSER	3
NEWS, EVENTS	
Hungarian farmer is among the best ones	4
Maize review	5
Maize: Brussels said „no”	5
Imported Italian wines: rebottling is suspected	6
Forum in Verona on the topic of tobacco production	6
Cheap meat products from abroad are poisoning Hungarian meat industry	7
Five billion for the producers of fruit and vegetables	8
About the ethic attitude of traders of agricultural and food products	8
Developing relations between Hungary and Spain	9
The Day of Rural Hungary	9
The system for the compensation of agricultural damages is changing	10
The application of the EU's water frame guidelines	10
The Hungarian National Rural Network is established	10
Pannonic Wine Region for quality	11
Wild mushrooms	11
EU AGRICULTURE AND MARKET REGULATION	
The new phytosanitary regulation of the EU may result in serious consequences	12
Apple once a week – a fruit-for-schools program in the EU	13
Food aid program — a steady element	14
PORTRAIT	
Edward Thomas Schafer	17
ATTENDING BRUSSELS	
Decision on the state assessment of the CAP	18
Reports from Brussels	20
OPPORTUNITIES	
Where is the remedy for the problems of herbs and medicinal plants sector?	23
REPORT	
Treasures under the earth	27
Relics of our agricultural history – in Albertirsa, the mother town of Tessedik	28
FORUM	
Redcurrants and the troubles of gardeners	30
Speaking out the topic of berry production	33
Priorities	34
About product lines — the forum of Agrár Európa Klub	35
What should be the limit in the damaging activity of a civil organization?	36
EASTERN ENLARGEMENT	
Into the centre from the periphery	37
OUTLOOK	
The trust in the omnipotence of Market is declining	39
BULLETIN	40
COVER 2–3	The Day of Rural Hungary
INNER COLOURED 1–2	Hőgyész in the heart of Tolna county
INNER COLOURED 3–4	Relics of our agricultural history – in Albertirsa, the mother town of Tessedik
COVER 4	Recommended books

**AgraEconomy
of the European Union
Volume 2008/13.,
Issue 11–12.**

Monthly publication,
published out with the
assistance and support of
the Ministry of Agriculture
and Rural Development.

Published by the National
Agricultural Library and
Documentation Centre

Responsible Publisher:
Lükőné Őrsi Gabriella

Address
of the Editorial Office:
1012 Budapest,
Attila út 95.

Postal address:
1253 Budapest 13, Pf.: 15.
Tel.: 489-4910,
Fax: 489-4976

E-mail: szerkeszto-
seg@omgk.hu

Editor-in-chief:
Tamás Enikő

Vice Editor-in-chief:
Siadák Balogh Beáta

Editorial board:
*dr. Vajda László,
Pallóné Dr. Kisérdi Imola,
Schütz Nándor,
Lükőné Őrsi Gabriella,
Román Zoltán*

Printed in:
AGROINFORM Publishing
and Printing Co.
H-1149 Budapest, Angol u. 54.
www.agroinform.com

HU-ISSN 1416-6194

*Cover designed by
Ágnes Horváth-Fejes*

*Front Cover:
The beautiful face of winter
Photo by
Tamás Enikő*

- ❖ *Megrendülőben van a piac mindenhatóságába vetett hit.* Noha a pénzügyi válság a mezőgazdaságot csak áttételesen érinti, ahhoz mégis elég volt, hogy felferje az alapvető mezőgazdasági termények árát, és élelmiszerár-robbanást produkáljon. (Bővebben a 39. oldalon.)
- ❖ Lehet, hogy az új uniós növényvédőszer-szabályozás a genetikailag módosított fajták előretörését hozza majd? Mindenesetre a szakma tiltakozása igen erőteljes, és nem csupán hazánkban. Mi várható, mik az előzmények, és mik lesznek a ma már előrelátható, nem kívánatos következmények? (Cikkünk a 12. oldalon.)
- ❖ Egyszerre csak színre lép egy állatvédő szervezet, és kemény, következetes munkával tönkretesz egy korábban viruló ágazatot. Igen, csak hogy nem csupán a libamájról van szó! Miközben majd mások megtörik a libát, és profitálnak a magyar lúdágazat tönkretételéből. Bárány László, a Baromfi Terméktanács elnöke válaszolt a kérdéseinkre a 36. oldalon.
- ❖ *Változik az agrár-kárenyhítési rendszer.* 2009 elejétől minden mezőgazdasági termelő be kell hogy lépjen a kárenyhítési rendszerbe. Ennek folytán az eddig nem biztosítható károk enyhítésének lesz fedezete. (Részletek a 10. oldalon.)
- ❖ *Hogyan tűnik, tűnhet el a piros ribiszke a termesztésből?* Szükség van-e és miért a Bogyógyümölcsstermelők Országos Szövetségének újbóli megalapítására? Hogyan lehetne helyzetbe hozni a termelőket? Hogyan látja a FruitVeb Zöldség-Gyümölcs Szakmaközi Szervezet ezt a problémát? (Cikkünk a 30. oldalon, a Fórum rovatban.)
- ❖ A szarvasgomba ritka csemege. Ötcsillagos szállodák ingyencek által látogatott éttermeiben találják föl: szarvasgomba vörösboros mártásban fűcsúszttal, fekete szarvasgombával tűzdelt őzpecsenye, és így tovább. A dombóvári Ulrich Józsefnek sikerült úgynevezett félkultúrával szarvasgombát termesztetni. Hogyan jutott el idáig? Lehet, hogy megjelenik a szarvasgomba pástétom ünnepnapokon az emberek asztalán is? Riport a 27. oldalon.
- ❖ *Megalakult a Pannon Borvidéki Régió.* Rendelet írja elő, hogy hektáronként legalább 3300 tőke legyen, s az újbor mennyisége hektáronként nem haladhatja meg a 100 hektolitert (Bővebben a 11. oldalon.)
- ❖ *Uniós támogatással juthatnak a gyermekek friss gyümölcsökhöz.* A tagállamok kormányai maguk dönthetik el, hogy részt kívánnak-e venni az iskolagyümölcs-programban. A 90 millió eurós keretből, amelyet az unió az iskolagyümölcs-programra szán, Magyarország 2 millió euróhoz jut. Hogyan lehet ezt jól fölhasználni? (Cikk a 13. oldalon.)
- ❖ *Megszületett az Európai Unió belső élelmiszersegélyezési programja,* melynek keretében az intervenció készletekből ingyen élelmiszerhez juttatják a rászorulókat. A Közös Agrárpolitikán belül az élelmiszersegélyezés önálló tétel lesz, s így intervenció készlettől függetlenül a segélyprogram stabilizálódik. (Bővebben a 14. oldalon.)
- ❖ *Értékes gyógynövény-alapanyagokat, nyersanyagot adunk el olcsón,* hogy aztán drágán vásároljuk meg a külföldön készült gyógyhatású készítményeket. Számos jel mutat arra, hogy jó néhány drága külföldi termék magyar alapanyagból készül, de ez sehol nincs föltüntetve a terméken. Milyen lehetőségeink vannak a gyógynövényágazat fölfuttatására? (Részletek a 23. oldalon.)

Újra magyar fiatal gazda a legjobbak között

A Fiatal Gazdák Európai Tanácsa – CEJA – ismét megrendezte a Leginnovatívabb Európai Fiatal Gazda versenyt. A verseny eredményhirdetésére 2008. november 6-án, Rómában, a Campidoglio-ban, a CEJA megalakulásának 50. évfordulója tiszteletére rendezett ünnepségen került sor.

A verseny győztese Loretta di Simone, olasz fiatal gazda lány lett, aki hagyományos olasz búzát termeszt és azt tésztának feldolgozva közvetlenül adja el éttermeknek. A díjat a hagyományoknak megfelelően Mariann Fischer Boel asszony, az EU Bizottság mezőgazdasági főbiztosa adta át.

Kejsár Kamilla bekerült a legjobb öt pályázó közé.

Az, hogy a 2006. évi győzelem után ismét volt a döntőben magyar jelölt, azt mutatja, hogy a magyar fiatal gazdák felveszik a versenyt európai társaikkal, fenntartható és versenyképes gazdaságokat működtetnek, fejlesztenek. Ez a siker is megerősíti, hogy érdemes és szükséges a generációváltásra komoly figyelmet és forrásokat áldozni.

Kesjár Kamilla 29 éves, 4 éve tulajdonosa és vezetője a zöldségvetőmag előállításával foglalkozó Kesjár Flóra Kft-nek.

Végzettségei:

Budapesti Kertészeti Egyetem, kertészmérnök, 2003.

Szolnoki Kereskedelmi Főiskola, közgazdász-marketing szakirány, 2004.

Nyelvismerete: angol, spanyol

Kesjár Kamilla

A Kesjár Flóra Kft. tevékenységi köre elsősorban zöldségvetőmag termelése és termesztése Magyarország területén. A cég 40 ha saját területen termel és emellett több mint 300 hektáron integrálja a termelést. Az így megtermelt zöldségvetőmagot (borsó, hagyma, kapor, petrezselyem, sárgarépa, retek stb.) értékesíti.

A cégnek üzleti partnerei vannak Németországban, Hollandiában, Csehországban, Olaszországban, kereskedik a délszláv térség és a volt FÁK országaival. Emellett értékesíti egy cseh zöldségvetőmag-nemesítő cég professzionális vetőmagjait a belföldi piacokon

és délkeleti szomszédainknál. A kft. szolnoki telephelyén szolgáltatás-jelleggel vetőmagok hobby-tasakba való csomagolását is végzi több éve.

A verseny során a zsűri elsősorban azt értékelte, hogy a magyar jelölt meg tudott felelni annak a szakmai kihívásnak, amelyet a cég váratlan átvétele jelentett. Másrészt a termelés-szervezés, a kiterjedt európai és azon kívüli üzleti kapcsolatrendszer, valamint a különleges szakmai felkészültséget kívánó vetőmag-előállítás volt az, ami miatt a döntőbe jutott a magyar jelölt.

„Mivel a vetőmag bizalmi áru, ezért fontosnak tartom mind üzleti, mind munkatársi kapcsolatainkban a kölcsönös megértést. Kezdeti féllelmeim, tapasztalatlanságomból fakadó ne-

hézségeim leküzdése után a családi örökség iránt érzett elhivatottsággal, lelkesedéssel, a szakmai kihívásoknak való megfelelni vágyással, legjobb tudásom szerint végzem munkámat. Nem érzem kényszerpályának a hivatásomat, az üzleti élet és ezen belül a mezőgazdaság számos lehetőséget tartogat egy fiatal számára.” – mondta Kesjár Kamilla a római döntőben a személyes bemutatkozás során.

További információk:

Fiatal Gazdák Magyarországi Szövetsége – AGRYA

Telefon: 06 1 3200429

E-mail: agrya@agrya.hu

Kukorica helyzetkép

Beállt a tél és egyes gazdák azt fontolgatják, hogy le sem törik a kukoricát, mert olyan keveset fizetnek érte. Mások úgy vélik, inkább arra kell felkészülni, hogy esetleg két évig is raktározni kell a terményt, míg emelkednek az árak. A gabonapiac szereplői egyelőre arra várnak, hogy a korábbi ígéretek szerint az állam aktívan beszáll a gabonaüzletbe.

A gabonapiac hónapok óta áll, s egyelőre nincs is jele annak, hogy a helyzet akár év végéig is megváltozna. A jobb minőségű búza ára is tonnánként 30–36 ezer, a takarmánybúzáé 20–25 ezer, az árpáé 21–26 ezer forint, a kukoricáé pedig csupán 18–24 ezer forint között mozog. *Helyenként akár fele is lehet a tavalyi árnak.* Tekintettel arra, hogy a kukorica betakarítása mintegy kétharmadánál tartott november második felében, és az árak rendkívül alacsonyak, többen fontolgatják, hogy *kukoricájukat „lábon” telettek át.* A Magyar Agrárkamara friss felmérése szerint könnyen elképzelhető, hogy *a még lábon álló, több mint hárommillió tonna kukorica jó negyedét-ötödét nem fogják betakarítani.* Ez azt jelenti, hogy *akár félmillió tonna kinn marad a földben, ami példátlan.*

A gazdálkodók kényszertakarékosság miatt csökkentették a növényvédelmi kezeléseket, kevesebb műtrágyát és növényvédőt szert használtak, és jó minőségű vetőmagból is jóval kevesebb került az őszi vetések során a talajba. Spórolnak a *talajmunkákkal* is, ami messze nem az optimális feltételeket biztosítja a termeléshez.

Vancsura József, a Gabonatermesztők Országos Szövetségének elnöke szerint az elmúlt esztendő, amikor is néhány hónap alatt felére, harmadára csökkent a búza, kukorica ára, rávilágított, hogy korábbi üzleti terveiken változtatni kell.

Arra kell készülni, hogy a termés harmadát akár egy évet meghaladó időn túl is készletezni kell. *Ehhez viszont szükség lenne a termelők, kereskedők és az állam közös kockázatvállalására. Vancsura szerint semmi nem tiltja, hogy az állam üzleti alapon beszálljon a gabonaüzletbe.*

Az elnök úgy véli, hogy minden magyar gabona elfogadható áron eladható, a most még nehezen megválaszolható kérdés az, hogy *mikor. Kijelentette: sokat segítené, ha az idei uniós kukoricaintervenciós keretet 700 ezer tonnáról jócskán megemelnék.* Minden híresztelés ellenére most is indulnak exportszállítmányok, főleg Olaszországba és Ausztriába. Információi szerint havi 300 ezer tonna körüli termést szállítanak.

Forrás: Nsz

Kukoricaügy: Brüsszel nemet mondott!

Várhatóan marad a szűk intervenciós keret, az MVH a spekulánsokra is figyel. Bár hivatalos válasz még nem érkezett, az Európai Bizottság informálisan már elutasította azt a magyar kérést, hogy *Brüsszel ne alkalmazzon mennyiségi korlátozást a takarmánykukorica idei intervenciós felvásárlásakor a tengeri kikötőktől távol eső tagországokban – értesült lapunk.*

Az ügyben Gráf József miniszter írt levelet Mariann Fischer Boel agrárbiztosnak. A hazai remények szerint januárban az Európai Bizottság még napirendre tűzheti a témát, ha a mostani hivatalos döntés valóban elutasító lesz is.

A gondot az okozza, hogy a tavalyi 50–60 ezer-ről tonnánként 20 ezer forintra süllyedtek a hazai kukoricaárak, elsősorban a jobb termés, illetve az elmúlt évi árrobbanást kiváltó világpiaci spekuláció kifulladásá miatt. Brüsszel az intervencióban az árutulajdonosoknak 101,31 eurós (mintegy 26 ezer forint) tonnánkénti árat garantál, de az idei szezonra uniós szinten 700 ezer tonnában maximuma a megvehető kukoricamennyiséget. A magyar piaci szereplőknél ugyanakkor a 8–8,5 millió tonnás termésből legalább 4 milliós felesleg képződhet, és további EU-többletekkel kell számolni Romániában, Szlovákiában és Bulgáriában is.

Az intervenciót nálunk lebonyolító Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) felkészült a felvásárlásra, és jelenleg egymillió tonna raktárkapacitást bérel. Az MVH arra számít, Magyarország egymaga is kimerítené a 700 ezer tonnás uniós kukoricakvótát, ha Brüsszel valóban nem növeli a megvásárolható mennyiséget. Szakértők azonban kizártnak tartják, hogy a teljes keretet a hazai árutulajdonosok használhatják ki, ha más tagországok is kínálnak fel tengerit. Ez eset-

ben még inkább tartósak maradhatnak az önköltség alatti, nyomott árak a hazai gabonapiacra – állapítják meg. A termelők november 1-e és december 31-e között nyújthatják be kukorica-felajánlási pályázataikat, Brüsszel pedig február 15-ig dönthet. (Az EU-felvásárlás – mennyiségi korlát nélkül – a búzára és az árpára is kiterjed. Az MVH árpából vár magyar felkínálást, búzából nem.) A kukoricatulajdonosoknak a pályázatok beadásakor – most először – tonnánként 15 eurós letéti díjat kell fizetniük. Ezt akkor „bukhatják el”, ha a pályázatuk nyer, de a terményt végül nem az EU-nak adják el. A mai helyzet ugyanakkor kedvezhet a spekulációnak: egyesek játszhatnak arra, hogy az olcsóbb piacról később vesznek árut, ha a tenderük eredményes lesz. Ezért az MVH az összes pályázónál ellenőrzi majd, hogy az uniónak felkínált kukoricamennyiség ténylegesen megtalálható-e a raktáraikban.

Forrás: Világgazdaság

Olasz importborok: átpalackozási gyanú

Magyar terméké átpalackozva, vagy egyéb illegális csatornákon jut el az Olaszországból származó importborok egy része a hazai fogyasztókhoz – ágazati szakértők feltételezése szerint.

Az olasz és az uniós kimutatások szerint tavaly 430 ezer hektoliter olasz bor érkezett Magyarországra, míg a hazai statisztikák csak 260 ezer hektoliterről tudnak. Így körülbelül ezer kamionnyi mennyiség „tűnt el nyomtalanul”.

A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal augusztus óta tartó, átfogó ellenőrzést tartott, amely a legalisan forgalmazott (importált) olasz borok vizsgálatára irányult. Eddig 1,7 millió forint minőségvédelmi bírságot szabtak ki az importőrökre, főként kiszerelési-jelölési hiányosságok miatt.

Forrás: Világgazdaság

Dohánytermesztési fórum Veronában

Veronában találkoztak november elején a dohánytermesztésben érintett uniós országok Bulgária, Franciaország, Görögország, Olaszország, Lengyelország, Románia, Spanyolország és Magyarország földművelésügyi miniszterei, illetve képviselői.

Magyarországot Gőgös Zoltán államtitkár képviselte. A találkozón megvitatták a közösségi dohányágazat kilátásait, figyelembe véve a harmadik országokkal való verseny fokozódását és az Európai Bizottság érvényes iránymutatásait a dohánytermesztőknek nyújtott támogatásokról.

Egyetértés volt abban, hogy a jelenlegi, a termeléstől történő részlegesen elválasztott támogatási rendszer jól működik, továbbá hogy az európai dohányágazat elindult egy nehéz racionalizálási, hatékonyság- és minőségjavítási úton.

Az ülésen az alábbi közös álláspontra alakult ki:

A KAP felülvizsgálatával kapcsolatos tárgyalások lezárásakor az elfogadandó végleges megállapodás szerves részeként kezelni kell a közösségi dohányágazattal kapcsolatos problémákat;

Lehetőséget kell biztosítani a termeléshez kötött, vagy attól elválasztott támogatási modell választására a tagállam adottságaitól függetlenül; azaz 2013-ig fenn kell tartani a tagállamokban már érvényben lévő, jelenlegi közvetlen támogatási rendszereket,

Az európai dohánytermesztés támogatási rendszere nem tehető felelőssé a dohányzás terén kialakuló tendenciákért, mivel a felhasznált dohány 75%-a importból származik, miközben az uniós termesztési terület csökken,

A dohánytermesztésnek igen nagy jelentősége van Európaszerte a tájmegőrzés, idegenforgalom és a vidéki munkahelymegtartás szempontjából.

Forrás: FVM
www.agrotrend.hu

Az olcsó külföldi felvágott mérgezi a hazai húsipart

Üzembezárásokat hozhat az új év a magyarországi húsiparban, amelyet az import térnyerése és az élő sertés drágulása sújt.

A válság hatására termékszerkezet-váltás várható a húsiparban, vagyis *a fogyasztók első sorban az olcsó termékeket keresik majd*. A diszkontok terjedése óta ez leginkább saját márkás importárut jelent, és csökken a középkelet-kategóriás és prémium termékek iránti kereslet vélekedik Éder Tamás, a Magyar Húsiparosok Szövetségének elnöke, aki nagyjából a Bokros-csomagot követő piaci átrendeződésre számít. A banki finanszírozás drágulása, a változatlanul maradó adó- és járulékterhek pedig további versenyhátrányt okoznak a hazai élelmiszeripar számára.

A tavalyi ötszázalékos csökkenés után az idén az első nyolc hónapban a magyar élelmiszeripar termékeinek belföldi értékesítései közel tíz százalékkal csökkentek, miközben *az importáru aránya tovább nőtt az egyébként 1–3 százalékkal szintén kisebb forgalmat elkönyvelni kénytelen kiskereskedelemben. Gyakorlatilag folyamatosan szorulunk ki a saját piacainkról,*

és a visszaesést az export sem tudja ellensúlyozni – mondja az elnök.

Az idén valószínűleg még nem lesz jelentős a válság hatása, mivel augusztusban és szeptemberben néhány vállalkozásnak sikerült az élő sertés termelői árának növekedéséből adódó többletköltséget legalább részben érvényesítenie a kiskereskedelembe. Az élő sertés ára egyébként október végére mintegy 30 százalékkal haladta meg az elmúlt év hasonló időszakét.

2009-ben azonban, amikor ismét nagyobb reálbércsökkenés várható, már számos húsipari vállalkozás kerülhet nehéz helyzetbe, ezért az elnök szerint a cégeknek már most érdemes végiggondolniuk, hogyan tudnák költségeiket tovább lefaragni. Tavaly mindössze 0,7 százalékos volt az élelmiszer-ipari ágazat árbevétel-arányos nyeresége, ami egyáltalán nem adott módot tartalékolásra. Ha pedig a válság komolyabb forgalom- és bevételcsökkenéssel, valamint a kifizetési határidők nagyobb csúszásával jár, akkor nemcsak elbo-

csátásokra, hanem üzembezárásokra is föl kell készülni az ágazatban.

A kifizetések csúszásának már most látszanak a jelei, főleg a kereskedelem részéről, a feldolgozók azonban lehetőség szerint igyekeznek tartani az alapanyag-beszállítóknál a szerződéses határidőket – mondja az elnök. Szerinte a jelenlegi helyzetben, a magas jegybanki kamatszint mellett ha egy cég átmenetileg forinthatelre szorul egy 10–20 napos csúszás okozta likviditáshiány miatt, az olyan versenyhátrány, amit szinte lehetetlen behozni.

Éder Tamás szerint az agrártárca koordinálásával most is zajlanak olyan tárgyalások, amelyek a kereskedelmi láncok és beszállítóik kapcsolatainak normalizálását célozzák. Reményei szerint még az idén sikerülhet tető alá hozni egy, a román, szlovák és cseh megoldáshoz hasonló *etikai kódexet*, amely többek között rögzítené a fizetési határidőket és a másodlagos visszatérítések maximálását.

Forrás: Napi Online

Ötmilliárdos keret zöldség-gyümölcs termeszteknek

Ötmilliárd forint hitelkerettel indulhat a zöldség-gyümölcs termeszteknek szánt „Új Magyarország TÉSZ forgóeszköz hitelprogram” a kormány döntése szerint, olvasható a Magyar Közlönyben megjelent kormányhatározatban.

Az ötmilliárd forintból azok a már véglegesen vagy előzetesen elismert termelői értékesítő szervezetek, TÉSZ-ek részesülhetnek, amelyeknek fennálló beruházási célú bankhitelük van, vagy elbírálás alatt lévő bankhitelkérelemmel rendelkeznek.

A hitelt a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (MFB) biztosítja, és a hitelező bankoknak háromhavi

EURIBOR plusz legfeljebb 1,25 százalékpont kamattal adhatja tovább, a kölcsönt felvevő tételek pedig háromhavi EURIBOR plusz legfeljebb 4,25 százalékpont kamattal kaphatják meg.

A kormányhatározat intézkedik arról is, hogy az MFB az ötmilliárd forintra árfolyam-fedezeti megállapodást kössön a Pénzügyminisztériummal a program hatéves futamidejére. Az árfolyam-fedezeti megállapodás a hatálybalépés napján (november 5.) a Magyar Nemzeti Bank hivatalos forint-euró árfolyamán számított devizaösszegre vonatkozik.

Forrás: Napi Online

A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékekkel kapcsolatos kereskedői magatartásról

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium egyeztető megbeszéléseket kezdeményez az élelmiszer-kiskereskedelemmel foglalkozó vállalkozásokkal a piaci kapcsolatok rendezésének és az etikus üzleti magatartás érvényesülésének szabályairól. *A szaktárca egyebek mellett javasolja, hogy a kereskedők által különböző jogcímen megállapított és a termelőkre áthárított költségek ne haladják meg a beszerzési ár öt százalékát.* A tervezet szerint a kiskereskedelmi vállalkozások önként vállalnák, hogy teljes élelmiszerválasztékuk hazai eredetű termékekből álló hányada eléri 80%-ot. A megkülönböztetett minőséget, illetve eredetet tanúsító védjeggyel ellátott hazai termékek (pl. Kiváló Magyar Élelmiszer, Hagyományok-Ízek-Régiók terméklistája, eredetvédett vagy földrajzi megjelöléssel ellátott termékek) kiemelt és kedvezményes ki-

helyezést kapnának az adott kategórián belül. A minőségi termékeket előállító magyar vállalkozások piacra jutásának támogatása érdekében a kereskedők az úgynevezett saját márkás termékeknél is lehetővé tennék az előállító nevének és címének feltüntetését, a termék, illetve az alapanyag származását azonosító jelölést. *Az FVM az Agrármarketing Centrum révén támogatást kíván nyújtani olyan élelmiszer-forgalmazással foglalkozó vállalkozások rendezvényeihez, amelyeken a kiemelt hazai élelmiszerek reklám vagy egyéb formában megjelennek.* A megállapodás célja a hazai élelmiszerbiztonság további erősítése, a fogyasztók bizalmának megőrzése és a hatóságilag ellenőrzött, minőségi termékeket előállító magyar vállalkozások piacra jutásának a támogatása.

Forrás: FVM

Erősödő magyar-spanyol kapcsolatok

Gráf József, földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter Martina Hernández Valencia tartomány mezőgazdasági, halászati és élelmiszerügyi miniszter meghívására *2008. október 13–16. között hivatalos látogatást tett Spanyolországban.*

A látogatás első napján, október 14-én Gráf József Madridban megbeszélést folytatott Elena Espinosa spanyol környezet-, vidék- és tengerügyi miniszterrel. A két tárca közti kapcsolatok az elmúlt években jó ütemben fejlődtek, 2005 óta immáron negyedik alkalommal találkozott a két ország mezőgazdasági minisztere. Elena Espinosa és Gráf József elsősorban a *KAP állapotfelméréssel* kapcsolatos nemzeti álláspontokról egyeztettek. Megállapították: a két ország álláspontja hasonló, az uniós tárgyalások során szoros együttműködés alakítható ki. Mint ismert, a francia elnökség kifejezett szándéka, hogy a még nyitott kérdéseket november végéig lezárják.

A két miniszter eszmét cserélt a 2010. január 1-jével kezdődő *csoportos spanyol-belga-magyar EU elnökségre* történő felkészülésről, a két ország közti agrárkereskedelelem fejlesztésének lehetőségeiről, majd végül a magyar tárca vezetője rövid tájékoztatást adott arról, hogy 2008 novembere és 2009 júliusa között hazánk Magyar Gazdasági Évadot rendez Spanyolországban.

A délutáni program keretében Gráf József látogatást tett a *Kasztília és León* tartományban fekvő Carboneiro El Mayorban. Spanyolország legfontosabb gabonatermesztő régiója

Magyarország területénél nagyobb. Itt található a spanyol-magyar agrárkapcsolatok fontos szereplőjének, a spanyol *Monte Nevado cég* sonkaszáritó üzeme. Az Olmos család által vezetett vállalkozás a '90-es évek elejétől kezdve aktív szerepet vállalt a hazai mangalicatenyésztés és hústermelés fellendítésében. (A spanyolok időben felismerték a magyar mangalica értékeit! A szerk.)

Miniszter urat a szakmai látogatáson többek között *Silvia Clemente, a tartomány mezőgazdasági minisztere*, valamint Carlos Escribano, a spanyol szaktárca mezőgazdasági főigazgatója – egyben a magyar és spanyol agrártárca által létrehozott Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Munkacsoport spanyol társelnöke – kísérték. Gráf József meghívását elfogadva Silvia Clemente jelezte részvételi szándékát a jövő évi budapesti mangalicafesztiválon.

A látogatás második napján *Francisco Camps Valencia tartomány miniszterelnöke* a valenciai kormánypalotában fogadta Gráf József minisztert. A megbeszélésen részt vett *Maritina Hernández a tartományi tárca vezetője*. A megbeszélésen a kétoldalú kapcsolatok fejlesztésének elősegítését célzó Magyar–Valenciai Vegyes Bizottság jövőbeni létrehozásában állapodtak meg. Egyetértettek abban, hogy a mezőgazdasági termelők, valamint az élelmiszeripari termékek kereskedelmében érdekelt vállalatok kapcsolatépítésének fóruma lehet – többek között – a 2009 tavaszán megrendezésre kerülő valenciai Euroagro mezőgazdasági kiállítás, amelyen a valenciai partnerek magyar kiállítók részvételét is várják.

Gráf József Vicente Rambla tartományi miniszterelnök-helyettes valamint a valenciai partnere kíséretében részt vett a *37. Iberflora nemzetközi kertészeti kiállítás* megnyitóján, majd rövid megbeszélést folytatott *Pilar Merinóval a Kanári-szigetek mezőgazdasági, halászati és élelmiszerügyi miniszterével*.

A magyar agrártárca vezetőjének hivatalos spanyolországi látogatása Carlet-ben a 3000 tagot számláló helyi mezőgazdasági szövetkezethélén tett látogatással zárult. A szövetkezet elsősorban kakiszilva (más néven hurma vagy datolyaszilva – Diospyros kaki) és citrusfélék termesztésében, illetve forgalmazásában tölt be fontos szerepet. (A kakiszilva Ázsiából származik, Spanyolországban 15 éve termesztik, ám az európai fogyasztók előtt még kevésbé ismert gyümölcs.)

A magyar–spanyol kapcsolatok újabb erősítését hozta a miniszteri látogatás. Az elkövetkezendő időszakban reményeink szerint még szorosabbá válik az együttműködés, különös tekintettel a közelgő csoportos EU elnökségre.

Szentmáry Tamás
mezőgazdasági attasé

A Magyar Vidék Napja

Első alkalommal, idén szeptember végén hagyományteremtő szándékkal rendezte meg az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program Irányító Hatósága a *Magyar Vidék Napját*, melynek a Mezőgazdasági Múzeum (Budapest, Vajdahunyadvár) adott otthont. A rendezvény keretében az eddig megalakult 96 helyi vidékfejlesztési közösség elnyerte a LEADER akciócsoport címet, és ezáltal a helyi vidékfejlesztési stratégiák megvalósításához való jogot. Mostantól indul a stratégiák végrehajtási szakasza, az egyes települések szabad kezet kapnak elképzeléseik megvalósításához. A LEADER program elsődleges célja a vidéki erőforrások fenntartható hasznosításának, valamint a vidéki életminőség helyi megoldásokon alapuló javításának elősegítése. A 2007-2013 közötti időszakban az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) keretében összesen mintegy 262 milliárd forint támogatás jut a III. és IV. tengelyek intézkedéseire, és

ezen belül a LEADER programra. Az egyes vidékfejlesztési közösségek átlagosan 2 milliárd forint fejlesztési forráshoz jutnak, a leghátrányosabb helyzetű 30–40 hazai térség további 3–4 milliárd forint támogatásra számíthat. A helyi vidékfejlesztési stratégiák kialakításában önkormányzatok, vállalkozások, valamint civil szervezetek, összesen mintegy 12 ezer helyi szereplő működött közre. A LEADER program intézkedései 3021 hazai települést és 2930 helyi önkormányzatot érintenek.

Az évenként megrendezett Magyar Vidék Napja jó alkalmat kínál a különböző kistelepüléseket képviselő vidéki közösségek számára kultúrájuk, illetve termékeik bemutatására. Az idei rendezvény programját népzenei és néptáncbemutatók, termékkóstolók, illetve vásár színesítette, továbbá lehetőség volt az egyes régiók népművészetével, hagyományaival való megismerkedésre is.

P. M.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Változik az agrár-kárenyhítési rendszer

A két évvel ezelőtt bevezetett agrárkár-enyhítési rendszer átalakításáról döntött a kormány, miután az eddigi rendszer nem bizonyult hatékonynak. Az állam és a gazdálkodók közös felelősségvállalásán alapuló rendszer alapvetően megváltozik, *2009 elejétől minden mezőgazdasági termelő számára kötelező lesz a részvétel*. Kivételt ez alól csak a középvállalkozások méretét meghaladó gazdasággal rendelkező őstermelők, illetve nagygazdák jelentenek. A változás következtében a termelői befizetés a jelenlegi évi 4–500 millió forintról várhatóan 2,5 milliárd forintra növekszik, összesen tehát mintegy 5 milliárd forint áll majd rendelkezésre. Ez az összeg azoknak a nem biztosítható károknak a fedezésére szolgál, melyek természeti csapások (aszály, fagykár) miatt következnek be.

Változik a szántóföldi művelési ág esetében a hektáronkénti befizetési összeg (1000 forint helyett 800 forintra), illetve az ültetvények (gyümölcsös, szőlő) utáni hektáronkénti befizetési összeg (3000 forint helyett 2000 forintra) is. Várhatóan az üzleti alapú mezőgazdasági biztosításokat is támogatják majd, erről azonban egyelőre még nem született döntés.

PM

Az uniós víz keretirányelv alkalmazása

Az unió új vízügyi szabályozását a víz keretirányelv (VKI) tartalmazza, melyet az Európai Parlament 2000. december 22-én fogadott el. A VKI alapcélkitűzése a folyók, patakok, tavak jó ökológiai állapotának és vízminőségének fenntartása mellett a felszín alatti vizek esetében a jó mennyiségi és vízminőségi állapot fenntartása, illetve elérése 2015-ig. *A VKI gyökeres szemléletváltozást hoz a vízgazdálkodás területén, miután szakít azzal a korábbi felfogással, hogy a víz kereskedelmi termék.* A vizet örökségnek tekinti, melyet ennek megfelelően szükséges óvni, illetve a vízkészletekkel való gazdálkodás azok hosszú távú megőrzését kell, hogy szolgálja. A keretirányelvben foglalt vízzel kapcsolatos előírások a hasznosítható vízkészletek hosszú távú védelmének érdekében a fenntartható vízhasználat elősegítését, a felszín alatti vizek szennyezésének, valamint a szennyezőanyagok kibocsátásának csökkentését, az árvizek és aszályok hatásának mérséklését,

valamint a vizes élőhelyek védelmét és állapotuk javítását szabályozzák. *Az intézkedések között helyet kap a földhasználat módosítása, a műtrágya-, illetve a vegyszerfelhasználás csökkentése, a szennyvizek fokozottabb tisztítása, valamint a belvízlevezetés és vízvisszatartás arányainak módosítása is.*

Az elmúlt évek során kidolgozott intézkedéseket minden tagállamnak az egész országra kiterjedő *vízgyűjtő-gazdálkodási tervben kell rögzítenie, melynek elkészítési határideje 2009. december 22.* Ennek az alapidokumentumnak az elkészültével kezdődik majd a végrehajtás szakasza, a részletes tervek készítése. Magyarország országos terve négy részvízgyűjtő (Duna, Tisza, Dráva, Balaton) szintű tervre épül, ehhez kapcsolódóan 42 tervezési alegység szintjén készülnek részleges tervek. A hazai tervek súlypontja regionális szinten van, miután megvalósításuk többnyire regionális programokhoz kapcsolódik.

Az uniós előírások alapján a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés során figyelembe kell venni mind a vízgazdálkodási, illetve környezetvédelmi szempontokat, mind pedig a gazdasági és társadalmi szempontokat. A folyamatban kiemelt szerepet kell kapjon a társadalom bevonása is, az érintett területeken működő érdekcsoportok, civil szervezetek részvételével. A 2007 januárjától 2009 december végéig tartó tervezési fázis során három menetben történik a társadalom bevonása. A tervezésben irányító szerepet betöltő Országos Vízgazdálkodási Tanács, Részvízgyűjtő Vízgazdálkodási Tanácsok, illetve Területi Vízgazdálkodási Tanácsok megalakulását követően 2009 első félévében az intézkedési változatok társadalmi konzultációjára, a második félévben a vízgyűjtő-gazdálkodási terv véglegesítésére kerül sor.

PM

Megalakult a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat

Az európai térségek együttműködésének elősegítésére létrejött Európai Vidékfejlesztési Hálózat részeként kezdi meg működését a *Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat* (MNVH), mely a vidékfejlesztésben érintett összes hazai szereplőt, illetve szervezetet összefogja. A fejlesztési folyamatok összehangolása érdekében létrehozott MNVH intézményrendszere tanácsadással, tapasztalatcserével, képzésekkel, térségek közötti és nemzetek közötti együttműködések támogatásával, a partnerség elvén alapuló együttműködések ösztönzésével igyekszik elősegíteni a vidékfejlesztés hatékony megvalósítását. A hálózat

működését a 1060/2008 (IX.26) kormányhatározat, illetve a 131/2008 (X.1.) FVM miniszteri rendelet szabályozza. *A hálózat célja a már meglévő, magán- és köztulajdonban lévő hálózatok, a mezőgazdasági és vidékfejlesztési szaktanácsadás, valamint a mezőgazdaságban és vidékfejlesztésben tevékenykedő civil szereplők együttműködésének elősegítése.* A hálózat kialakításában egyaránt kiemelt szerephez jutnak a helyi közösségek, a Leader Akciócsoportok, valamint a helyi vidékfejlesztési irodák is.

A 2007–2013 közötti időszakban hazánk az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében összesen mintegy 8000 milliárd forintnyi forrást használhat fel vidékfejlesztésre. Az ÚMVP a vidéki életkörülmények javítása érdekében mintegy 1300 milliárd forintot biztosít a mezőgazdasági termelés korszerűsítésére, a hazai termékek versenyképességének javítására, valamint agrár-környezetvédelmi fejlesztésekre. *A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium 2008. október közepén induló intézkedései a vidéki térségek fejlesztésével kapcsolatban elsősorban a helyi turisztikai vállalkozások beindítását, a falumegújítási, illetve örökségvédelmi programokat, valamint a LEADER akciócsoportok stratégiai terveinek végrehajtását kívánják támogatni.* A vidékfejlesztési programokban kiemelt helyen szerepel a munkaerőképzés javításán és a munkahelyteremtésen túl a helyi kulturális programok szervezése, illetve a helyi értékek megőrzése is.

Papp Mónika

Pannon Borrégió a minőségért

Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter aláírta a Pannon Borvidéki Régió (rövidítve: Pannon Borrégió) megalakulásáról szóló rendeletet. A borrégió négy dél-dunántúli borvidék (Pécsi, Szekszárdi, Villányi és Tolnai borvidék) részvételével jött létre. *A borrégió döntéshozó testülete a tanács, melyet a hegyközségek elnökei, titkárai, illetve küldöttei alkotnak.* Elsődleges feladatai közé tartozik a borrégió országos képviselete mellett a fajtahasználat összehangolását elősegítő javaslatok kidolgozása, valamint a marketingtevékenység egységesítése is. A Pannon Borvidéki Régió szabályzatáról szóló 142/2008 (X. 31.) FVM rendelet a Magyar Közlöny 2008. október 31-i számában olvasható. A rendelet felsorolja, hogy a régió területén mely szőlőfajtákból állítható elő minőségi bor. Előírja azt is, hogy *az ültetvényeken hektáronként legalább 3300 tőke legyen, valamint az újbor mennyisége hektáronként nem haladhatja meg a*

100 hektolitert. A Pannon Borrégió területén előállított minőségi borok forgalomba hozásának feltétele, hogy a hegybíró a származási bizonyítványban jelezze, a termelő szabadon használhatja a régiós megjelölést. Ebben az esetben a „Pannon Borrégió” logóval kerülhet forgalomba az adott bor.

PM

Vadgombaparádé

Erdőinkben, rétjeinken, erdőszéleinken található vadon termő ehető gombáinknak csupán a töredékét hasznosítjuk Magyarországon. Ennek részben oka a gombamérgezéstől való félelem és a nem kellő szintű gombaismeret. Ugyanakkor illegális úton, csomagtartóban óriási mennyiségű vadontermő gomba kerül ki az országból!

A tőlünk északabbra fekvő országokban, például Finnországban a vadon termő gomba gyűjtése, földolgozása hozzá tartozik az emberek mindennapi életéhez.

Nagysikerű rendezvénynek volt a helyszíne az Országos Mezőgazdasági Könyvtár, Budapesten. A téma a vadon termő gombák gyűjtése, főlhasználása, a vadon termők termesztésbe vonása volt. *Dr. Rimóczi Imre* egyetemi tanár humorral fűszerezett, vetített képes előadása a vadon termő gombákról osztatlan sikert aratott. *Dr. Győrfi Júlia* egyetemi docens a vadon termő gombák termesztésbe vonásáról tartott érdekes előadást. A termesztett csiperkegomba mennyiségét tekintve az Európai Unión belül Lengyelország tört az élre, megelőzve Hollandiát. A laskagomba termesztésbe vonásában, új fajták kinemesítésében magyar kutatók elévülhetetlen érdemeket szereztek. A docens asszony beszélt a mikorrhiza kapcsolatot teremtő gombákról is. Ezideig nem sikerült laboratóriumi körülmények között termőtest képzésre bírni éppen a legértékesebb vargányaféléket. *Dr. Sárny Tamás* egyetemi tanár a gombatartósításról tartott igen hasznos ismereteket közlő előadást. Bemutakozott *Ulrich József* szarvasgomba termelő is, aki beszámolt e téren elért sikereiről. (Interjú a 27. oldalon)

A rendezvényen rövid ismetetőt tartott a vecsési Vagoemt Kft ügyvezetője, *Szakács József*, aki elmondta, hogy milyen rendszer szerint gyűjtik a gombát és hogyan dolgozzák föl. A rendezvény ideje alatt ízléses csomagolásban a vecsési cég gombaszárítmányait árusították. A Magyar Természettudományi Múzeum liofilizált vadon termő gombáit is bemutathattuk.

A témával kapcsolatos könyvvásár színesítette a rendezvényt. (Következő lapszámainkban cikk formájában is közöljük egy-egy előadás anyagát.)

TE

Súlyos következményekkel járhat az új uniós növényvédelmi szabályozás

Az unióban a növényvédő szerek engedélyezését jelenleg a 91/414-es EGK irányelv szabályozza, mely szerint a megosztott felelősség elve érvényesül mind uniós, mind tagállami szinten. Az érvényben lévő szigorú ellenőrzési rendszer biztosítja, hogy csak a kockázatot nem jelentő készítmények kaphassanak engedélyt. Ennek megfelelően az uniós csatlakozásunktól 2008. január 1-ig eltelt időszakban összesen 308 készítmény engedélyét vonták be, illetve 187 új készítményt engedélyeztek hazánkban. Uniós szinten jelenleg 220 hatóanyag rendelkezik engedéllyel, 215 hatóanyagról még nem született döntés, 628 hatóanyagot pedig betiltottak. Noha a jelenlegi rendszer működőképes, és biztonságos növényvédőszer-használatot tesz lehetővé, a Bizottság új szabályozást kíván bevezetni a növényvédő szerek forgalomba hozatalával és engedélyezésével kapcsolatban. A változtatásokkal kezdetben több tagállam nem értett egyet, ennek ellenére a rendelettervezetet a Tanács 2008. június 23-i ülésén elfogadták. Az Európai Unió Tanácsa és a Bizottság által benyújtott közös tervezethez az Európai Parlament Környezetvédelmi Bizottsága eddig több mint 300 módosító indítványt fogadott be, melyeket a 2008. november 5-én tartott ülésen vitattak meg.

A hazai hatóságok szakemberei, a mezőgazdasági termelők, a növényvédőszer-gyártók, a környezetvédők, valamint a hazai törvényhozók kezdettől fogva elleneztek a javasolt változtatásokat, és egyetértettek abban, hogy ezek nem járulnak hozzá a humán, illetve környezetvédelmi kockázatok csökkentéséhez, sőt hosszú távon beláthatatlan következményei lehetnek, ugyanakkor nehéz helyzetbe hozzák a mezőgazdasági termelőket, és gyengítik az unió, ezáltal Magyarország mezőgazdaságának versenyképességét is. 2008. október végén a hazai gazdálkodók teljes körét átfogó szervezetek nyilatkozatban tették közvé a magyar álláspontot, melyet megküldtek az uniós parlamenti képviselőknek is.

Az új szabályozást tartalmazó rendelettervezettel kapcsolatban felmerült egyik fő kifogás az, hogy *sem a Bizottság, sem a Parlament nem készített előzetes hatástanulmányt, mely a növényvédőszer-választék jelentős csökkentésének a mezőgazdasági termelésre gyakorolt hatását vizsgálta volna.* A tervezet három fő ponton vitatható. Egyrészt azért, mert a technológiai, termelési, illetve növényegészségügyi különbségeket figyelmen kívül hagyó hármazónarendszer bevezetése, valamint az ezen alapuló kötelező kölcsönös elismerés rendszere nem teszi lehetővé a mára kidolgozott biztonságos és

hatékony növényvédelmi technológiák alkalmazását. Emellett a szerek bevizsgálására létrehozott intézményrendszer is fölöslegessé válik, ami a növényvédő szerekkel kapcsolatos vizsgálati szakterület ellehetetlenüléséhez vezet. Az új szabályozás másik fontos eleme, a hatóanyagoknak a tényleges kockázat helyett veszélyességi alapon való kizárása (cut-off) szintén súlyos következményekkel járhat. Az alkalmazható szerek számának drasztikus csökkentése – a Parlament javaslata a jelenlegi hatóanyagok 85%-át betiltatni – a termésmennyiségek visszaeséséhez, ezáltal a vállalkozások jövedelmezőségének romlásához vezet. További vitára ad okot a hormonrendszert zavaró (endokrin disruptor) anyagok kizárása, melynek következtében számos alapvető fontosságú gyomirtószert, piretroid típusú rovarölő szert, illetve triazol típusú gombaölőszert tiltanának be. Ez a rezisztencia gyors kialakulásával járhat, valamint fokozza a gabonafélékben az emberi egészségre ártalmas gombatoxinok megjelenését is. *A növényvédő szerek hozzáféréseinek megnehezítése következtében pedig jelentősen megnő a veszélye a génmódosított szervezetek gyors térhódításának is.* A harmadik fő ellenérv az, hogy a régi hatóanyagok egy jobb, új hatóanyaggal való helyettesítésén alapuló rendszer bevezetésével a rezisztencia veszélye jelentősen megnőne, ugyanakkor viszont a környezetre gya-

korolt kedvező hatás elhanyagolható maradna. Egyes tagországok, köztük hazánk is végzett előzetes felméréseket, melyek alapján a változtatások egyes kultúrákban 60–70%-os termésnövekedéshez, valamint 70%-os áremelkedéshez vezethetnek.

Az együttdöntési eljárás keretében az *Európai Parlament* szakkbizottsága 2008. november 5-én szavazott a rendelettervezettel kapcsolatos módosító indítványokról, és *egy kompromisszumos javaslattal állt elő*. A Környezetvédelmi Bizottság javaslata szerint az eredeti 3 zóna helyett

egy, az egész kontinensre kiterjedő zónát hoznának létre. A kötelező kölcsönös elfogadással kapcsolatban is hajlandók lennének engedelményekre, a hatóanyagok kizárása pedig kevésbé lenne szigorú. A tárgyalás, vagyis az Európai Parlament, Európai Bizottság és a Tanács közötti háromoldalú egyeztetési folyamat november 12-én kezdődött meg a zónális kötelező kölcsönös elismerési rendszerekről. A második olvasatban az EP szavazás legkorábban 2008 decemberében, legkésőbb 2009 januárjában várható.

Papp Mónika

Az Európai Unióban jelenleg 22 millióra becsülik a túlsúlyos gyermekek számát, s arányuk egyre nő. Az EU fő döntéshozó szervei éppen ezért tartják fontosnak, hogy uniós támogatással osszanak szét zöldséget és gyümölcsöt az iskolás gyerekek között. Az erről szóló javaslatot nemrégiben hagyta jóvá az Európai Parlament és a mezőgazdasági tanács.

Az Európai Parlament és mezőgazdasági miniszterek tanácsa is jóváhagyta, hogy a jövőben európai uniós támogatással osszanak szét zöldséget és gyümölcsöt az iskolás gyerekek között. Az Európai Bizottság évente 90 millió eurót szánna a programra, s hasonló összegben gondolkodik a Tanács is, ám a Parlament szerint ebből hetente csak egyszer jutna gyümölcs a gyermekeknek, és csak a 6 és 10 év közöttieknek.

Az EP éppen ezért 500 millió euróra emelné a program költségvetését. Így – a Parlament szerint – lehetővé válna, hogy a gyerekek ne csak hetente egyszer, hanem minden nap kapjanak egy adag gyümölcsöt, és ne csak a kisiskolások, hanem az óvodás korúak is. Az EP által kedden 586-47-41 arányban elfogadott jelentés szerint, melyet Niels Busk (liberális, dán) jegyzett, a programban csak az EU-ban termelt gyümölcsök vehetnének részt, s a képviselők előnyben részesítenék a helyi termelőkől származó és szezonális gyümölcsöket.

A jelentéstevő Niels Busk, valamint Michel Barnier francia agrárminiszter a plenáris vitában rámutatott, hogy Európában minden ötödik gye-

Heti egy alma?

rek túlsúlyos, és komolyan fennáll a veszélye, hogy később el fognak hízni. A gyermekkorai kövérség aránya mindemellett évente 2 százalékkal nő. Az Egészségügyi Világszervezet szerint egyébként egy 11 év alatti gyermeknek legalább 400 gramm gyümölcsöt vagy zöldséget kell fogyasztania naponta. Az EU-ban azonban ennél jóval kevesebb zöldséget és gyümölcsöt esznek a gyerekek.

A Parlament által jóváhagyott jelentés szerint az étkezési szokások már

gyermekkorban kialakulnak, és azok a gyermekek, akik megtanulják, hogy sok zöldséget és gyümölcsöt kell fogyasztani, felnőttkorban is követni fogják az egészséges étrendet.

A mezőgazdasági miniszterek szerdán szintén jóváhagyták, hogy uniós pénzből támogassák a friss gyümölcs és zöldség beszerzését és iskolai szétosztását, ám az EP 500 milliójával szemben a Tanács – a Bizottsághoz hasonlóan – ugyancsak évi 90 milliót javasolt a program finanszírozására. (A program a tervek szerint egyébként a 2009/2010-es tanév elején indul.) Mariann Fischer Boel mezőgazdasági biztos örömeinek adott hangot, amiért „a Tanács ilyen rövid időn belül tervünk támogatása mellett döntött”. Szerinte kiemelkedően fontos, hogy „a helyes szokások már gyermekkorban kialakuljanak, hiszen ezek felnőttkorban is megmaradnak” Kiemelte, hogy sok gyermek nem eszik elegendő gyümölcsöt és zöldséget, és „gyakran nem is tudja róla, hogy valójában milyen finom”. Az agrárbiztos szerint Európában elegendő végigmenni bármelyik főutcán,

hogy észrevegyük, milyen méreteket ölt a gyermekkorú túlsúlyosság problémája. „Itt az alkalom, hogy tegyünk ellene” – tette hozzá.

A Miniszterek Tanácsa által elfogadottak szerint a programot a 2009/2010. iskolaévtől kell alkalmazni. A tagállamok között az összeg felosztása a 6–10 éves korosztályhoz tartozó gyermekek létszáma alapján történik. Ez Magyarország esetén a közösségi költségvetés 2,0%-a, azaz 1,8 millió EUR. A közösségi költségvetést a 6–10 éves korosztály 30 héten keresztül heti egy alkalommal, 120 g gyümölccsel vagy zöldséggel történő ingyenes ellátására dolgozták ki, gyermekenként napi 0,2 EUR átlagköltség mellett. A tagállam maga dönthet azonban arról, hogyan használja fel a rendelkezésére álló keretet, így pl. más korosztályokat is bevonhat az iskolagyümölcs-programba, vagy 30 hétnél rövidebb időszakban, de heti egy alkalomnál gyakrabban adhat gyümölcsöt, zöldséget.

A tagállamok kormányai egyébként választhatnak, hogy részt kívánnak-e venni az iskolagyümölcs-programban. A részt vevő tagállamok az európai uniós finanszírozást vagy 50/50 arányban, vagy – az úgynevezett „konvergencia-régiókban”, ahol alacsonyabb az egy főre jutó GDP, valamint a legkülső régiókban – 75/25 arányban egészítik ki nemzeti pénzforrásokból. A tagállamoknak lehetőségük van arra, hogy a szülőktől kötelező hozzájárulást kérjenek. Ez a pénzösszeg nem fordítható a meglévő nemzeti finanszírozás helyettesítésére, hanem az akár teljesen új kezdeményezésekkel, akár már meglévő programokkal kapcsolatos kiegészítő tevékenységek ösztönzésére szolgál.

Magyarországon a becslések szerint heti egyszeri gyümölcsosztással számolva egy kisiskolásra 6 euró jut egy évben.

BRUXINFO

2008. november 20.

Stabil elem lesz az élelmiszersegélyezési program?

2008 szeptemberében az EU honlapja egy olyan bizottsági javaslatot mutat be, amely a nemrég lejátszódó árrobbanás és az ennek következményeként jelentkező megromlott világ-élelmiszerhelyzetben, az unió belső élelmiszersegélyprogramja, pénzügyi keretösszegének emelése mellett, a program lényeges átalakítását tartalmazza.¹ Olyan körülmények között, amikor még az idén tavasszal nagyon is meggyőző érvekkel alátámasztva a program folytatása kérdőjeleződött meg. A legfőbb érv ellene akkor az volt, hogy a KAP-on belül ez az 1987-ben indított program mára túlhaladottá vált. Három évtizede fontos agrárpolitikai cél volt, hogy a társadalmilag nehezen elfogadtatható és jelentős exporttámogatással külföldi piacokon értékesített intervenciók készletek leépítésének új csatornát találjanak. Így született az EU belső élelmiszersegélyezési programja, melynek keretében az intervenciók készletekből ingyen élelmiszerhez juttatták az integráció rászoruló polgárait.

Csak hogy mára nem, vagy alig maradt elosztani való intervenciók készlete. Ezért néhány év óta a program menedzselésében egyre inkább előtérbe került az a bizottsági gyakorlat, hogy intervenciók készletek helyett a rendelkezésre álló

pénzügyi keretektől mind nagyobb arányban az élelmiszerpiacon vásárolták meg a program keretében szétosztásra kerülő élelmiszereket. Emiatt állt elő a közelmúltban olyan helyzet, amikor úgy látszott, az intervenció kifutásával az Unió belső élelmiszersegélyezési programja is csendesen kimúlik. Úgy tűnt ezt a folyamatot gyorsítja fel a 2008. évi KAP állapotfelmérés reformjavaslat, amely az egységes piacszabályozásban az intervenció hatókörének további csökkentését irányozta elő.

A programnak ezt a kilátástalan helyzetét írta felül az élelmiszer-világpiaci helyzet már említett radikális változása. Ennek volt köszönhető, hogy a belső élelmiszersegélyezési programról 2008. szeptember 17-én napvilágot látott bizottsági javaslat megszűnés helyett a program jogszabályi háttérének rendezésével és pénzügyi alapjának bővítésével, a program keretében elosztható élelmiszerek választékának növelésével, a program folytatása előtt teljesen új perspektívákat nyitott. Konkrétan a belső élelmiszersegélyezési program jövőjét rendező bizottsági javaslat az alábbi fontos változtatásokat tartalmazza:

- *A programot hosszú távon intervenciók készletek megléte nélkül is fenntarthatóvá teszi.*

¹ A belső élelmiszersegélyezési program továbbfejlesztését tartalmazó bizottsági javaslat a kapcsolódó háttéranyagokkal a http://ec.europa.eu/agriculture/markets/freefood/index_en.htm címen érhető el.

Továbbra is meghagynák azt a szabályt, hogy a segélyprogram beszerzéseinél az intervenciós készlet prioritást élvez. Azonban e mellett jogilag lehetővé tennék, hogy szükség esetében a segélyprogram akár kizárólagosan piaci beszerzésekre alapozva működhessen.

- *Intervenciós termékek szűk választékát kibővítették.* A javaslat a kiosztásra kerülő termékek körét nem korlátozná az intervenciós termék-körre. A javaslat szerint e helyett egy *szélesebb alapon a programba bevonható élelmiszerek körét a tagállami hatóságok határozhatnák meg egy általuk kidolgozott szociális és táplálkozástani kritériumrendszer alapján.* (A korábbi végrehajtási tapasztalatok feldolgozása során a programmal szemben kritikaként fogalmazódott meg, hogy kimaradnak belőle a táplálkozástanilag értékes alapanyagok, a hús, hal, zöldség és gyümölcsfélék, amiatt, mert ezekből nincs intervenciós készlet. A javaslat ezt a helyzetet számolná fel.)
- *Az éves tervezés helyett hároméves programciklus.* Az eddigi gyakorlatban éves ütemezésű programokat hároméves időtartamúra hosszabítanák, ami nagyobb és alaposabb tervezést igényelne mind a nemzeti hatóságoktól, mind a programba bevont civil társadalmi szervezetektől. Ugyanakkor a bizottsági javaslat a program végrehajtása alatt a körülmények változásának követését azáltal igyekszik biztosítani, hogy a tagállamnak a program pénzügyi forrásszükségletet csak a programidőszak első évére kellene pontosan meghatároznia. Később, a második és harmadik évekre tervezett összegeket a Bizottság jóváhagyásával a programidőszak alatt is módosítani lehet, ami lényegében nem jelent mást, mint a *görgetett tervezés alkalmazását.*
- *Tagállami kompetenciává válik a segélyezési prioritások meghatározása.* A javaslat szerint a közösségi támogatás elnyerésének feltételeként a tagállamoknak előre olyan segélyprogramot kellene készíteniük, amely tartalmazná a segélyezési prioritásokat és meghatározná, hogy a programba mely rászoruló társadalmi rétegeket kívánnák bevonni. *A javaslatához készített háttéranyag mintegy példaként tételesen megnevezi a rászoruló célcsoportok között a szegény családokat, a kisnyugdíjasokat, a hajléktalanokat, a fogyatékkal élőket, a veszélyeztetett gyer-*

mekeket, a létminimum alatt élőket, valamint a bevándorló munkavállalók körét.

- *A program társfinanszírozással történő lebonyolítása.* A javaslat az eddigi gyakorlattal ellentétben, a jövőben a segélyprogramokat közösségi forrásból nem 100 százalékban finanszírozná. E helyett ezen a területen is a kohéziós program társfinanszírozási szabályait alkalmaznák. Magának a társfinanszírozásnak a zökkenőmentes bevezetése érdekében a 2010–2012 közötti programozási időszakban a közösségi források aránya az általános szabály szerint a finanszírozásban 75 százalékot tenne ki, illetve a kohéziós támogatásban részesülő tagállamok esetében (amilyen Magyarország is!) ez az arány 85 százalékot képviselne. A 2013–2015-ös programozási periódusban az általános szabály szerinti közösségi finanszírozás arányát 50 százalékra, illetve a kohéziós alap kedvezményezett országainál 75 százalékra csökkentenék.
- *A program pénzügyi forrásainak növelése.* A társfinanszírozás bevezetésével egyidejűleg a javaslat a 2008. évi 305,2 millió eurós uniós támogatást 2010–2012. évi programozási periódusban évi 500 millió euróra javasolja emelni az uniós támogatás keretösszegét (amit a javaslat a segélyezettek várható számának növekedésével, illetve az élelmiszerárak drágulásával indokol, a következő periódus közösségi támogatási keretösszegéről a javaslat nem tartalmaz információt).

Azért az igazsághoz hozzá kell tenni, hogy a belső élelmiszersegélyezési program bizottsági „felélesztése” 2008-ban nem volt előzmény nélküli. Ugyanis a Bizottság a 2008. évi segélykeretet a 1146/2007/EK bizottsági rendeletben meghatározott 294,5 millió euróról utólag, a 182/2008/EK bizottsági rendelettel 305,1 millió euróra emelte. Már ebből is látni lehetett, hogy a Bizottság nem idegenkedik a program fenntartásától. Ez a tendencia folytatódott, amennyiben a Bizottság a 983/2008/EK rendeletében a 2009-es évre uniós szinten a belső élelmiszersegély keretösszegét 496 millió euróra, az előző évihez viszonyítva 62,6 százalékkal megemelte.

A jelenleg érvényes szabályozás szerint évente kiosztásra kerülő segélykeretből a programba önként bejelentkező tagállamok részesülnek.² A 2008. évi programban a 27 tagállam közül összesen 19 tagállam, a 2009. évben 18 tagállam –

² A számításához az EUROSTAT jövedelemelosztási adatait veszik alapul. Ebből tagállami szinten meghatározzák a segélyre jogosultak számát. A számításnál először uniós szinten meghatározzák azoknak a polgároknak a számát, akik éves jövedelme a szociális juttatások hozzáadásával az adott nemzetállam átlagjövedelmének 60 százalékát nem éri el. Ezzel a számmal elosztva az adott évre meghatározott uniós keretet, ez alapján az egy főre jutó keretösszeg alapján a Bizottság tagállamonként meghatározza a segélykeret összegét.

Az EU 2008. évi belső élelmiszersegélyezési keretének tagállami elosztása és a tervezett keretnövelés (euró)

Ország	2008	2009	Változás (%)
Belgium	8 461 691	6 984 395	-17,5
Bulgária	7 007 310	8 666 207	23,7
Csehország	155 443	nem pályázott	-
Észtország	192 388	320 646	66,7
Írország	155 965	397 711	155,0
Görögország	13 228 830	20 045 000	51,5
Spanyolország	50 419 083	61 957 787	22,9
Franciaország	50 982 533	77 884 234	52,8
Olaszország	69 614 288	129 220 273	85,6
Lettország	153 910	5 463 353	3449,7
Litvánia	4 456 991	9 392 047	110,7
Luxembourg	81 091	128 479	58,4
Magyarország	8 169 224	13 417 068	64,2
Málta	378 242	725 419	91,8
Lengyelország	49 971 042	102 177 040	104,5
Portugália	13 182 946	24 718 296	87,5
Románia	24 258 046	28 202 682	16,3
Szlovénia	1 499 216	2 279 813	52,1
Finnország	2 741 323	4 019 550	46,6
Összesen	305 109 562	496 000 000	62,6

Forrás: A 182/2008/EK bizottsági rendelet 1. számú melléklete, illetve az abban szereplő támogatási összegek alapján végzett saját számítások.

Magyarország mindkét évben – vesz részt. Az alábbi 1. táblázat ennek a 2008-as és a 2009-es keretek résztvevő tagállamok közötti elosztását mutatja.

A program agrárpolitikai-piacszabályozási értékelése. Ma már több évtized távlatából világosan látszik, hogy az unió belső élelmiszersegélyezési programja az intervenciós készletek mennyiségének csökkentésében soha sem játszott igazán fontos szerepet. A program agrárpolitikai jelentősége, amikor a nyolcvanas években jelentős intervenciós készletek voltak, a segélyprogram intervenciós készletértékhez viszonyított csekély összege miatt nem elsősorban a készletek csökkentésében, hanem abban volt, hogy a társadalmilag hevesen kritizált KAP intervenciós szabályozást a felhalmozódó készletekből történő ingyen elosztással a társadalom számára inkább elfogadhatóbbá tegyék. Történelmi perspektívában a jelenlegi bizottsági javaslatnak két nagyon fontos agrár-piacszabályozási vonatkozása van. Ez a két következmény tulajdonképpen ugyanannak a ténynek eltérő nézőpontú

értékeléséből adódik. Egyfelől üdvözlendő, hogy a javaslat megszünteti azt a jogi hézagot, amely abból adódott, hogy a jelenlegi agrárpiaci helyzetben nem állnak rendelkezésre megfelelő intervenciós készletek, és mégis működtették a programot. A jogi megoldást az adja, hogy az 1290/2005/EK tanácsi alaprendelet módosításával az EMGA alpból finanszírozott önálló tételle emeli a KAP-on belül az élelmiszersegélyezést. Ez a megoldás, függetlenül attól, hogy van-e intervenciós készlet, hosszú távon a segélyprogramot a közös agrárpolitika stabil elemévé teszi. Miközben – és ez az érem másik oldala – a segélyprogram javaslatban szereplő évi 500 millió eurós keretösszege a piacszabályozás rendelkezésére álló forrásokat csökkenti. Ráadásul – teszem hozzá – egy olyan új jogcímmel kell a jövőben versenyeznie a piacszabályozásnak, amely nemzetközi (USA) példa alapján idővel akár az EMGA legnagyobb kiadási tételévé is kinőheti magát...

Dr. Szőke Gyula
agrárközgazdász

Edward Thomas Schafer

az Amerikai Egyesült Államok mezőgazdasági minisztere

1946. augusztus 8-án született Bismarck városában, Észak-Dakota államban. Nős, négy gyermek édesapja.

1969-ben az Észak-Dakotai Egyetemen BSC fokozatot szerzett üzleti adminisztráció szakon.

1970-ben a Denveri Egyetemen szakközgazdász szakon szerzett diplomát.

1978–1985 között az apja tulajdonában lévő, tisztítószerket előállító Gold Seal Társaság elnöke.

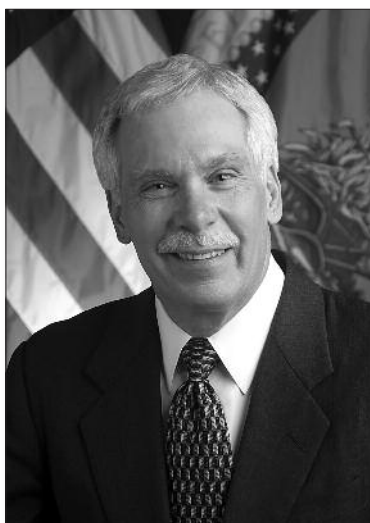
1990-ben kezdte politikai pályafutását, a Republikánus Párt jelöltjeként vett részt a képviselőházi választásokon.

1992–2000 között Észak-Dakota kormányzója.

2000-ben a Republikánus Kormányzók Szövetségének Elnökévé választották.

2007. október 31-én Bush elnök hivatalosan mezőgazdasági miniszternek jelölte, hivatalba lépését a Szenátus 2008. január 28-án erősítette meg. Az amerikai Mezőgazdasági Minisztérium 29. minisztere, elődje Mike Johanns volt.

Edward Thomas Schafer mezőgazdasági miniszterre való kinevezésében nagymértékben közrejátszott, hogy kormányzati tapasztalattal rendelkezik a jelentős mezőgazdasággal rendelkező Észak-Dakota államban, ahol egy ideig a bioüzemanyag-üzletág beindítását felügyelte. Kormányzósága idején kétoldalú tárgyalásokat folytatott Kínával a farmerek piacra jutása érdekében, valamint részt vett vidékfejlesztési projektek támogatásában is. Miniszteri kinevezésekor Bush elnöktől azt a megbízást kapta, hogy egyrészt az éves Farm Bill törvény elfogadtatásában, másrészt az amerikai mezőgazdasági termékek, elsősorban a marhahús külföldi piacokra való bejutásának elősegítésében vállaljon vezető szerepet. A marhák vágás előtti állategészségügyi ellenőr-

zésére vonatkozó jogi szabályozással kapcsolatban Schafer kijelentette, a jelenlegi szabályozás megfelel az élelmiszerbiztonság szempontjainak. Az utóbbi időben felmerült problémás esetek kapcsán szigorításokat rendelt el az állatok vizsgálatával kapcsolatban, szükség esetén lehetővé téve a vágás előtti ismételt felülvizsgálatot. *A klónozott eredetű alapanyagot tartalmazó élelmiszerek, elsősorban a hús- és tejtermékek forgalmazását az amerikai agrártárca szintén nem támogatja.*

A 2008-as évre elfogadott Élelmiszer, Természetvédelmi és Energia törvény (Food, Conservation and Energy Act of 2008) 307 milliárd dolláros keretéből 209 milliárd dollár jut az élelmiszerprogramokra, 25 milliárd dollár a természetvédelemre, a támogatásokra pedig 35 milliárd dollárt különítettek el. *Schafer tervei között az amerikai agrárgazdaság megerősítésén, illetve a nemzeti élelmiszerellátás biztosításán túl az amerikai lakosság táplálkozási szokásainak, illetve egészségi állapotának javítása és a természeti források megőrzése egyaránt kiemelt helyen szerepel.* A miniszter erősíteni kívánja az energiaszektor is, ezen belül a megújuló energiák előállítására helyezve a hangsúlyt. 2008. június 3-án Rómában a FAO által rendezett világélelmezési válsággal kapcsolatos konferencián az USA delegáció vezetőjeként azt a nézetet vallotta, hogy a szántóföldi növények bioüzemanyagként való felhasználása nem felelős az élelmiszerek árának jelenlegi nagyarányú növekedésért, hatása elhanyagolható, a vizsgálati eredmények alapján mindössze 2–3%. Hangsúlyozta, a megújuló energiákra való mielőbbi áttérés több szempontból is előnnyel jár, egyrészt előállítási költségük az egyre dráguló olajjal, illetve benzinnel szemben lényegesen alacsonyabb, másrészt kevésbé szennyezik a környezetet.

Papp Mónika

Döntés a közös agrárpolitika állapotfelméréséről

A 2008. november 18-20-i agrárminiszteri tanácsülés döntései a KAP állapotfelméréséről

Az állapotfelmérés magyar szempontból releváns döntései a következők:

1. Kötelező moduláció - átcsoportosítás a közvetlen kifizetésekből vidékfejlesztésre

Alapmoduláció

A Bizottság által eredetileg javasolt 8 %-os megemelés helyett, amely minden, évente 5 ezer eurónál több közvetlen támogatást részesülő üzemet érint, csak 5% lesz a növekedés (2009-ben +2%, 2010-11-12 pedig évente +1% növekedés). Így a régi tagállamokra már 2005 óta vonatkozó 5%-os alapmodulációs kötelezettség 10%-ra növekszik. Mivel az új tagállamoknak kifizetett közvetlen támogatások 2012-ben érik el a régi országok támogatási szintjének 90 százalékát, a 10 százalékos csökkentés azt jelenti, hogy ebben a költségvetési időszakban a magyar termelőkre nem vonatkozik az elvonás és az átcsoportosítás.

Progresszív moduláció

A Bizottság eredetileg 100 ezer eurós éves kifizetési szint felett kívánt az alapmoduláción felül további 3–6–9 százalékot tervezett elvonni a nagyüzemek közvetlen támogatásából, amelyeknél az elvonás szélsőséges esetben a források körülbelül negyedét érintette volna. Ehhez képest a megállapodás értelmében kizárólag a 300 ezer euró (régí árfolyamon számolva körülbelül 75 millió forint) feletti rész 4 százalékát veszik majd el a nagyüzemektől 2009-től indulóan, és csoportosítják át vidékfejlesztésre. Az új tagállamok, így Magyarország esetében az induló év azonban 2012 lesz.

A progresszív moduláció 538 hazai nagyüzemet érint majd. Mindebből az következik, hogy egy 100 millió forintos éves jövedelemtámogatásban részesülő nagyüzem esetében a 75 millió forint feletti rész, azaz 25 millió forint 4 százalékát érinti majd az elvonás, ami 1 millió forint (200 millió forint esetén már 5 millió forint lesz a elvonás). Vagyis a hazai nagyüzemeknek tulajdonképpen viszonylag minimális elvonással kell számolniuk.

2. Új kihívásokra átcsoportosított vidékfejlesztési források társfinanszírozása

Magyarország azt szeretne volna, hogy az állapotfelmérés révén vidékfejlesztésre átcsoportosított

közvetlen támogatások felhasználása nemzeti társfinanszírozás nélkül valósulhasson meg.

Az érvényes szabályok szerint a vidékfejlesztési források felhasználásánál a nem konvergencia régiókban 50%, a konvergencia régiókban pedig 25% a nemzeti társfinanszírozási kötelezettség, az önrész.

A megállapodásban viszont sikerült elérni, hogy a nem konvergencia régiók esetében csak 25%, a konvergencia régiók esetében pedig csak 10% legyen a nemzeti társfinanszírozási kötelezettség.

3. Kifizetési alsó határ

A bizottsági javaslat értelmében 250 eurós éves kifizetésnél és/vagy 1 hektárnál húzták volna meg azt a határt, ami alatt a jövőben nem járna közvetlen támogatás a gazdáknak. Magyarországnak Portugáliával és Szlovéniával közösen sikerült elérnie, hogy maradhat a jelenlegi 0,3 hektáros alsó határ vagy 100 eurós kifizetés, ami a mintegy 10 ezer hazai kistermelőt tart benn a rendszerben. Így az SPS-re történő átállás esetén is az ültevények 0,3 hektártól – a jelenlegi SAPS előírásokat folytatva – továbbra is jogosultak lesznek támogatásra.

4. 90 millió euró többlettámogatás az új tagországoknak

A Bizottság akceptálva az új tagországok közös kérését, hogy a KAP állapotfelmérés segítse elő a régi és új tagállamok támogatási szintje közötti különbség csökkentését, az energianövény-támogatás jelenlegi, évenkénti teljes összegét – 90 millió eurót- az új tagországok között osztotta fel. Az EU – 10-ek 2010-2011 és 2012-ben részesülnek ebből a plusz forrásból – Magyarország évente 13 millió euró többletforráshoz jut. Románia és Bulgária pedig 2015-ig részesül ebből a forrásból.

5. Támogatások termeléshez kötése

A rizs, a szárított takarmány, a héjas gyümölcsök és a fehérjenövények esetében sikerült elérnünk, hogy 2012-ig meghosszabbították a régi rendszert, amelyben termeléshez kapcsolt támogatás nyújtható.

6. Kölcsönös megfeleltetés bevezetése

Az új tagállamok kiharcolták, hogy a kölcsönös megfeleltetés keretében 2011 helyett csak

2013-ban kelljen alkalmazniuk az állatjóléti követelményeket.

7. A fiatal gazdák több támogatási lehetőséghez jutnak

A jövőben a fiatal gazdák számára a jelenlegi 55 000 eurós beruházási támogatás felső határa 70 000 euróra növekszik.

8. 68. cikk

A megállapodás értelmében a tagállamok a birtokukban lévő nemzeti boríték (közvetlen támogatások összege) 10 százalékát három célra használhatják fel.

Először is a 10 százalékos keret maximum **3,5 százalékanak erejéig termeléshez kapcsolt támogatást nyújthatnak szorult helyzetben lévő ágazatoknak.** (A Bizottság eredendően csak 2,5%-ot engedett volna erre a célra felhasználni, és csak a kedvezőtlen adottságú térségekben). Ebből az összegből az állattenyésztést, a dohány- és rizstermesztést kívánja támogatni ebből a keretből.

Közös összefogással sikerült elérni, hogy az új tagállamok esetében a 10 százalék nem a jelenlegi, hanem majd a 2013-ban rendelkezésre álló 100 százalékos közvetlen támogatási szint alapján kerül meghatározásra. Ez az összeg Magyarország esetében évente 130 millió euró körül lesz.

A 10 százalékos keret fennmaradó 6,5 százalékos részéből termésbiztosítási és állategészségügyi alapok létrehozását támogatható. A termésbiztosítási támogatás ugyanakkor a növények mellett állatok tartására is felhasználható lesz. A támogatási intenzitás (EU és tagállami forrás együttes aránya) eddig 60 százalék volt, most ez 65 százalékra emelkedik, ezen belül az uniós hozzájárulás is 60 százalékról 75 százalékra nő.

A piaci eszközöket tekintve részleges magyar sikerekről beszélhetünk

9. Intervenció

9.1. Gabona

A Bizottság javaslatához képest kedvező irányba változott a búza intervenciók rendszerének reformja. A végleges változat szerint EU-s szinten 3 millió tonna erejéig a jelenlegi kötelező felvásárlási rendszer lesz érvényben, ami a gazdáknak szavatolja, hogy tonnánként körülbelül 101 eurós garantált áron felvásárolják készletüket.

Ennél nagyobb mennyiségnél azonban belép a pályáztatási rendszer, aminek lényege, hogy a Bizottság pályázatos rendszerben dönt a felajánlások elfogadásáról. Ez a döntés Magyarország szempontjából lényegesen kedvezőbb a korábbi javaslatoknál, mert hagyományosan a közép-európai régióban indulnak meg először a felajánlások, így a 3 millió tonnás szint eléréséig elsősorban a közép-európai piacra koncentrálódik a védelem.

Kukorica:

Magyarország elérte, hogy a Bizottság egy nyilatkozatot fogadjon el, amelyben ígéretet tett arra, hogy folyamatosan figyelni fogja a piaci helyzet alakulását és ha a helyzet úgy kívánja a felvásárolható mennyiség növelését javasolja majd. (Mint ismert, idén 700 ezer tonna kukoricát lehet értékesíteni intervenciók felvásárlással, ám jövőre ez a szint már lemegy nullára és csak indokolt esetben avatkozna be Brüsszel). A Bizottság azt is kilátásba helyezte, hogy nem csak európai, hanem regionális szinten is figyelemmel fogja kísérni a piaci helyzet alakulását.

Ugyancsak ide tartozik, hogy a durum búza, a rizs és néhány más termék intervenciója a kukoricához hasonlóan jogilag fennmarad 0 tonna mennyiséggel.

9.2. Állati termékek

Megszűnik a sertéshús intervenció valamint a sajt magántárolási lehetősége.

10. Tej

A tanácsulésen a legnagyobb vita a tejkvóta-rendszer átalakítását kísérte. A Tanács végül elfogadta a Bizottság javaslatát, amely szerint 2009-től indulóan 5 éven át minden évben 1 százalékkal emelkedik a tejkvóta, mielőtt 2015-ben végleg eltörölnék. Olaszországnak azonban megengedték, hogy már az első évben végrehajtsa az 5 százalékos bővítést.

A döntés piacvesztést okozhat a hazai tejtermelőknél, főként azért, mert hazánk nyerstej exportőrnek számít, és a kvótaemelés miatt ki-szorulhat például az olasz piacról. Ezen túlmenően a kvótaemeléssel termelésbővülést elérő, környező országok jelentős mennyiségű, a magyar tejnél olcsóbb tejet és tejtermékeket szállíthatnak a magyar piacra.

A döntés azt is magába foglalja, hogy amennyiben az üzemi kvótakihasználás nem éri el a 85%-ot (korábban 70% volt ez az érték), a tagállamok a nemzeti tartalékba helyezhetik a fel nem használt részt.

Az állapotfelmérés számos elemében kedvező irányban változott az Európai Bizottság eredeti, 2008. május 20-án közzétett javaslatához képest.

Mind a május óta tartó tárgyalások folyamán, mind a tárgyalásokat lezáró november 18–20-i miniszteri tanácsülés keretében számos pontban sikerült érvényre juttatni a magyar érdekeket.

Az agrárdiplomácia kétfrontos harcot folytatott: egyrészt elérte, hogy mintegy tízezer kistermelő benne maradjon a támogatási rendszerben, másrészt a nagyüzemekért is kiállt, elérve azt, hogy jóval mérsékeltebb legyen a közvetlen támogatásokból az elvonás vidékfejlesztési célokra.

Már a tárgyalások folyamán elértük, hogy a földnélküli állattartók a jövőben is jogosultak legyenek támogatásra.

A gabona intervenciónál sikerült a rendszer

fennmaradását elérnünk. A búzánál 3 millió tonna intervenciója továbbra is a számunkra kedvező eddigi rendszer szerint fog történni.

A tejkvóták esetében azonban csak az egész csomag elutasítása árán lehetett volna biztosítani a magyar érdekeket. A tejágazatot ugyanakkor a vidékfejlesztés keretében létrehozott külön tejalap (speciális intézkedésekkel) segíti az átállásban.

A Bizottság hajlíthatatlansága miatt a dohánytermelőknél sem sikerült elérni a termeléshez kötött támogatások 2013-ig történő meghosszabbítását.

Az egyezség megkötésénél az összgazdasági érdekeket részesítettük előnyben. Amikor a döntésről beszélünk, nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy a tagállamok a döntést minősített többséggel és nem egyhangúan hozták meg.

S.N.

Brüsszelből jelentjük...

Az agrárminiszterek tanácsán megállapodás született a KAP állapotfelméréséről

Az FVM Magyarország 2011-ben esedékes uniós elnökségére való felkészülés jegyében 2009. január első két hetében vidéki helyszínnel 74 munkatársát részesíti képzésben. Hasonló tréningre kerül sor májusban és szeptemberben is.

Az élelmiszerminőség-tanácsi munkacsoport ülés elsőként a minőségpolitikai zöld könyvvel foglalkozott, hazánk hivatalos véleményét a témában december 31-ig küldi meg Brüsszelnek. A zöld könyv kapcsán folyó nyilvános konzultációba, december 31-ig bárki bekapcsolódhat. Például úgy, hogy a Bizottság honlapján valamennyi tagország nyelvén megtalálható, a zöld könyvvel kapcsolatos kérdőívet kitölti, és elektronikus úton megküldi a megadott címre.

A Zöld Könyv elektronikus elérhetősége: <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/policy>).

A konzultáció során a Bizottság észrevételeket vár különösen a gazdálkodóktól és az élelmiszertermelőktől, a nem kormányzati szervezetektől, az élelmiszer-feldolgozóktól, a kereskedőktől, a forgalmazóktól, a fogyasztóktól és az állami szervektől. Írásban megküldött véleményüket a Bizottság figyelembe veszi későbbi előterjesztései kidolgozásánál.

Az ülés napirendjén szerepelt még a földrajzi árujelzők védelméről szóló rendelet felülvizsgálata. A tagállamok valamennyien egyetértettek abban, hogy a felülvizsgálat szükségtelen, hiszen az két évvel ezelőtt már megtörtént.

Jelenleg egyébként három földrajzi árujelző rendszer létezik: külön a mezőgazdasági termékekre, külön a borokra, és külön szeszesitalokra. Az ülésen felvetődött, hogyan lehetne ezeket harmonizálni, egyszerűsíteni. Magyarország szorgalmazta a rendszerek egymáshoz való közelítését, amivel több tagállam egyetértett. Az ülésen elmondtuk, hogy a szeszesitaloknál is kétféle kategóriát kellene megkülönböztetni: tehát az eredetmegjelölést illetve földrajzi jelzést. A termék-kategóriákat is megőrizve persze.

Az utolsó kérdéskörben a közösségi minőségi rendszerekről a hagyományos különleges termékekről, az ökológiai gazdálkodás szabályozásáról volt szó. Jellemző, hogy a földrajzi árujelzőknél több mint 800 közösségi szinten oltalmazott termékjelölés van, a hagyományos különleges termékek közül azonban csak 20 van a közösségi rendszerben. Lengyelországhoz hasonlóan hazánk is úgy érvelt, hogy a hagyományos

különleges termék rendszert meg kell őrizni. Az unióban jelenleg mintegy 30 ilyen termék vár elbírálásra. Magyarország 300 hagyományos és tájjellegű termékét tartalmazó HÍR-gyűjteményből is számos terméket lehetne közösségi oltalom alá helyezni.

Már 2006-ban az új rendelet tárgyalása során jeleztük, hogy a hagyományos különleges kategóriát ki kellene bővíteni a szódavízzel, vagyis a szikvízzel. Most ezt újra megtettük. Szóba került a hagyományos termékek közösségi szintű promóciója is. Javasoltuk a marketing típusú termelői csoportok és a helyi térségi szerveződések létrehozásának közösségi szintű ösztönzését és hatékonyabb támogatását.

Az ökológiai termeléssel összefüggésben viszonylag kevés észrevétel hangzott el. Mint ismeretes, 2009. január elsejétől lesz kötelező az EU logó, ami elősegíti a biotermékek könnyebb felismerését a fogyasztók számára.

A takarmányozási munkacsoport ülésén továbbra is a takarmányok forgalomba hozataláról és felhasználásáról szóló rendelettervezet megvitatása volt napirenden. A tagállamok folytatták a szövegtervezet vitáját, illetve az Európai Parlament (EP) módosító javaslatait véleményezték. A takarmányok dátumozását illetően a Bizottság jogi szolgálata azzal a javaslattal állt elő, hogy mindkét sorrendet lehetővé fogja tenni a határozatos jelölésnél, és minden nyelven, minden címkén fel kell tüntetni azt a sorrendet, amit az adott csomagoláson alkalmaztak. Ez teoretikusan jó megoldásnak tűnik, de praktikusán kevésbé, hiszen minden tagállamnak változtatnia kell a jelenlegi gyakorlatához képest. Mindazonáltal Magyarország ezt a megoldást el tudja fogadni.

Az ülés második felében az EP módosítási javaslatait vitatták meg. A rendelettervezet eddig nem tartalmazta a takarmányok tiltott anyagainak a listáját, az EP viszont kérte, hogy ezeket egy külön mellékletben soroljuk fel. A kérést az elnökség és a tagállamok egyaránt elfogadták.

A növényvédő szerek és gyomirtó szerek munkacsoportjában a zónarendszerrel és a kötelező kölcsönös elismeréssel kapcsolatban Magyarország kifejtette, hogy kompromisszumra van szükség. Az Európai Parlament a zónarendszert eltörölné, a hatóanyagok tekintetében viszont tovább szigorítana az eddig kialakított közös állásponthoz képest. Az elnökség szerint azonban az EP javaslatokat nem fogják akceptálni, de figyelembe veszik a tagállami szubszidiaritást. Magyarországnak a legfőbb gondja a hatékonysággal van: a dózisok ugyanis nem összeegyeztethetők a nyugat-európai és kelet-európai régióban, egy írországi hatékonyságot nem lehet összeegyeztetni egy romániaiával. Felvettük, hogy a kölcsönös elismerés során a dózisokat az engedély-okiratban módosíthassák a tagállamok, mert erre jelenleg nincs lehetőség. A német és az olasz felszólaló is úgy vélte, hogy a dózisok tekintetében rugalmasságot mutathatnánk az EP felé.

A Bizottság utolsóként elfogadta Portugália nemzeti vidékfejlesztési programját, módosította az Egyesült Királyság programját, ismertette, hogy a tagállamok hol tartanak a teljesítésben.

Az ülés keretében ismét bemutatták az október elsejével elindult európai vidéki hálózatot, azzal a céllal, hogy támpontot adjanak, hogyan kell a nemzeti hálózatoknak az unióval együttműködni. Ebben az ügyben nálunk is külön munkaszervezet állt föl. Elhangzott továbbá egy prezentáció, a Bizottságnak az agrár-környezetgazdálkodási jövedelemkiegészítő támogatások program közbeni módosításának lehetőségéről. Tárgyaltak egy másik programot is, ami a LEADER-en belül a nemzetközi együttműködések az útmutatója. Arról van szó, hogy amikor a LEADER akciócsoportok más tagországok akciócsoportjaival kapcsolatba lépnek, a Bizottság alapfigyelő rendszerén (SFC) keresztül is jelenteni kell.

A talajvédelmi irányelv tárgyalása folytatódott az erre illetékes munkacsoportban. A francia elnökség szeptemberben nyújtott be egy teljesen új, általa flexibilisnek nevezett új keret-

irányelv-tervezetet. Hazánk a javaslatot akkor a környezetvédelmi szaktárcával együtt úgy véleményezte, hogy Magyarország számára továbbra is fontos, hogy legyen egy elfogadott keretirányelv, mert nemcsak a víznek, a levegőnek, hanem a talajnak is, mint környezeti elemnek elengedhetetlen a szabályozása. A francia változat nem lépi túl a pillanatnyi magyar jogi kereteket, másrészt a harmonizációt sem szolgálja.

A mezőgazdasági piacok közös szervezése irányító bizottság állati termékekkel foglalkozó ülésén a tejágazat piaci helyzetével kapcsolatosan elhangzott, hogy a tej piaci ára szeptemberben emelkedett, az összes többi tejtermék ára folyamatosan csökken. Olyan mértékben, hogy a közelmúltban a szántóföldi növények egységes piacszervezési irányító bizottságban a vaj magántárolási támogatása elfogadásra is került.

Így több tagállam felvetette, hogy ez nem elegendő, sőt a magántárolás nem is a megfelelő eszköz, sokkal inkább az export-visszatérítéseket kellene alkalmazni. A Bizottság viszont értésre adta, hogy álláspontja szerint a magántárolás lesz, ami segíteni fog a piaci problémákon. Ennek némileg ellentmond, hogy a korábbi magántárolásokból Nyugat-Európában 75 ezer tonna vaj maradt raktárakban. Meghívásos pályázat keretében ugyan van lehetőség sovány tejpör illetve vaj export-visszatérítés alkalmazására, de az eddig beérkezett ajánlatok mindegyikét elutasította a Bizottság. A vaj magyar piaci ára ugyan folyamatosan csökken, de még mindig a harmadik legmagasabb az EU-ban. Idehaza is vannak készletek, de magántárolási felajánlást csak az intervenciós ár alatt érdemes megtenni.

Szavaztak a tej- és tejtermék-ágazatban kivett kiegészítő importvámokról szóló rendelettervezetről. Aki igényelték a kvótát, és befizették az illetékeket, de az importár mégis magasabb volt, mint a reprezentatív ár, s ezért nem tudták kihasználni a kvótát, ezeknek az illetékeknek a felszabadításáról illetve visszafizetésről döntött a Bizottság.

Marha és borjúhús ágazatban a piaci helyzet nem túl rózsás. Tény, hogy az exportengedélyekben 16 százalékos növekedés volt, és az import drasztikusan csökkent, hiszen Brazília gyakorlatilag a felére csökkentette az unióba irányuló exportját, amit Argentína és Uruguay nem tud kompenzálni. Minden egyes termék esetében árcsökkenés tapasztalható, és a marhahústermelés is csökkenni fog, mintegy 1,8 százalékkal az EU-ban 2008-ban.

A sertéshúságazatban a piaci helyzetnél a Bizottság elismeri, hogy erőteljesen csökkennek

az árak. Célszerű lenne megfontolni ezért a magántárolás vagy az export-visszatérítés bevezetését a friss, a hűtött és a fagyasztott húsról. Magyarországon egy hónapon belül 7 százalékkal estek a piaci árak.

A Bizottság úgy látja, hogy az export-visszatérítésnek nincs értelme, hasonlóan a magántárolásnak sem.

Két tagállam, Spanyolország és Dánia esetében elfogadták az új, – a vágott test minősítéséről szóló – határozattervezet. Németország, Írország, Szlovákia, és Luxemburg esetében jelenleg szakértői vita zajlik a témában.

Az ülésen a legnagyobb vitát a baromfihús és tojás ágazat helyzetének megítélése váltotta ki. A Bizottság szerint az árak megfelelőek, magas szinten vannak. Baromfihús esetében az idén az import csökkent, az export 13 százalékkal nőtt. A tojáságazatban még nagyobb a különbség, míg az export 8 százalékkal növekszik, szinte „eltűnően” van az import. A tojás árakban az EU-27 szintjén kismértékű növekedés tapasztalható, a baromfihúsok ára viszont csökken. Magyarország az egyik olyan ország, ahol drámaian estek az árak: egy hónap alatt 9 százalékkal a baromfihús, a tojás 5 százalékkal. A csökkenő árak ellenére a Bizottság javasolta az export-visszatérítések csökkentését, ami végül elfogadásra került.

Brazília hónapok óta szeretné emelni a vámkontingenseket az EU felé. Most az ügyben egy kompromisszum született: magát a kvótát nem emelték, viszont a szabályozás terén némi engedmény született. Ez azt jelenti, hogy az eddigi 50 euró/100 kilogrammos biztosítékot 10 euróra csökkentették.

Valkó Béla

Hőgyész – Tolna megye szíve közepe

Mikor az ember elérkezik egy számára ismeretlen faluba, beleszippant a levegőbe, és elindul toronyiránt. A templom, az iskola és a temető árulnak el a legtöbbet egy adott településről. És az, hogy a mindennapokban az emberek hogyan dolgoznak a portájukon. Hőgyész figyelemre méltó, szép fekvésű község. A középületek igényessége, régisége arra enged következtetni, hogy a múltban még fontosabb volt; inkább mezőváros benyomását kelti, mint faluét. Rendkívül változatos domborzata folytán igazi élmény fölfedezni, lencsevégre kapni egy-egy szép falurészletet, kíváncsi tekintetű gyermeket, a kerítésen kiskundikáló virágot.

Rendezett utca

Részlet a Templom-dombról nézve

Hőgyész híres díszkútja és annak egy részlete. A díszkút a Garányi házaspár alkotása

Szekszárdtól 26 km-re fekszik Hőgyész. 1990-ben lakóinak 22%-a sváb. Első írásos említése 1277-ből származik, Holges néven. Neve arra utal, hogy az Árpád-korban hermelinvadászok lakták. A török hódoltság idején elnéptelenedett falut 1722 és 1746 között fuldai német kézművesekkel telepítették újra. 1753-ban mezővárosi rangot kapott. Az Apponyi grófok uradalma lett Hőgyész. Az 1760 körül épült kastély szerencsés módon a község közepén fekszik, 10 hektáros parkja természetvédelmi terület. Későbarokk római katolikus temploma dombon van, így még szebbnek, impozánsabbnak hat. Képfestő üzeméről is híres volt Hőgyész – az üzemet 1733-ban hozták létre.

Az 1946-ban kitelepített 618 sváb család helyére csaknem ugyanennyi bukovinai székely és felvidéki magyar családot telepítettek be.

Több mint 200 magánvállalkozás működik a községben. Mintegy 10%-os a munkanélküliség. Hőgyészen működik az ország egyik legnagyobb frottírüzeme. A falusi turizmus és vendéglátás is az egyik gazdasági kapaszkodó. Kérdés, hogy a megcsappant jövedelmű magyar családok megengedhetik-e maguknak az ország megismerésének ezt a kellemes módját?!

Ő is kíváncsi volt rám

Ahol pince van, ott bornak is kell lennie

A kastély egyik szárnya

A község csicsói részén fölfedezett 54 fokos sós termálvíz valódi kincs. A kastélyt körülvevő park igazi kuriózum. Kiépült a szennyvíz-, gáz-, telefon- és kábeltévé-hálózat is Hőgyészen.

A Hunyadi János Általános és Zeneiskola egyben körzeti iskola, 400 gyermek tanul itt. Német nyelvoktatás és kéttannyelvű oktatás folyik az épületben, de angolul is tanulhatnak a gyerekek. A Német Nemzetiségi Egyesület és a Székely Kör arról tanúskodik, hogy kultúrájukat ápoló, igényes emberek lakják Hőgyészt.

A kastély múltja igen gazdag. Gróf Apponyi Károly 1939-ben eladta az Országos Társadalombiztosítási Igazgatóságnak, a II. világháborúban lengyel menekültek szállása lett. Később katonai kórház, majd 1954-ig menekült görög gyerekek otthona volt. A négycsillagos, saját gyógyforrással rendelkező Gróf Apponyi Kastélyszállót hazai tulajdonosi kör működteti. A múlt emlékeinek megőrzését a Széchenyi Terv is segítette.

Újra visszatér, aki egyszer a kastély vendége volt.

A kastély melléképülete is igen szép

Hatalmas fák védelmében

Öreg orgonabokrok és templomtorony

Templom körüli kálvária egyik stációja – védik a madaraktól is

Képek és szöveg: **Tamás Enikő**

Agrármúltunk emlékei – Tessedik szülővárosában, Albertirsán

Albertirsa, ez a csaknem 12000 lakosú kisváros nevezetes kell, hogy legyen az agrárosok előtt, hiszen – bár élete és munkássága elsősorban Szarvashoz köti – itt született Tessedik Sámuel.

A nemrég letűnt kor(ok) agráripari termelőeszközeinek, elsősorban gépeinek szeretetét itt szívhatta magába, gyűjtését már itt megkezdhetette *Dankó Árpád*, akinek *gépgyűjteményét* – szíves kalauzolásával – *volt alkalmam megtekinteni*.

Dankó Árpád 45 éves mezőgazdasági gépszerelő a szakmát az örkényi mezőgazdasági iskolában tanulta; édesapja is gépészember volt, tehát *a kötődés családi indíttatású*. A régi gépek megtetszettek neki – gépekkel dolgozott az albertirsai Dimitrov MgTsz-ben is – és mintegy 10–12 évvel ezelőtt kezdődött (inkább akkor

Emléktábla Tessedik szülőházán

Evangelikus templom

teljesedett ki) a „szenvedély”: a régi gépek felkutatása, megszerzése, majd felújítása, működőképessé tétele. (Kapcsolódó riport a 28. oldalon.)

Képek és szöveg: **Dr. Szekeres Béla**

Deutz motor

A vontatóra szerelt Deutz motor

Kállay stabilmotor

Massey-Harris stabilmotor

Ammanco stabilmotor

Fordson traktor

Felújított traktorok

MEZ-Hofherr stabilmotor

Hol van az orvosság a gyógynövényágazat bajaira?

Amit a gyógynövényágazat múltjáról érdemes tudni

Magyarország hosszú időn át gyógynövény-nagyhatalom volt. Ezt a sokszor említett állítást mindenki megerősítheti, aki bepillant a gyógynövénytermesztés, -gyűjtés, vagy a -minősítés és -kutatás, vagy éppenséggel a gyógynövényekből készült termékek előállításának és kereskedelmének hazai múltjában.

Irodalmi adatok tanúsítják, hogy a népi gyógyászat az évszázadok, évezredek tapasztalatai alapján tudatosan felhasználta a növények gyógyító erejét. Kevesebb szó esik arról, hogy az orvosok és velük együtt a patikusok sem léteztek a gyógyító növények nélkül. Könnyen meggyőződhetünk erről, ha az ország bármely patikamúzeumának polcain sorakozó téglék feliratait elolvassuk. Legtöbb latin név egy-egy gyógynövényt takar.

A gyógynövényekhez társított fűszernövények alkalmazásáról kevesebb adat áll rendelkezésre. De régi receptek bizonyíthatják, hogy a háziasszonyok előszeretettel használták a hazai, legtöbbször kiskertekben termesztett zöldfűszereket. Mivel ezek egy része gyógyító hatású is a későbbiekben a gyógynövényekhez kapcsolták. Ma szélesebb körre alkalmazva inkább az aromanövények névvel találkozhatunk.

De a születő gyógyszeripar sem nélkülözte a növényeket. Az első, a Richter Gedeon (1872-1944) gyógyszerész által alapított híressé vált gyógyszergyárunk az állati szervek hatóanyagai, az ún. organoterápiás készítmények mellett hamarosan megkezdte a gyógynövények ipari felhasználását, hatóanyagaik kivonásával pedig a gyógyszerkészítmények gyártását.

Külföldre is tekintélyes mennyiségben szállítottak eleink drogokat. Drognak a szakemberek a gyógynövények hatóanyagot tartalmazó részét, a belőlük készült termékeket nevezik. A megnö-

vekedett igényeket csak jól szervezett begyűjtő hálózattal lehetett kielégíteni. A begyűjtés különösen a szegényebb sorsú rétegeknek adott megélhetési lehetőséget.

Fontosabb lett a gyógynövények szerepe az I. világháború idején. Az ország háborúba lépése jórészt elzárta a nyugati piacokról, illetve a tengerentúlról érkező drogok útját. Pedig ebben az időben a hadseregnek is nagy szüksége volt a gyógynövényekre és azok készítményeire. Gondoljunk csak a háborús sérültek ellátására vagy a járványok megelőzésére. Így a hazai gyógynövényfajok felé fordult a figyelem. Szakemberek bevonásával 1917-ben a hadsegélyező hivatallal karöltve szervezeten megkezdődött a vadon termő és termesztett gyógynövények gyűjtése és felvásárlása.

Tanulva a szűkös idők tapasztalataiból, nagy lendületet vett a termesztendő gyógynövények körének kiszélesítése, és a termelő telepek számának és területének bővítése. Mindehhez kellő tudományos háttérre is szükség volt. 1915-ben megalakult a Gyógynövénykísérleti Állomás a ma már magánkézen lévő RIMP Gyógynövénykutató, Termelő és Kereskedelmi Kft elődje. Feladata volt a termesztendő gyógynövények felkutatása, a vadon termők gyűjtésének népszerűsítése, tanácsadás, minősítés. Híres vezetőjét Dr. Augustin Bélát (1877-1954), aki hosszú munkásságát a gyógynövényügynek szentelte, más neves szakemberek követték. Az intézet a magyar gyógynövényágazat működésében mindig fontos szerepet játszott.

„Az államilag támogatott fejlesztő munka eredményeként az 1930-as években Magyarország Európa egyik vezető gyógynövénytermelő, majd exportáló országává vált.” – olvashatjuk az egyik mezőgazdasági lap „Fókuszban a gyógynövények” című cikkében. Ezt az adatokkal is alátámasztható megállapítást számos, a témával foglalkozó írásban megtalálhatjuk.

Az I. világháborúnál vázolt alaphelyzet szinte kísértetiesen megismétlődött a második nagy világégés idején. A problémák megoldására született állami beavatkozás is hasonló volt. Ehhez jó alapot adott a békeidőben megerősödött ágazat kedvező helyzete.

A háború pusztításai, a front átvonulása azonban nehezen orvosolható károkat okozott, nemcsak a személyi feltételekben, hanem a

szervezeti keretekben, az épületekben, felszerelésekben és a gyógynövénytelepekben egyaránt. 1945 után csaknem elejéről kellett kezdeni mindent. De a gyógynövényekre, a hatóanyagaikon kívül a belőlük származó bevételekre most is égető szüksége volt az országnak. Elkötelezett szakembereink tudva a gyógynövények gyűjtésében, termesztésében, feldolgozásában rejlő lehetőségeket, korábbi tapasztalataikra alapozva szinte bombázták az akkori Földművelésügyi Minisztériumot (1949-ig még így hívták) az átgondolt és kidolgozott elképzeléseikkel. Kiemelve az akkor már az illóolajok lepárlásában nagy tekintélyt szerzett Dr. Rom Pál felterjesztéseit: szorgalmazta a csipkebogyó, mint C-vitamin forrás feldolgozását, a gyűszűvirág, illetve az illóolaj tartalmú növények (francia levendula, lestyán, macskagyökér, zsálya, bazsalikom, kakukkfű, stb.) termesztését és hazai lepárlását, feldolgozását. Kezdeményezte egy illóolajgyártó mezőgazdasági ipar megteremtését, például az édeskömény, kapormag illóolajának előállítására. Az ötleteiből akár ma is lehetne választani. De szakembereinknek nemcsak ötletei voltak, hanem a megvalósításban is részt vállaltak, ilyenek voltak a termesztésbe vonás, illetve az illóolaj-lepárlás technológiájának kidolgozása, a gyűjtők és felvásárlók képzése, gazdaságossági számítások összeállítása, figyelemfelkeltő, népszerűsítő előadások tartása, cikkek írása.

A minisztérium az akkor is szűkös anyagi lehetőségek miatt elsősorban a lehetőségek megteremtésében tudott közreműködni. A segítség átgondolt volt és számtalan területen jelentkezett. A hozzáértő szakemberek erkölcsi támogatása, mai szóval *helyzetbe hozása*, a jogszabályi háttér megteremtése, az egységes minőség biztosítására a szabványosítás, a szervezési intézkedések, ezen belül: a begyűjtés, termelés, a minősítés és minőségtanúsítás, a begyűjtők, átvevők felkészítése, a termesztők részére a szaktanács újraindítása, mind minisztériumi kezdeményezéssel valósult meg. Ez alig jelentett költséget, az

eredmények viszont bizonyították a hatékonyságot.

Újra hasznosításba vették a korábbi ültetvényeket, ha kellett újraterelítésekkel, a megsemmisült vagy elavult berendezések például lepárlók pótlásával, felújításával növelték a kapacitást különösen a korábbi hagyományokkal rendelkező területeken. Ilyen volt a szabolcsi menta, vagy a Balaton-felvidéki levendula. Később az nagyüzemi alkaloidagyártás beindításával jelentősen nőtt a máktermesztés. A nagy morfin-tartalmú mákfajták alkalmazása erősen növelte nemcsak a gyártás, hanem a termesztés jövedelmezőségét is.

A feldolgozás és forgalmazás is mind szervezettebbé vált. 1949-ben megalakult a ma is magyar kézben működő Herbária Gyógynövényforgalmi Vállalat. Később csatlakozott hozzá, elsősorban a gyógynövény termékek előállítása területén a Szilas Tsz mellékküzemága. Kialakult a gyógynövényekkel és termékekkel foglalkozó bolyhálózat.

A hazai ellátás mellett, figyelemreméltó volt az exportunk gyógynövényből és készítményeiből. 1969-ben 362 vagon gyógynövény-exportáru hagyta el az országot. Ehhez társult

még az a nagy előny, hogy számtalan embernek adott munkalehetőséget a gyógynövényágazat.

A külkereskedelem zömét az erre szakosodott vállalat intézte, amely a 18-féle nagy volumenű cikken kívül 220 egyéb gyógy- és fűszernövény exportját is megszervezte. Több, mint 300 vevővel tartotta a kapcsolatot. Néhány példát említve: a németek főként kamillát, mentát, majoránát, csipkebogyót és fűszermagvakat, az osztrákok ezen kívül papsajt-levelet, fehérmályva-gyökeret, a franciák kutyabengekérgét, maszlaglevelet, bazsalikomot, hársvirágot, bodzavirágot és pipacszirmot igényeltek.

A hosszúra nyúlt visszatekintés nem üres nosztalgizálás, számtalan ma is megszívlelendő tapasztalatot tár fel. Közhelynek hangzik, de igaz, hogy mindig azt érdemes kiemelni az elmúlt sikerekből, ami jó példával szolgál, ami ma is

hasznosítható. Tudom, ezekre a szavakra sokan fölényesen legyintenek: – ugyan ma már megváltoztak a körülmények, a régi módszerek nem alkalmazhatók! Pedig az adott helyzetnek megfelelő átalakítással minden korban fel lehet használni az elődök által összegyűjtött tudást, alkalmazni a bevált módszereket, vagy éppen séggel tanulni kudarcaikból.

Pillantás a mai helyzetre

„Hazánk a világ leggazdagabb gyógynövény-termő területe, s bár nagy kivételünk lehetne, mégis milliókra menő behozatalra szorulunk, mert nincs aki a természetnyújtotta kincsek után kinyújtsa a kezét”. írta Augustin Béla az I. világháború idején. Nézzük meg mára hogyan változott a helyzet, mennyire aktuálisak szavai?

Az emberek megújult érdeklődése a gyógynövények, egyáltalán a természetes anyagok iránt már több mint egy évtizedre néz vissza. Így a fitoterápia sem tekinthető múló divatnak. Sőt a gyógynövények alkalmazási köre kiszélesedett. Különösen igaz a megállapítás, ha ide soroljuk a fűszernövényeket vagy kiszélesítve a fogalmat az aromanövényeket. Ki hallott régen az aromaterápiáról? De gyógynövényből készített fürdőket vagy illóolajakat használ a wellness-szolgáltatások legtöbbje, fokozott a gyógynövény igénye a kozmetikai iparnak, a háztartásvegyiparnak és az élelmiszeriparnak is. Újra nem csak sötét, csípős paprikát vagy borsot értünk fűszerezés alatt. Az egészséges táplálkozás hívei eredményesen szorgalmazzák a hazai zöldfűszerek használatát. A gyógyszeriparban ugyan növekszik a szintetikus előállított hatóanyagok aránya, de továbbra sem nélkülözhetik a gyógynövényeket. Mennyire tudjuk ezt az érdeklődést hazai anyagból kielégíteni?

Ha körülnézünk egy gyógynövényboltban vagy éppenséggel gyógyszerárban, nagy árubőséggel találkozhatunk. A legtöbbször szépen csomagolt, sokszor már a reklámokból jól ismert, külföldről származó gyógynövény-származékok, kivonatok és más készítmények mellett ott szerénykednek az új és a már bevált hazai áruk. Nem kell szégyenkeznünk azonban, ha az árakat, vagy a hatóanyag-tartalmat hasonlítjuk össze. Mindjárt a hazai javára billen a mérleg. *Nehezen tetten érhető, de számos jel mutat arra, hogy jó néhány drága külföldi termék éppen magyar alapanyagból készült.* Ez önmagában nem is lenne baj, ha kellő feldolgozással kerülne kiszállításra gyógynövényeink zöme, és így megfelelő árszin-

tet lehetne elérni és szerepelne a címkén, hogy magyar alapanyagból készült! Például az ömlesztve exportált szárítmányok sokszor csak annyit változnak, hogy tetszetős kiszínezést kapva kerülnek vissza. Így a keletkezett jövedelem töredéke marad itthon. Úgy tűnik, hogy a fűszereknél jobb a helyzet.

A gyógy- és fűszernövények közül 330 hazánkban őshonos. Bár mára nem mindegyik található meg gyűjthető mennyiségben, legtöbbször nem a túlzott gyűjtés (pemetefű, édesgyökér) hanem az élőhely visszaszorulása miatt vált éppenséggel védetté, vagy fokozottan védetté. Szerencsére ezek legtöbbje nem a legkelendőbbek közül való, vagy termesztésbe vonásuk már megoldott. Néhány, a legszélsőségesebb helyzetben lévő gyógynövény megmentésére már csak egyetlen eszközként a Gyógynövény Kutató Intézet taxonómiai kertjében, vagy a génbankban való elhelyezés maradt. Reméljük, a privatizáció áldozataként egyetlen faj sem vész el örökre.

Ma természetes élőhelyükről 120–130 gyógynövényfajt gyűjtenek. A gyűjtés hagyományosan a képzetlenebb, szegényebb rétegek „kenyerét” jelentette. Ez ma is így van, tehát helyzetük megoldása nem csak az ágazat ügye, hanem szociális kérdés is. A többlépcsős felvásárlási rendszer rendkívül alacsony felvásárlási árakat hoz. *A gyűjtők járulégmentességét megszüntető rendelkezés tovább növeli a kiszolgáltatottságukat. Érdemes lenne megvizsgálni, hogy az e címen és az értékhatár (600 000 Ft) felett befolyt adó összege mennyire fedezi azt a kárt, amit a rendelkezések az ágazatnak okoznak. Könnyű belátni, hogy célzott segítség hiányában például önmagában az adóbevallás készítése mennyire riasztja el a szereplőket a gyűjtéstől, vagy választják inkább a feketemunkát!*

Mindenképpen a szervezethez kellene javítani. Biztató példa, hogy Baranya, Somogy és Zala megyében a régiós foglalkoztatási program keretében próbálják megoldani a gyűjtést, felvásárlást. Nagy lehetőséget jelentene, ha a nemzeti parkok mellett működő közhasznú társaságok felvállalnák a területükre eső gyógynövények gyűjtésének megszervezését. Ez megoldaná a szakszerűség kérdését, magas piaci értékű bioterméket (organikus módon előállított termékeket) lehetne nyerni, ugyanakkor munkalehetőséget biztosítana éppen a legelesettebbek számára.

Becslések szerint ma 30 ezer tonna alatti az évenként termesztett gyógynövények mennyisége, amely főleg mustár, mák, koriander, fűszerkömény és édeskömény.

A gyógynövény-termesztést számos országban központilag támogatják. Hazánkban a terület-alapú támogatáson felül semmiféle előnyt nem élveznek. Jó példaként említhetők azok az országok, ahol központi programokat hoznak létre a gyógynövény ágazat, különösen a termesztés támogatására. Számos cikket átolvasva sem világos, hogy nálunk ez miért nem lehetséges, vagy miért nem éltünk az „ugaroltatott” területekre nyújtott EU támogatás kedvezőbb lehetőségével.

A hazai feldolgozás, termék-előállítás helyzete ellentmondásos. A régi gyártók egy része elbukott a privatizáció kapcsán, a szerencsére magyar kézen maradt Herbária mellett több kisebb vállalkozás indult több-kevesebb sikerrel. Használóként is bizton állíthatom, hogy nagyon jó minőségű magyar termékek vannak a piacon. Legtöbbször azonban az agyonreklámozott külföldi termékekkel szemben kevesebb figyelmet élveznek. A hazai termékek megkülönböztető jelölésével bizonyára javítani lehetne a helyzeten.

Más kérdés, hogyan sikerül túljutniuk a hazai gyártóknak az előíráson, hogy 2011-ig türelmi időt hagyva megszüntetik a jól bevált gyógytermék kategóriát és a gyógyszerekre érvényes megítélés alá esnek termékeik. Új terméket már ma sem lehet gyógytermékként regisztráltatni. Nem nehéz megjósolni, hogy ezt az akadályt a kisebb hazai gyártók nehezen tudják venni. (A gyógyszerlobby rendkívül erős. A szerk.)

A rendszerváltás óta csökkent (1992-re megelőződött!) a gyógynövényexportunk – az összehasonlításban az említett hiányos adatok miatt inkább csak becslésekre támaszkodhatunk – de jelentősége ma is vitathatatlan. A gyűjtött és termesztett drogok 60–70%-a külföldre kerül. A legnagyobb exportpartner hagyományosan Németország. A kivitelre kerülő mennyiség felét ma is ide szállítják, érték szerint azonban jóval hátrébb sorolódik, mutatva, hogy elsősorban alacsony feldolgozású alapanyagot vásárolnak. Mivel az 1990-es évek elejére megszűnt az addig államilag ellenőrzött kereskedelem és a szabályozott gyűjtés, a hirtelen nagy számban megjelenő, főként külföldi kereskedők többsége az egész ágazat kárára visszaélt a jórészt kiszolgáltatott hazai szereplők helyzetével. A megalkult érdekképviselések tevékenysége javított valamit a helyzeten, de a „kizsákmányolást” ők sem tudják kiküszöbölni.

Az ágazat megítélését nehezíti a gyógynövények termelésével, begyűjtésével, forgalmazásával kapcsolatos adathiány, ami szintén a nem kellő megbecsülés egyik jele. Egyes szerzők egyenesen a mezőgazdaság „mostohagyerekének” tekintik a gyógynövényágazatot.

Ebben a cikkben csak néhány emésztő gondot emeltem ki. A mai helyzet feltárása a tanulságok levonása sok hozzáértő szakembert foglalkoztat már. E folyóirat is többször helyt adott gyógynövényről írt cikkeknek, a hátsó borítón éppen egy az ágazattal foglalkozó könyv kerül ismertetésre. Számtalan kiváló összeállításban, cikkben, előadásban hívják fel a figyelmet az avatottak a gyógynövényágazatra, a lehetőségekre, legtöbbször vázolva a megoldási módokat is. Véleményük megegyezik majd minden kérdésben. Miért maradt mégis pusztában kiáltott szó? Talán a továbbiakban azt kellene vizsgálni, hogy milyen érdekek akadályozzák a gyógynövényágazat kibontakozását. Vagy csak a tehetetlenség, az egyes ágazatok összefogásának hiánya? Mindannyian kíváncsian várjuk a választ!

1945 után az ágazatban szinte mindent a nulláról kellett kezdeni, talán csak tudásban maradt valami az előző évtizedek eredményeiből. Ma a negatív tendenciák ellenére sokkal jobb a helyzet, nem vészett el még minden. A régi sikeres szereplők közül talpon maradt néhány, hozzájuk újak csatlakoztak, új lehetőségek is kínálkoznak. *Az összegyűjtött tudásanyag, tapasztalat jórészt megmaradt. Talán nem késő! Ezekkel az értékekkel ma még lehetne hasznosítani, vissza lehetne szerezni az elvesztett pozícióink túlnyomó részét. Minden érv e mellett szól.*

Ari Ilona

Gombakincs a föld alatt

A szarvasgomba-kutatás nagy öregje a szekszárdi születésű Hollós László a huszadik század elején, 1905-ben akadémiai székfoglaló előadását tartotta a hazai szarvasgomba-fajokról. A történelmi Magyarországon gazdag lelőhelyei voltak ennek a ritka, különleges gombacsemegének. Többek között a lelőhelyeket térképezte föl a nemzetközileg is elismert tudós, és leírta, értékelte a fajokat. A szarvasgomba szimbiózisban él, elsősorban a tölgygel. A gombafonalak és a tölgy gyökérrendszere közötti kapcsolat mind a tölgynek, mind a szarvasgombának előnyös. A szarvasgombát termő tölgyek sokkal jobban fejlődnek, mint azon társaik, amelyeknek nincs kapcsolata. Olyan ez a szimbiózis – csak sokkal gyakoribb – gomba és tölgy között, mint a tökéletes házasság, melyből mind a két fél profitál. Olaszországban és Franciaországban már sok-sok éve léteznek úgynevezett félkultúrák, ahol a tölgymakkot a szarvasgombaspóra-szuszpenzióval öntözve létrehozzák ezt a kapcsolatot, így a tölgyek egy része alatt terem ez a föld alatti gombafaj.

A dombóvári illetőségű Ulrich Józsefet kerestem meg kérdéseimmel.

– *Mióta foglalkozik és kinek a biztatására, útmutatására szarvasgombával?*

– 1997-ben családi birtokunkon találtunk először szarvasgombát, egy öreg csertölgy alatt. Akkor 1 kg gombát találtunk. Az ELTE növényélettani tanszékén néhány lelkes kutató, gombász és újságíró összefogásával alakítottuk meg az Első Magyar Szarvasgombász Egyesületet. Ennek az egyesületnek fő célja a hazai szarvasgombaszat feltámasztása és népszerűsítése volt. Foglal-

kozásomhoz nem, de érdeklődési körömhöz igen közel áll a természet és annak szeretete. Gyermekeimmel már egész kiskoruktól fogva rendszeresen kirándulunk.

– *A szaporítóanyagot saját maga készíti? Körülbelül milyen százalékos a később gombát hozó magoncok aránya?*

– A szaporítóanyagot saját receptem szerint, összegyűjtött tapasztalataim alapján készítem. A lényeg: támogatott erdőtelepítést szarvasgombaspórával kezelt tölgyekkel, az abból fejlődő magcsemetékkel valósítom meg. Ennek eredményeképpen az erdőtulajdonos már a 8–10. évtől kezdve jelentős bevételre számíthat. Módszerem 30 százalékos átlagos mikorrhizáltsági fokot eredményezett – tehát minden 100 magoncból 30 gombát hoz. A 40 ezer db hektáronkénti tőszámra való tekintettel ez igen jó eredmény. Míg 2007-ben összesen 3, idén már 84 db termőtestet találtunk. A telepítés most 8 éves.

– *Gondolt-e a helyi erdészettel történő együttműködésre?*

– Természetesen gondoltam. A Hőgyészi Szarvasgomba Napokra meghívtam az Erdészeti Lapok főszerkesztőjét, Pápay Gábort, aki a téma lelkes támogatója, szószólója és terjesztője az általa szerkesztett lapban. Sajnos a helyi erdészek teljes érdektelenséget mutatnak a téma iránt – véleményem szerint. Kényelmes helyzetüknél fogva nem akarnak egy új témával dolgozni, illetve inkább a vadászatban érdekeltek.

– *Nem ítéli meg túl szigorúan és nagyon általánosítva a helyi erdészeket? Nem gondolja, hogy tovább kellene keresni azt az erdészt, aki „ráharap” a szarvasgomba témára? Én nyitott, jó szándékú erdészekkel találkoztam eddig.*

– Lehetséges, hogy ilyen is van, nekem eddig nem volt szerencsém....

– *Milyen anyagi bevétellel kecsegtet ez az extenzív módszer? Mik a tapasztalatai? Hol tudja a gombát értékesíteni?*

– Ez az extenzív módszer rendkívül költség-hatékony. Támogatott erdőtelepítés esetén csak a kezelt makk költsége merül föl, mely hektár-

ronként körülbelül 1 millió forint. A várható éves hozam 60–100 kg gomba hektáronként, melyet kilónként fajtól függően 20–60 ezer forintért értékesíthetünk.

– *Milyen tanácsot adna annak, aki szarvasgombát termő tölgyerdőt akar telepíteni? Hogyan óvják meg a tolvajoktól a termő gombát?*

– Okvetlenül kérjük ki természetesen jártas szakember segítségét, ezzel rengeteg pénzt és problémát és vargabetűt spórolhatnak meg maguknak.

Termőidőszakban sűrűn ott vagyunk az erdőben, munkánkat két területvédő őrkutya segíti.

– *Kap-e támogatást a hógyszési önkormányzattól? Ha igen, milyen formában: anyagilag, erkölcsileg?*

Az önkormányzat nagyon helyesen fölismerte a szarvasgomba turistavonzó erejét. A Szarvasgomba Napok rendezvényhez tárgyi és személyi segítséget adtak.

– *Hogyan sikerült és mióta sikerül megszervezni a Hógyszési Szarvasgomba Napokat?*

– Idén először tudtuk megszervezni a Hógyszési Szarvasgomba Napokat szarvasgombász barátaim segítségével. A rossz idő ellenére több száz ember volt kíváncsi erre a rendezvényre. Műsorára tűzte 5 televízió-csatorna, a nyomtatott sajtó mintegy 10 riporttal reagált. A szakmai napon 100 ember regisztráltatta magát. Kezdetnek, úgy érzem, ez szép eredmény. Folytatjuk a megkezdett munkát jövőre is.

– *Ulrich Úr, köszönöm az interjút, és további sikert kívánok.* TE

Agrármúltunk emlékei – Tessedik szülővárosában, Albertirsán

Albertirsa, ez a csaknem 12000 lakosú kis város nevezetes kell, hogy legyen az agrárosok előtt, hiszen – bár élete munkássága elsősorban Szarvashoz köti – itt született Tessedik Sámuel. Az Alberti és Irsa egyesülésével (1950.) létrejött, 2003. óta városi rangban lévő település Alberti részén álló evangélikus templom melletti lelkészlak Tessedik szülőháza. Falán – születésének 200. évfordulójára állított – szép relíeffel ékesített emléktábla hirdeti: „*itt született 1742. április 20-án Tessedik Sámuel evangélikus lelkész, a hazai népművelés úttörője, a magyar róna fáradhatatlan, áldott munkása.*” A ház másik, templomhoz közelebbi sarkán a 250. évfordulóról való megemlékezés márványtáblája jelzi, hogy a város ma is nagy becsben tartja híres szülöttét.

Az impozáns méretű *evangélikus templom* 1774–1778. között épült, és a mellette lévő evangélikus iskolával (valamint a lelkész-házzal) alkotott épületegyüttes is jól mutatja, hogy az 1711-es szlovák betelepítés óta az evangélikus egyház-közösség igen erős Albertirsán.

A *táj előnyös természeti adottsága*, a lankás, déli fekvésű dombvidék jó minőségű termőtalaja, a Gerje-patak mentén dús fűvet, kaszálót ígérő rét és a szőlőtermesztésre alkalmas napos, homokos határ kezdetektől fogva a mezőgazdálkodásra ösztönözte a település szorgalmatos lakosságát.

A nemrég letűnt kor(ok) agrár(ipari) termelő-eszközeinek, elsősorban gépeinek szeretetét itt

szívhatta magába, gyűjtését már itt megkezdhetette *Dankó Árpád*, akinek *gépgyűjteményét* – szíves kalauzolásával – *volt alkalmam megtekinteni*. Első telefonra, ismeretlenként olyan természetes invitálást kaptam, amiből számomra rögtön kiderült, hogy nyitott, egyenes emberrel, gyűjteményére, gépeire büszke szakemberrel lesz dolgom. Nem is csalódtam. Az irsai településrész határában levő telephelyen felújított és reparálásra váró gépek „hada” fogadott, no és maga a gazda.

Dankó Árpád 45 éves mezőgazdasági gépszerelő a szakmát az örkényi mezőgazdasági iskolában tanulta; édesapja is gépészember volt, tehát *a kötődés családi indíttatású*. A régi gépek megtetszettek neki – gépekkel dolgozott az albertirszai „Dimitrov MgTsz”-ben is – és mintegy 10–12 évvel ezelőtt kezdődött (inkább akkor teljesedett ki) a „szenvedély”: a régi gépek felkutatása, megszerzése, majd felújítása, működőképessé tétele. Hogy ehhez mennyi leleményesség, munka, szervezőkészség és nem utolsósorban pénz kell – azt néhány oldalban még érzékeltetni is nehéz! Egy idő után persze a pénz, a „hobbi”-ra fordítható anyagiak a fő behatárolók.

A *gyűjtemény gyarapodásával tágult az ismeretségi kör*, és fordítva is igaz, minél több gépész-találkozó, bemutató, kiállításon vett, illetve vesz részt, annál több gépet, különleges szerke-

zetet, megoldást, beszerzési lehetőséget ismert meg. Ma már rendszeres és ismert résztvevője, gépeivel együtt, a hazai rendezvényeknek (pl. szántóversenyeknek, termőföld-ünnepeknek, kenyérünnepeknek stb.), országos és helyi gépész-találkozóknak; de évek óta ott van a világ egyik legnagyobb „stabil-motor show”-ján, a hollandiai Nuenen-ben is más magyar gyűjtőkkel együtt.

A megszerzett, megvásárolt gépek felújítását, működőképessé tételét egymaga végzi irgalmatlan sok munkával, energiával – és örömmel. *Gyűjteményében* – amely múzeumnak nem tekinthető, hiszen a múzeummá nyilvánítás feltételeit saját erőből nem tudja megteremteni – *igazi kuriózumok, egyedi példányok is vannak*, melyekre különösen büszke.

A fedett színben (csarnokban) *három felújított traktor* is áll: az elsőként felújított HANOMAG (1956.) mellett egy olasz Landini R 4000 (1961.) és egy Fiat (1961.) sorjázik. Ugyancsak itt található egy öreg FORDSON (USA 1930.), amely bár szépségében elmarad néhány más gyűjtőnél levő „sorstársától”, de hosszú távon is működőképesen bírja a gépbemutatók strapáját. (A „régiek” takarékoságára jellemző, hogy ez a négyhengeres motor benzines indítású ugyan, de bemelegedés után a jóval olcsóbb petróleummal üzemel; ez régen mindennapos volt.)

Egyedi, szépen felújított darab a 20–22 lóerős MEZ-HOFHERR, kétütemű nyersolaj-üzemű (diesel) *stabil-motor* (a kerekekre szerelés a mozgathatóság érdekében történik!), amely házi malmot hajtott „fénykorában”. 1924–28. közé tehető a gyártása, és abban áll a különlegessége, hogy ez nem traktorból lett kisserelve (mint sok más), és teljesítménye pont a többséget képviselő 15, illetve 30–32 lóerősek közé esik.

Kállay Lajos budapesti gépgyárának terméke (1910–13. közötti gyártmány) az az 5 lóerős, benzines, *négyütemű stabil motor*, amely kisebb darálókat, szecskavágókat, szivattyúkat hajthatott.

Romániából (Erdélyből) „származik” az a kanadai (Torontóban 1905–1910. között gyártott) MASSEY-HARRIS motor, amelynek specialitása, hogy egy szelepe, a kipufogószelep vezérelt csak, a szívószelepet a depresszió húzza meg); 6 lóerős teljesítményével Magyarországon egyedi darab (ennél kisebb teljesítményűek vannak).

Ugyancsak erdélyi beszerzés a HANGEL és KISS cég (Brassó) által gyártott (1920–1930) 3 lóerős *stabil álló (függőleges) motor*, melynek érdekessége, hogy a hengerfejben a szelepek sugárirányban helyezkednek el. A Magyarországon fellelhető kettőből ez az egy üzemképes; fűrészgépek meghajtására használták.

USA gyártmány az AMMANCO cég által *ki-bocsátott* (1905–1910) 2 lóerős, négyütemű, benzines, párologtató-hűtéses *stabil motor*, amely szivattyúkat hajtott, és ritka darab Magyarországon.

A legújabb szerzemény szintén Erdélyből, Vámosgálfalváról származik – erre talán a legbüszkébb a tulajdonosa. Hat hengersizékes malmot működtetett ez a német DEUTZ gyártmányú (1910–1920.) 65 lóerős hatalmas gép, amely sűrített levegővel indul, különben földgáz-üzemű. Egyedi darab Magyarországon. A malomból való kibontása, szétszedése, kiemelése, hazaszállítása, összerakása stb. nem kis energiát, szervezést és pénzt igényelt.

Fentieken kívül persze sok öreg jószág vár a gépész-szakember „gyógyító-felélesztő” kezére, munkájára. Mindig van valami ritkaság, új beszerezni való; a gyűjtemény gyarapításának vágya kiolthatatlan.

Pályázati pénzekhez az ilyen gyűjtők a maguk erejéből, maguk erejéből nem juthatnak, pedig a továbblépésnek, a szélesebb körben való bemutatathatóságnak elsősorban és alapvetően anyagi korlátjai, akadályai vannak. Ezért is gondolták úgy többen, hogy egy országos klubot, vagy egyesületet, társaságot kellene létrehozni, megalakítani, amely összefogná ezeket az agrárgépész-gyűjtőket, szakembereket, hivatalos, bejegyzett „megjelenési formába” szervezné őket, és így már sikerrel indulhatnának hazai, vagy akár Európai Unió pályázatokon is. Dankó Árpádnak és sok gyűjtőtársának szívügye és álma egy Magyarországon megrendezett (pl. a hollandiaihoz hasonló) nemzetközi kiállítás és börze, hiszen – mint mondta, és egyre inkább tapasztalom – volna mit bemutatni és nemzetközi mézönyben sem szégyenkezni.

Ehhez azonban valóban együttgondolkodás és együttműködés, összefogás kell – ami nálunk nem megy könnyen – és akkor talán elvárható valamilyen állami támogatás, segítség is, hiszen ezek a lelkes gyűjtők, szakemberek agrár- és élelmiszeripari múltunk még fellelhető emlékeit „szedik össze”, teszik bemutatathatóvá, és szereznek örömet és elismerést nem csak maguknak, de az egész országnak.

Dankó Árpád szívesen veszi az érdeklődést, gyűjteménye előzetes egyeztetés alapján megtekinthető.

Elérhetőség:

2730 Albertirsa, Tessedik Sámuel út 8.

Dankó Árpád

Tel.: 06-30-3841448

Dr. Szekeres Béla

A pirosribiszkéről és a kertészek gondjairól úgy, hogy más is értse

A pirosribiszke-termesztésben jó lehetőségeink vannak (voltak?). Mondom ezt annak ellenére, hogy a termelők vesszőfutása 2005 óta tart. A 2004-es 140-160 Ft/kg-os árról 2005-re 50 Ft-ra esett le és 30-50 Ft között mozgott a következő 2 évben is a géppel szedett pirosribiszke ára. „Túltermelési válság, piaci zavar” hangzott innen-onnan. A „piaci zavart” az sem tudta igazán megzavarni, hogy 2007-ben alig termelt valami. Az ültetvények zöméről 30%-os termést sem sikerült betakarítani (az okokról később). Sokan le sem szedték a termést, mert nem érte volna meg.

Ide kívánczik egy saját történet. 50 Ft-ért magam sem akartam leszedni a 90 ha termő ültetvényemről a ribiszkét, mert a hektáronkénti várható 100 ezer Ft árbevételt kevésnek tartottam a betakarítási költségek, a gép okozta károk ellensúlyozására. Már javában érett szinte minden fajta, amikor jelentkezett egy volt vevőm, hogy minden ribiszkét megvesz, mert Európában nincs gyümölcs. Nemet mondtam a fenti okok miatt. Erre ő azt kérdezte, mennyiért éri meg leszedni, mennyiből jövök ki legalább nullára. Osztottunk-szoroztunk és 75 euró cent/kg-ban egyeztünk meg és ő adta a göngyöleget és ő is szállított. Mint év végén kiderült, nem számítottunk rosszul. 2007-ben tényleg ilyen értékesítési ár kellett ahhoz, hogy a termelő nullára tudja hozni az évet. Ez akkor kb. 170Ft/kg-os árnak felelt meg, miközben idehaza folyt az 50Ft/kg-os felvásárlás... Ezért 20 eurócent/kg-os árért odaadták a gyümölcsöt, bár tudták, hogy ez az utolsó szezonjuk, mert minél kisebb adóssággal szerettek volna örökre hátat fordítani a ribiszketermesztésnek. *A jól informált felvásárlók és szervezetlen termelők versenye csak ilyen eredményt hozhatott.* A betakarítás vége felé egy kicsit érvényesült a piaci verseny, és mindenki szomorúan állapította meg, hogy a raktárakat nem sikerült feltölteni.

Az elmúlt 3 évben rettenetes leépülést éltünk meg. Ültetvényeink pusztulnak, termesztőink nagy része tönkrement, de hogy hányan maradtunk, azt senki sem tudja, sőt azt sem, hogy mennyi is az ültetvény. Azt meg végképp nem tudjuk, hogy mennyi

nyí az olyan ültetvény, amelyikről elvárható a 10 t/ha hozam egy jó közepes esztendőben. Sok, a kétezres évek elején telepített ültetvény egyáltalán nem fordult termőre, még akkor se, ha jogilag megtörtént a termőre fordítás. A kisebb felületen

termelőknek, a saját gépparkkal nem rendelkezőknek esélye sem volt a talpon maradásra. Faiskoláink felhagytak a szaporítóanyag-előállítással.

Ilyen állapotban ért bennünket a hír, hogy támogatással telepíthetők újra ültetvények Magyarországon. Azt sem tudja az ember, hogy sírjon, vagy neveszen! Nemcsak vírusmentes szaporítóanyag, de törzsültetvény, sőt központi törzsültetvény sincs, a legjobb fajták vírusmentesítése egyáltalán nem történt meg. De van más gondunk is! Azt gondolom, hogy itt és most kell szót ejteni néhány az egész gyümölcsstermesztési ágazatot sújtó

érthetetlen akadályról.

Normális kertész joggal feltételezheti, hogy új ültetvényt szántó művelésű ágú területen létesítenek. Annak idején felkészült szakemberek még optimális előveteményt, istállótrágyát, mélyforgatást is feltételeztek. Ez ma már mind múlt idő, legalábbis 2004 óta. A 150/2004(X.22)FVM r. megjelenése óta (az agrár-környezetgazdálkodási támogatások szabályairól) az ebbe a körbe tartozóknak a 817/2004/EK rendelet 21. cikk. 1. pontjára hivatkozva ezt a gyakorlatot nem teszi lehetővé a jogszabály. A 11.§(2) előírja: „A 817/2004/EK rendelet 21. cikk 1. pontjának megfelelően az adott célprogramba bevitt földterületet a támogatási időszak alatt kizárólag akkor lehet másik, 2004. évben meghirdetett célprogramba átvinni, ha az új célprogram szigorúbb gazdálkodási előírásokat határoz meg - kivéve a (11) bekezdésben foglalt rendelkezést és ugyanolyan hasznosítási irányhoz tartozik az 1. számú mellékletben foglaltak alapján...

2.§ i) földterület hasznosítási irány: a mindenkori aktuális MePAR adatbázis alapján a fizikai blokkon belül különböző mezőgazdasági hasznosítások (pl. szántó, gyeplé, ültetvény, halastó, mozaikos művelés) megnevezése.” Tehát aki részt vesz az agrár-környezetgazdálkodási célprogramban,

nem telepíthet ültetvényt a szántó helyére öt évig, mert nincs átjárás a szántó és ültetvény hasznosítási irány között. Öt évre leállítani a telepítést adminisztratív eszközökkel! Nem értem a célját! Ha Nyugat-Európában utazgat az ember, fiatal, korszerű, öntözött ültetvényeket lát mindenütt. Vajon ők hogyan csinálják?

Tovább nehezíti a helyzetet, hogy: "36§(2)c) a támogatás termőre fordult ültetvényre igényelhető, illetve a "(2) i) a talajszerkezet védelme érdekében – a fagyvédelmi öntözés kivételével – csak alacsony intenzitású (pl. csöpögtető) öntöző rendszer használható".

Egy esetben azért a felvett támogatás visszafizetésének terhe nélkül is lehet új ültetvényt telepíteni: termő ültetvény helyett termő ültetvényt, mégpedig azonnal termőt. Ez azonban elég ritka.

Azért azt meg kell kérdezni, hogy mi indokolta az agrár-környezetgazdálkodási támogatásból örök időre kizárni a nemtermő ültetvényeket? A gyakorlatban sajnos az öntözött ribiszkeültetvények sem kerülhetnek ebbe a támogatott körbe, mert a csepegtető öntözés a ribizskében kissé nehezen kivitelezhető.

Ha önmagunkat korlátozzuk, kitől várhatunk segítséget?

Annak sem könnyű a helyzete, aki manapság a felhasznált gázolaj után jövedéki adót kíván viszszaigényelni. Az ültetvényfenntartás ugyan jogosít 200 l/ha gázolaj felhasználására, de csak akkor, ha a telepítés évében már terem is (megint ez az azonnal termő ültetvény. A ribiszke a telepítést követő 3. évben terem). Így normális esetben egy nemtermő ültetvény fenntartója 74 l/ha gázolaj támogatásra tarthat igényt, kevesebbire mint az erdőfenntartók. Ezt azért senki sem gondolhatja komolyan! Talán lenne kevésbé bürokratikus, a valós igényekre alapozott megoldás is.

Helyzetünket nehezíti, hogy a Fertődi Gyümölcstermesztő Kutató-Fejlesztő Kht. sorsa is teljesen bizonytalan, törzsültetvényeit fenntartani nem tudja, a kutatás anyagi forrásai bizonytalanok. Se szakmai háttér, se érdekérvényesítő képesség!

Amikor 2006-ban a Bogyósgyümölcs Termelők Országos Szövetsége befejezte önálló tevékenységét, és betagozódott a Zöldség Gyümölcs Terméktanácsba (legújabb nevén FruitVeb Szakmaközi Szervezet), sokan aggodalmuknak adtak hangot: hogyan lesz információnk egymásról, a várható hozamokról, az országban várható összes termésről, a piaci helyzetről stb.? Hát így, azaz sehogy!

EURÓPAI PARLAMENT

2004

2009

VÉGLEGES
A6-0185/2007

14.5.2007

*

JELENTÉS

a gyümölcs- és zöldségágazat tekintetében különleges szabályok megállapításáról, valamint egyes rendeletek módosításáról szóló tanácsi rendeletre irányuló javaslatról

(COM(2007)0017 – C6-0075/2007 – 2007/012(CNS))

Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Bizottság

Előadó: María Isabel Salinas García

„18B) PREAMBULUMBEKEZDÉS (új)</Article>
(18b) A 2004-es bővítést követően a cseresznye és a bogyósgyümölcsűek (eper, málna, ribiszke) nagy társadalmi és gazdasági jelentőségű termékké váltak az Unió számára, mégis külön támogatási intézkedéseket igénylő, mély strukturális válságban vannak. Közösségi támogatásról kell ezért rendelkezni e termékek termőterületére vonatkozóan, amely biztosítja a gazdaságok működését és javítja a strukturális helyzetet, különösen a kínálat koncentrációja tekintetében.”,

Indokolás

Néhány új tagállam a világ első cseresznye- és bogyósgyümölcs-termelői közé tartozik, azonban a csatlakozás óta strukturális válság alakult ki. Az Európai Parlament állásfoglalásaival összhangban a héjas gyümölcsűekhez hasonlóan külön terület alapú támogatás jár e termékek esetében, ami javítja a kínálati feltételeket és biztosítja a gazdaságok működőképességét. A támogatás megfelel a kék kategória feltételeinek és nem lépi túl a többoldalú megállapodásokban biztosított mozgásteret, ezáltal a Kereskedelmi Világszervezet elismerése sem ütközik akadályba. A támogatás feltételei az 1782/2003/EK rendelet IV. címének új 10h. fejezetében szerepelnek.

Teljesen ki vagyunk szolgáltatva

A Terméktanács látszatra természetesen jól működik, maga alá gyűjt minden jogosítványt, ami meghatározza a jövőt. Itt döntenek új telepítésekről, felújítandó ültetvényekről, támogatásokról, tehát pénzről. Tudjuk, az EU a terméktanácsoknak nagyon fontos jogosítványokat ad, de ezt abban a hiszen teszi, hogy a szakmaközi szervezetben az érintett termelők érdekei megjelennek. Így érik el,

hogy egy szakterület gondoljai egy szervezet bevonásával megismerhetőek. Könnyű azoknak, ahol ennek többgenerációs hagyományai vannak. Nehezebb nekünk.

Nálunk évek óta nem sikerül elérni, hogy az érintett ágazat termelői (jelen esetben a bogyósgyümölcs-termesztők) maguk delegálhassanak egy-egy személyt a szakmaközi szervezet vezetőségébe, hogy minden szakterület minden gondolja, javaslatát helyet kapjon adott esetben. Egy szakmailag erős, széleskörűen elfogadott Zöldség-gyümölcs Terméktanács alakításában vagyunk mindannyian érdekeltek. Olyan szervezetre van tehát szükségünk, amelyiknek hangja elhallik Brüsszelig, amelyik érdemben, információk birtokában tud tárgyalni kormányzati, minisztériumi képviselőkkel a hazai gondokról. Fel tudja készíteni az EU-nál tárgyalókat a hazai zöldség-gyümölcs termelők érdekeiről, mert csak felkészített diplomata tudnak eredményesen képviselni bennünket, érdekeink csak így kerülhetnek bele az egységes európai joganyagba. Így talán elkerülhető lett volna az a helyzet is, ami a ribiszkeültetvények uniós támogatásának elmaradásával kapcsolatosan történt.

A mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Bizottság alábbi jelentésében még szerepelt a ribiszke, de a rendeletről kimaradt. Ez a magyar termelőknek 230 eurós kárt okozott hektáronként. Ez a kifizetés nagyon sok termelő gazdaságát menthette volna meg. Közben, valószínűleg nem tudjuk kitölteni azt az 1700 ha-os támogatott keretet, amit az EU Magyarországnak a szamóca- és málnatermesztők részére biztosított. Valakik, valahol, valamit nem tudtak. Egy jól működő szakmaközi szervezetre szüksége van mind vezetésnek, mind termelőnek. Ilyen terméktanácsot kell létrehoznunk, és akkor és csak akkor van esélyünk a megmaradásra, a fejlődésre. Ha ezt nagyon gyorsan nem tesszük meg, olyan hátrányba kerülünk versenytársainkkal, amit már nem tudunk behozni. Ha a jelenlegi rendszer marad, az intenzív kultúrákból sem lehet megélni, perifériára szorulunk. Különösen sürgősen egy szoros, bizalmon alapuló együttműködést a feldolgozóipar katasztrofális állapotára. Attól lehet félni, hogy a következő betakarítási szezonra már nem lesz magyar konzerv- és hűtőipar. Ez nekünk különösen nagy érvágás lenne, mert hűtés nélkül az osztrák, német, holland feldolgozóüzemekbe nem tudjuk elszállítani a ribiszke-darálmányt, tehát automatikusan kizáródunk az EU piacról és marad a már ismert belföldi. Persze a termesztoi szervezeteket, szövetségeket a jól működő terméktanács mellett is meg kellene tartani.

Nem támogatás, hanem versenypárti vagyok, de ha van támogatás, akkor annak is versenyképesnek kell lennie. Amit piaci versenytársaink megkapnak,

azt nekünk is meg kell kapnunk, hogy versenyben maradjunk, hogy egyáltalán legyen verseny. E nélkül nincs esélyünk az EU belső piacán, sőt az export-, de a hazai piacon sem. A verseny tisztasága érdekében nagyon szorosan együtt kell működni termelőnek, minisztériumnak, diplomáciának!

Folyamatos telepítés

Hogy a szorosan vett szakmáról is essen szó, reagálni kell néhány tévhitre. Határozottan le kell szögezni, hogy a géppel szedett ribizli ültetvények termése nem takarítható be kézzel, és nem értékesíthető a frissárú piacon. Az ilyen ültetvények vesszői sok fürtöt hoznak, de a fürtök kevés, apró bogyót tartalmaznak, nem szedhetők kézzel, nem piacosak. Az 5-6 évnél idősebb ültetvényeket tehát géppel kell szedni és a termést ipari feldolgozásra kell értékesíteni. Ebből az is logikusan következik, hogy telepíteni csak gépi betakarításra alkalmas ültetvényt szabad. Kézzel szedni és friss piacra vinni a fiatal ültetvények termését lehet és érdemes, mert a fiatal bokrok kevesebb fürtöt hoznak, nagy fürtöket teremnek, nagyok a bogyók is, az árú piacos, a szedési teljesítmény nagy. *Ezért lenne fontos a folyamatos telepítés, hogy mindig legyen fiatal ültetvény*, hogy ki lehessen használni a kedvező frisspiaci árat és folyamatosan jelen legyünk ezen a piacon is. Ezeket a kérdéseket azért tartom fontosnak tisztázni, mert a „piaci zavarok” idején néhanyan fontos helyekről a tömegárú termelés helyett a nagyobb kézimunka igényű frissárú-termelést javasolták, mint megoldást.

Nehezebb kérdés a 2007 évi alacsony hozamok oka és annak esetleges hosszabb távú hatása. Nagy a valószínűsége annak, hogy Nyugat-Magyarországon a tél elmaradása okozta a sosem látott alacsony hozamokat. Nem kapták meg az ültetvények a szükséges hideghatást és a termőrugyek nem, vagy vontatottan hajtottak ki, kevés fürtöt hoztak, a virágok nagy részét elrúgták. Ha a szigorú telek elmaradnak és az időjárás tovább melegszi, megkérdőjeleződik a ribiszke magyarországi termesztetősége. Esetleg fajtaváltásra lesz szükség, olyan fajtákat kell előállítani, termesztésbe vonni, amelyeknek kisebb a hidegigénye. A forró nyarak miatt végre komolyan kell gondolkodnunk az öntözésről is. Ezekről a kérdésekről természetesen sokat beszélünk még a jövőben, de a tudományos munkát sürgősen el kell kezdeni, a kutatói háttér meg kell erősíteni. Többek között ezért sem tudunk lemondani a kutatóintézetünkről.

A Bogyósgyümölcstermelők Országos Szövetségét pedig mihamarabb újra kell szerveznünk!

Bogárdi Zoltán

Öszintén a bogyósgyümölcs termelésről

A rendszerváltást közvetlenül megelőző időszak mai nézőpontból is működőnek látszó piaci és fizetési biztonsága után a piaci szereplők átalakulása, megszűnése, valamint a privatizáció eredményezte termelési és értékesítési atomizáció kapcsán minden termelő megismerhette a valódi piaci korlátokat. A nagy anyagi áldozatok árán megindult termelési, áruvá készítési és piaci újjáépítés sok buktatót hozott.

Az uniós csatlakozásunkig kitűnően működő EU-s gyümölcs-piac-importvédelmi rendszer, amely a legtöbb magyar terméket nem engedte oda bejutni, napjainkra formálissá vált.

2004-ben szűnt meg az EU-hoz társult országok számára előírt friss ipari és feldolgozott bogyós gyümölcsök minimumára, és ez a 2004–2005 óta megismert piaci zavarok egyik kiváltója. Az ezek elhárítására alkalmas kríziskezelés meglehetősen lassan halad. A csatlakozást követően egyre újabb kihívásokkal kell szembenéznünk: az EU és az ázsiai, illetve a déli féltekén lévő országok közötti kétoldalú gyümölcsimportot engedélyező egyezmények mellett a GATT-WTO tárgyalások során is romlott az EU helyzete.

Az EU-tizenötök 1997-ben kaptak lehetőséget, hogy meglévő gyümölcstívetvényeiket harmonizálják az adott piaci lehetőségekkel, és a szükséges kivágásokhoz EU forrásokra pályázhattak. Mi sem a csatlakozási feltételekben, sem később, a meggy- vagy a feketeribiszke-krízis idején készült ilyen irányú javaslatok ellenére sem kaptuk meg a lehetőséget a támogatott kivágásra. A 12–15 tonnás almáskertek, a 3–5 tonnás meggyeskertek, a 1,5–4 tonnás málnáskertek, a 0,5–3 tonnás fekete ribiszke kertek olyan veszteségforrásai a magyar gyümölcs-termelőknek, amelyek a rendezése nem tűr halasztást és külső források bevonását igényli.

A Fertődi Kutatóállomáson több évtizede folyik fajtaértékelési, -honosítási és -nemesítési munka. A legsikeresebbnek a málna nemesítését ítélte a gyakorlat, melynek irányítója Kollányi László volt. A kertészeti kutatással foglalkozó közhasznú társaságok napirenden levő privatizációja azzal fenyeget, hogy működtetésük ellehetetlenülése miatt nem áll rendelkezésükre megfelelő genetikai

és biológiai értékű, ellenőrzött, szuperelit szaporítóanyag. Piacvesztést okoz, ha a továbbiakban nem tudjuk kínálni a különleges ízvilágú hungarikumokat.

Ipari gyümölcsben nem vagyunk versenyképesek

A feldolgozóipar privatizációja – mint annyi más területen – nem hozta meg a várt megoldást. A korábban bevált kizárólagos termesztési cél, a gyorsfagyasztás, illetve a légyártásra történő termesztés ma sem hoz eredményt.

A világ ribiszke termesztéséből (mely közel 700 ezer tonna) szinte elhanyagolható a magyarországi 9–13 ezer tonna közötti termés. Az unión belül meghatározó lengyel (150–170 ezer tonna) és német (130–140 ezer tonna) termelés is csökkenő tendenciájú. E kultúra

ipari növényként hasznosul.

A piros ribiszke a magyar klímában a meggyhez hasonló biztonságú növény, de mai termés mennyisége és elérhető árbevétele is csak közelíti a költségfedezethez szükséges mértéket. A gazdaságosság javításának néhány fontos feltétele a precíz, fogyasztó és környezetbarát termesztéstechnológia, metszéssel, öntözéssel kiegyenlített termés mennyiség, nagy bogyó, hosszú fűrtméret, kézi szedés, tálcás értékesítés, több fajtaival hosszú kínálat – ennek az árumennyiségnek a jelentős aránya javíthat a termelés gazdaságosságán.

A tálcás, egalizált, vonalkódos árukínálatban az európai piacon 15–20 napos előnyünk lehet a megjelenéskor, ami nem elhanyagolható. Az ipari célú termelésben a kedvezőbb adottságú versenytársak magasabb hatékonysága olcsóbb alapanyag-árat jelent a feldolgozóiparnak.

A Bogyós Termékbizottság

A FruitVeb jogelődjét 1991-ben 49 privat gyümölcs-termelő alapította meg. A szervezetnek rövidesen a Bogyós Gyümölcs-termelők Országos Szövetsége önállóan működő tagja lett. Közös együttműködéssel értük el például, hogy az EU Magyarország számára megállapított ipari célú friss bogyós

gyümölcs magasabb beviteli árai tükrözték a jobb magyar minőséget.

Kétségtelen, hogy nem könnyű feladat a szétagrósztott bogyósgyümölcs-termesztő társadalom összefogása. A Zemplénben, Szatmárban, Fejérben, Somogyban gazdálkodó termesztoőknek nem sikerült az Országos Bogyós Szövetség munkájában részt venniük. A FruitVeb ezt a kört először informálisan majd tagi kapcsolatban a Bogyós Termékbizottság termelői oldalaként hozta helyzetbe. Az Országos Bogyós Szövetség 2006. évi csatlakozásával vált teljes körűvé a képviselet, illetve annak lehetősége.

Tény, hogy nem felhőtlen a termékbizottság működése, részben a fizető tagok csekély létszáma, az öntevékenység hiánya, valamint a „szeretnék információk kapni, de nem szívesen adok” magatartás miatt. Másrészt a bogyósgyümölcs-kereskedők és a bogyósgyümölcs-feldolgozók részvételének alacsony szintje vagy hiánya miatt.

Ahhoz, hogy egy-egy terület önálló tagozatként, önálló titkár vagy munkatárs vezetésével működhessen, önfinanszírozóvá kell válnia. Ez a lehetőség minden kultúra területére nyitott.

Közös javaslat kell a megoldásra

A FruitVeb Szakmaközi Szervezet munkája során, nemzetközi tagsági kapcsolatai révén sok piaci és szakmai információt gyűjt és ad közre a tagsági jogon megkapott Zöldség- és Gyümölcs Piac újságban, saját rendezvényein és honlapján.

A belső szervezeti rendszerből és a korrekt elszámolásból következik, hogy nem várható el paprikatermelőtől vagy kajszitermelőtől, hogy a tagdíjából működtesse a Bogyós Termékbizottságot.

A FruitVeb tevékenysége vertikálisan termelői szervezetek, kereskedelmi szervezetek és feldolgozó szervezetek főbizottságaiban folyik. A konkrét szakmai kérdésekre a termékbizottságokban a termesztoő, a kereskedő és a feldolgozó közös javaslatával kell megoldást találni, ami persze nem könnyű, de ennek szakmaiságát a FruitVeb kereteiben senki nem bírálhatja felül, és a szervezet teljes súlyával képviseli. A termékbizottságokban a küldöttgyűlés választja és erősíti meg a szakmai képviselőket.

Dr. Lux Róbert

Gyümölcs Főbizottság elnöke, FruitVeb

Szabó Józsefet, a FruitVeb Magyar Zöldség-Gyümölcs Szakmaközi Szervezet elnökét kerestem meg kérdéseimmel.

– Ön, Elnök Úr, hogyan ítéli meg „belülről” a FruitVeb Zöldség-gyümölcs Szakmaközi Szervezet működését? Mennyire sikerül eredményesen képviselni a termelők érdekeit?

– A FruitVeb Magyar Zöldség-gyümölcs Szakmaközi Szervezet tagjainak elhatározása és szabályzatai alapján elsősorban érdekegyeztető szervezet, melynek tagjai zöldség-gyümölcstermelők, zöldség-gyümölcsfeldolgozók és zöldség-gyümölcskereskedők. Tevékenységünk során ellátunk érdekvédelmi feladatokat is, de fő feladatunknak a szakmán belüli érdekegyeztetés útján létrejött konszenzusos vélemények képviseletét tartjuk a hazai állami szervek, társszervezetek felé, valamint ugyanezt az EU illetékes dön-

Súlypontok

tés-előkészítői és ellenőrző szerveinél.

Piaci ügyekben az azonnali segítség, a szigorú EU-szabályozás, vagy annak hiánya miatt a válságkezelés ritkán hoz elegendő eredményt. A piac igényeit követő, jelentős struktúraváltásra, a hatékonyságot és a versenyképességet javító, első-

sorban a friss, kiváló minőségű árukra koncentrááló fejlesztésekre van szüksége a kertészeti ágazatnak.

Az ipari feldolgozási célú gyümölcs piacokon a féltermékek túlkínálata mellett nyomott áron, jelentős átrendeződés miatt romlottak a magyar pozíciók az elmúlt 5–6 évben. A magyar privatizáció során a külföldiek piacot vettek, az üzemet bezárták, és drasztikusan átalakították a gyártmánylistát. A bogyósgyümölcsűek korábban nagyvevő konzervgyárai Lengyelországban gyártatnak, és csak áruhiány esetén vásárolnak kiegészítésként más országból alapanyagot.

– Hogyan állnak taglétszám tekintetében a kilencvenes évek elejének csúcslétszámához képest 2007-ben és 2008-ban?

– Szervezetünk taglétszámában a csúcs 2003. környékén volt. A 10–15% csökkenés tagjaink számában elsősorban a ter-

melői koncentrálódásnak – a törpebirtokok versenyképtelenné válásának a következménye. A lefedettség és az árualap növekszik.

– *Melyek azok a területek, ahol nagyon sikeres a FruitVeB Szakmaközi Szervezet, és melyek azok, ahol lehetne fejlődni az eredményes érdeképviseleti munka érdekében?*

– Eredményesnek ítélné a szervezetünk tevékenysége a piacrajutást és az alkupozíciót jelentő TÉSZ-ek szervezésében és munkájuk elősegítésében, az ágazat jövőképét meghatározó tervezési, pályázat-előkészítő tevékenységben, valamint a zöld-

ség-gyümölcs közösségi marketingjének szervezésében határozható meg.

Javítanunk sok területen kell, mint például:

- A zöldség-gyümölcs kereskedelemében egyre meghatározóbb áruházláncokkal kialakítandó, határozott elveken alapuló egyeztetések koordinálása.
- A környezet- és fogyasztóbarát termelési technológiák (AKG) és az öntözés lényegesen gyorsabb terjedésének elősegítése, illetve az ezt gátló akadályok megszüntetése.
- Az ún. kiskultúrák tevékenységének fokozott segítése, amihez feltétlenül szükséges

a termelők együttműködési készsége.

A bogyósgyümölcs-termelők önálló tagozatként történő működtetése lehetséges, de ehhez tartozik egy taglétszám- és tagdíjminimum, mert a pl. paprika- vagy kajszi-termelők ezt nem finanszírozhatják. A jelenlegi Gyümölcstermelői Főbizottság 19 tagjából 1 fő ribiszketermelő tag és 1 fő ribiszketermeléssel is foglalkozó elnökségi tag. Egy termelői szervezet elsősorban bogyósgyümölcs-termesztéssel és értékesítéssel és 2 termelői szervezet egyéb mellett bogyósgyümölcs-termesztéssel és értékesítéssel is foglalkozik.

– *Köszönöm a válaszait.*

TE

A termékpályákról – az AGRÁR EURÓPA KLUB fórumán

Az AGRÁR EURÓPA KLUB októberi rendezvényére aktuális témát választott: **„Együttműködési zavarok a termékpályán?”** címmel vitatták meg a felvásárlással kapcsolatos kérdéseket. A civil fórum megoldást nem ad, de elősegíti a kérdések tisztázását, az elengedhetetlen ágazati összefogást. Ma már nem csak a mezőgazdasági termelésből élők, a szűkebb szakma érzi az agrárkereskedelem problematikáját, hanem a meggy- és dinnye-termelők akciói után a szélesebb közvélemény is felfigyelt a gondokra; az esztendő végéig húzódtott a „felvásárlási csata”.

Dr. Lux Róbert, a FruitVeB Gyümölcstermelői Főbizottságának elnöke elemezte a gyümölcságazat helyzetét, lehetőségeit. Tájékoztatást adott a felvásárlás néhány anomáliájáról, a TÉSZ-ek, a termelői szervezetség fontosságáról, kitért a nepperek szerepére, a gyümölcstermelés foglalkoztatáspolitikai kérdéseire, egyes növényvédő szerek kivonásával kapcsolatos gondokra, a fekete-szürke-fehér kereskedelmi tevékenység ellentmondásaira. Kúthy László, a Székesfehérvári Hűtőipari NYRT vezérigazgató-helyettese a feldolgozók oldaláról elemezte a helyzetet, bemutatva a termelő-felvásárló-feldolgozó közötti érdekellentétet. Kiemelte a termelés biztonsági tényezőinek hatását, a termék nyomon követhetősége és a minőségi termelés iránti növekvő igényt.

tősége és a minőségi termelés iránti növekvő igényt.

A hozzászólások az évek óta meglévő ágazati gondokat érintették, pl. hogy a végtermék árából milyen arányt követelhet magának a termelő, aki egy termelési cikluson keresztül (többéves előkészítő munka után) dolgozik az alapanyag előállításán, a felvásárló és a kereskedő, akinél rövid ideig pihen az áru, illetve a feldolgozó üzem. A közgazdaság-tudomány képviselői, a mezőgazdasági szakértők, a gazdálkodók, az állami vezetés, a civil szervezetek, a köztestületi és szakmai kamarák kifejtették az általuk szükségesnek tartott lépéseket. Mondhatjuk, hogy mindenki tudja a megoldást, de nagyon lassú a haladás. A változásokat nem elég kívülről látni, azokhoz alkalmazkodni kell. Ebben nagy szerepe lehet a tanácsadói hálózatnak, az oktatásnak, a korrekt tájékoztatásnak, a szakmai szervezeteknek, az állami beavatkozás mellett.

A kivezető út csak az előre menekülés lehet. Ez a mai időszakban az együttműködés növelését, a minőségi és egyenletes termelést, a közös érdekeltség megteremtését jelenti.

Dr. Wallendums Árpád

Hol a határ egy civil szervezet károkozásában?

Azt, hogy egy hazai civil szervezet tesz meg mindent annak érdekében, hogy a hazai lúdágazat tönkremenjen, a legrosszabb álmomban sem tudtam volna elképzelni. Lehet-e ezeket a károkat semlegesíteni, helyrehozni, kérdeztem Bárány Lászlót, a Baromfi Terméktanács elnökét.

– Sajnos a Négy Mancs működése olyan károkat okozott a hazai lúdágazatnak, – hangsúlyozom, az egész lúdágazatnak, nemcsak a libamáj-előállító szektornak, – amelynek kárértékét 1–1,2 milliárd forintba becsülik az ágazat szereplői. A lejárató kampány hatására már nemcsak a hízott, darabolt libatestek vásárlásától, hanem a normál húsliba és pecsenyeliba vásárlásától is tartózkodnak a német áruházláncok. Legújabb próbálkozásaik közé tartozik, hogy a már hetekkel ezelőtt megvásárolt (kiszállított és kifizetett) termékeket is vissza akarják szállítani Magyarországra, természetesen a pénzt szeretnék visszakérni.

Azt gondolom, ez már több mint elszabadult, szélsőséges állatvédő mozgalom, ez már olyan súlyos kereskedelmi-politikai beavatkozás, amellyel a kormánynak magas diplomáciai szinten foglalkoznia kell, és reméljük foglalkozni is fog, mivel ezt rövidesen kezdeményezzük.

– *Az energiaárak és a takarmányárak emelkedése hogyan hat az ágazatra?*

– Úgy tűnik, a takarmányárak, köszönhetően azt alacsony kukorica- és búzaáraknak, ha lassan is, de kezdenek visszarendeződni. Természetesen az áruházláncok beszerzői a takarmányár-csök-

kenést meghaladó mértékű és ütemű árcsökkenési hajszába kezdtek, ami jelen pillanatban az étkezési tojás kivételével minden baromfitermék értékesítőjét növekvő veszteségtermelésre kényszeríti. Ez alól a tojás kivétel, köszönhető az elmúlt 5–6 hónap hasonló „árgyilkos” beszerzési politikájának, melynek következtében nagyon sok hazai tojástermelő végleg abbahagyta a tojótyúkok tartását. *Úgy látszik, előbb el kell pusztítani egy ágazatot, hogy rájöjjünk ennek tartós veszélyeire, mert ugyancsak a tojástermelés példája mutatja,*

hogy külföldön sem lehet a hazai hiányzó mennyiséget olcsóbban beszerezni.

– *Mik a kilátásai a baromfihús-termelőknek?*

– A hazai baromfihús-termelésnek is hasonló kilátásai vannak. Véleményem szerint ezt az ágazatot két külső szereplő tudja tönkretenni.

A bankszektor: a megnövekedett hitelkamatokkal és a szűk, illetve egyre szűkülő forrásokkal képes lesz limitálni a termelést, megállítani a szükséges fejlesztéseket, beruházásokat, ami tovább rontja a baromfiszektor versenyképességét.

Az áruházlánci szektor: a sokszor emlegetett, nemzetközi mértékben is rendkívül magas, 15–20% másodlagos kondícióival, visszatérítéseivel. Ez az ágazat nem bír ki ekkora jövedelemelvonást, tehát ebben azonnali, sürgős intézkedést várunk.

– *Elnök Úr, köszönöm a válaszait.*

TE

Szélről a közép-re?

Magyarország az unió centrumába kerülhet!

Egy recesszióba süllyedő fejlett világban pozitív kicsengése van minden olyan gazdasági teljesítménynek, mely alacsony eladósodottság mellett tartósan magas növekedést képes évről évre felmutatni. Különösen becses a magas növekedési ráta akkor, ha azt éppenséggel nem Ázsiában, hanem Európában, nevezetesen egy uniós tagságra törekvő országban érik el.

Ilyen példával szolgált 2006-ban és 2007-ben a közel 47 millió lakosú keleti szomszédunk Ukrajna, ahol a plafonértéknél ötödével alacsonyabb eladósodottság mellett az EU növekedési átlagának több mint a háromszorosával bővült a gazdaság. A 2007-es tények:

- 7%-os gazdasági növekedés,
- 11,7%-os GDP-arányos eladósodottság,
- 1,7%-os központi költségvetési hiány,
- 16,6%-os infláció.

Az EU 60% alatti GDP-arányos eladósodottsághoz és a GDP 3%-át meg nem haladó központi költségvetési hiányhoz köti az euró bevezetését, illetve az eurózónához való tartozás követelményrendszerét, ha mindez alacsony szintű, jelenleg 1,5% alatti inflációs rátával valósul meg. Az inflációs paraméteren kívül Ukrajna bőven szalonképes lenne az EU-ban.

Nálunk a konvergenciaprogram hivatott az euró bevezetéséhez nélkülözhetetlen, ma még a mérceként állított makrogazdasági plafonértékeket messze meghaladó szinteket biztosítani. Tesszük ezt elsősorban a makrogazdasági egyensúly és a költségvetési bizalom helyreállítása végett, illetve Brüsszel nyomására. A túlzott költségvetési hiány megszüntetését célzó tanácsi ajánlások betartása miatt, és az ehhez kapcsolódó fokozott brüsszeli kontroll következtében a költségvetési restrikció erős korlátként működve rendezi át életünk majd minden területét, az egészségügytől az oktatáson át a nyugdíjrendszerig, és szab kemény felső korlátokat az állami kiadásoknak, a foglalkoztatást élénkítő állami fejlesztéseknek. A még mindig magas, 60%-ot meghaladó GDP-arányos eladósodottság és a 4,6% körül mozgó központi költségvetési hiány nálunk is magas, 2007-ben még 8%-os inflációval párosult. (Megjegyzendő, hogy uniós alapító tagországok között is akad jó néhány ország, ahol az ún. maastrichti kritériumok betartásával gondok adódnak. Franciaország 2008-ra 65,3%-os GDP-arányos eladósodottságot és 2,7%-os költségvetési hiányt prognosztizál.)

Közeledés

Ukrajna egyre javuló gazdasági teljesítményére a Világbank és az OECD is felfigyelt. Évek óta elemzik, vizsgálják keleti szomszédunk piacgazdasági átalakulási folyamatait, a demokratikus átalakulás politikai válságok sorozatát kiváltó jelenségeit. Az ukrán mezőgazdasági potenciál miatt Ukrajna rendszeres szereplője ma már az OECD Globál Fórumainak, éppen ezért nem meglepő, hogy az EU is fokozott érdeklődést mutat e gazdasági szempontból prosperáló, nagy agrárpotenciállal rendelkező ország iránt. Ennek a fokozott érdeklődésnek tudható be, hogy 2008. szeptember 9-én a Genfi tó keleti partján lévő, forrásvizeiről világhírű Evianban a Brüsszeli Bizottság és Ukrajna magas rangú küldöttei összeültek, hogy a bilaterális kapcsolatok helyzetét áttekintsék, és a Brüsszelbe vezető útról tárgyaljanak. Jóllehet Európa erősen megosztott az ukrán csatlakozást illetően, de például a balti államok, Lengyelország, Svédország és Nagy-Britannia is úgy véli, hogy Ukrajnának az Európai Unión belül van a helye.

Evianban éppen ezért az ukránok konkrét megállapodás megkötésében bizakodtak, nevezetesen olyan csatlakozási szerződésben gondolkodtak, ami végül is kijelölte volna a 2020-as teljes jogú tagsághoz vezető folyamat menetrendjét. A tartózkodó uniós tagállamok ugyanakkor arra hivatkoznak, hogy polgáraik egy újabb kibővülés tervét eleve elutasítanák, ha az a nagy energiaszállító Oroszország hátában köttetne.

Ukrajna nem csupán a dinamikusan fejlődő gazdasága és ezáltal egyre bővülő felvevő piaca miatt fontos az EU számára, hanem a fekete-tengeri kikötői miatt is, hiszen ezáltal az Európai Közösség közelebb kerülhetne Ázsia feltörekvő országainak piacaihoz.

Ukrajna, mint a térség legnagyobb kiterjedésű, 603 700 négyzetkilométert magáénak tudó országa immár két éve 7% fölötti gazdasági növekedést produkál. Agrárpotenciálja pedig nemhogy a 47 milliós lakosság élelmiszerszükségletének fedezésére képes, hanem egyes számítások szerint akár 300 millió ember élelmiszerszükségletét is képes lenne fedezni. Ahhoz, hogy Ukrajna ne teher, hanem megoldás legyen az EU számára, a közös agrárpolitikának is változnia kell. Az infláció (2007-ben: 16,6%) egyszámjegyre való szorításával, az ukrán fizetőeszköz, a „hrivnya” stabilitásának meg-

teremtésével Ukrajna vonzóbbá válhatna a külföldi befektetők számára. Mindemellett most sincs rossz helyzetben ebből a szempontból az ország, hiszen 2007-ben 8,3 milliárd dollár működő tőke érkezett keleti szomszédunkhoz, ami 40%-kal több, mint 2006-ban volt. Meg is látszik az országon a gazdasági pezsgés.

Fellendülés biztató jelei

Manapság a Kárpátalját meglátogatóknak szemet szúr a lakóépületekre, szolgáltató központokra, nemzeti alapon szerveződő kiskereskedelmi láncokra kiterjedő általános építkezési lendület, melyhez a hitelfeltételek elemi kelléke, a banki háttér is biztosított. A bankszektor ugyanis az utóbbi néhány évben komoly fejlődésnek indult. Rendkívül nagy a konkurenciaharc. Se szeri, se száma az újonnan nyílt bankfiókoknak és a hitel-felvételre buzdító, kecsegtető pénzügyi termékajánlatoknak. Ebbe a piacokért folyó versenybe ma már a magyar bankok is beszálltak. Egy-egy ismertebb magyar bankfiók ugyanazzal az arcu-lattal fogadja a látogatót, mint itthon, legfeljebb az inflációs várakozás miatt fog vastagabban a ce-ruzájuk az ottani pénzintézeteknek. *Kárpátalja 200 ezres tömbmagyarsága számára sem érdek-telen és haszontalan a fellendülés. Beregszász, Munkács, Ungvár mellett fejlődés tapasztalható a Vereckei hágótól a Tatár hágóig, a Fehér és a Fekete Tisza völgyében éppúgy, mint a Latorca folyása mentén.* Ha a gazdasági és személyi kapcsolatokat nem bénítaná a shengeni övezet miatt egyre bürokratikusabbá és nehezkesebbé, olykor megalázóvá váló vízumrendszer, akkor az ottani magyarság bekapcsolásával, hídszerepének erősítésével mi is profitálhatnánk, de ők is hasznot húzhatnának az ukrán gazdaság növekedési lendületéből.

Megjegyzendő, hogy Ukrajna ma már nagyobb külkereskedelmet folytat az EU-val, mint Orosz-or-szággal. Míg az orosz piacra az ukrán export 23%-a megy, addig az EU piacainak 33%-os a részesedése.

Élénkülő kereskedelem

Mi is jól állunk, hiszen a magyar-ukrán agrár-külkereskedelem 2001-óta töretlen fejlődést mutat, és jelentős a kereskedelmimérleg-többletünk, legalábbis az élelmiszergazdasági termékkört nézve. Exportunk 4-6-szorosa az Ukrajnából származó élelmiszergazdasági importnak, így a kereskedelmimérleg-többlet ebben a relációban relatíve jelentősnek mondható. Míg az export az utóbbi két évben dinamikusán, 33, illetve 25%-kal fejlődött, addig az import alig 5-10%-os növekedést

mutatott. A 2008. első félévi kivitel 29%-os növekménye az export dinamikus fejlődését mutatja ez évben is. Ezzel szemben a sajt és napraforgómag behozatalára koncentrált import az exportnál lényegesen szerényebb növekedést mutat.

Exportunk és importunk alakulásáról, valamint az egyenleg változásairól a 2000-et követő időszakban az alábbi adatokkal szolgálhatunk.

Ukrán-magyar agrár-külkereskedelmi forgalom alakulása 2000–2008.

ÉVEK	EXPORT		IMPORT		EGYENLEG	
	millió USD	millió euró	millió USD	millió euró	millió USD	millió euró
2000	37,9	40,6	9,8	10,7	28,1	29,9
2001	26,6	29,7	11,3	12,7	15,3	17,0
2002	34,5	36,6	7,7	8,3	26,8	28,3
2003	47,8	42,8	7,5	6,7	40,3	36,1
2004	59,1	47,8	12,1	9,8	47,0	38,0
2005	62,8	50,1	4,0	3,3	58,8	46,8
2006	83,5	66,9	12,8	10,3	70,7	56,6
2007	113,7	83,4	12,7	11,3	101,0	72,1
2007. I. félév	52,8	40,0	11,2	8,4	41,6	31,6
2008. I. félév	78,8	51,5	15,4	10,3	63,3	41,2

A progresszió szembetűnő! Mind az exportunk, mind a kereskedelmimérleg-többlet dinamikus fejlődést mutat. A 2007-tel záródó idősor szerint a kétoldalú agrárkereskedelem tehát összességében a mi számunkra kedvező irányba fejlődik. Ha az ukrán gazdasági növekedés egyéb területein is ilyen sikeresek lehetnénk, mint az agrárkapcsolatok terén, akkor a magyar gazdaság számára is húzóerőt képviselne az ukrán fellendülés.

Ukrajna uniós csatlakozásával az Európai Unió centruma kelet felé tolódik. Mondhatnánk azt is, hogy beljebb kerülünk Európába anélkül, hogy ezért bármit is tennünk kellene. Tehetünk azonban a keleti szomszédunk uniós vérkeringésbe való bekapcsolódásáért mi is, hiszen az EU INTERREG programja keretében komoly infrastrukturális támogatások nyerhetők el. Az EU külső határán bonyolódó kereskedelem könnyítését, a határellenőrzés fejlesztését szolgáló létesítmények kialakítása és a rávezető utak megépítése kölcsönös előnyöket hordoz, a kombinált árufuvarozás lehetőségeinek fejlesztése pedig hosszú távú lehetőségeket kínál a két ország között bonyolódó kereskedelem élénkítésére.

Összeállította: Szabó Jenő

Forrás: „La Tribune”, Le rêve européen à portée de L’Ukraine
2008. szeptember 9.

Kopik a piac mindenhatóságába vetett hit

Adam Smith skót közgazdásznak, a modern közgazdaságtudomány megteremtőjének, a szabadkereskedelem elméleti megalapozójának, és kiemelten „a láthatatlan kéz” mint rendező elv kidolgozójának és hirdetőjének manapság egyre kevesebb híve akad. Még azok is elfordulni látszanak a kereslet-kínálat szabad ütközését hangoztató közgazdasági modelltől, akik *az egyre kisebb állam teóriáját* képviselve a legnagyobb haszonélvezői közé tartoztak a liberális pénz- és tőkepiacnak az általános pénzügyi válság kirobbanásáig.

Először a zászlós hajóként emlegetett, a liberális gazdaságpolitika fellegrárájának számító USA tért le az eddig követett és mások számára is melegen ajánlott útról, mentőövet dobva néhány csőd szélén egyensúlyozó, a jelzáloghitelek bedőlése miatt nehéz helyzetbe került banknak és biztosító társaságnak. Majd egyre másra következtek a fejlett és kevésbé fejlett bankrendszerrel rendelkező nagyhatalmak.

De hogyan kerül a csizma az asztalra, kérdezhetnénk? Hiszen a pénzügyi válság az agrárgazdaságot csak áttételesen érinti. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy *a válság előszele is elég volt ahhoz, hogy a jelzáloghitelezési válság elől menekülő spekulatív tőke, különösen 2007. második felében a terménypiacokra zúdulva felferje az alapvető mezőgazdasági termények világpiaci árát, és általános élelmiszerár-robbanást provokáljon.* Az agrárgazdaság, amellet hogy profitált is a kétoldalú piacnyitásból, a WTO-tárgyalások végtelennek tűnő huzavonájában már régóta nyögi a liberalizáció túlterjeszkedését. Különösen az úgymond hatékonysági szempontból hátrányos helyzetű európai mezőgazdaság került az utóbbi nyolc tíz évben egyre szorultabb helyzetbe, és veszített rendkívül jelentős bel- és külpiazi pozíciókat, kényszerült egyre nagyobb vám- és támogatásleépítési ígérek megfogalmazására a rá nehezedő, egyre szélsőségesebb liberális nyomás következtében. Holott a fejlődő országok piacrajutási kedvezményei az EU-ban a legjelentősebbek a világban.

Ha nem robban ki a piac mindenhatóságát kétségbe vonó pénzügyi válság, talán soha nem derül ki, hogy *baj van az elmélettel.* Kényelmes álláspont ugyanis azt állítani, hogy szabadjára kell hagyni a piacokat, mert a piaci rendező elv képes egyedül és a legmegbízhatóbb módon rendezni az agrártermékek világpiacát is. A kormányok beavatkozásai pedig csak rontanak a

helyezeten, és eltorzítják az ár- és értékviszonyokat.

A WTO tárgyalások másról sem szóltak eddig, mint hogy a termelői döntéseket befolyásoló ár- és fejlesztési támogatások, az exporttámogatás és a magas vámok, illetve a nem vám jellegű piaci akadályok képében megjelenő protekcionizmus az oka kizárólag az alapvető élelmiszerek alacsony árszintjének, a fejlődő országok szegénységének, az agrárgazdaság alacsony jövedelemtermelő képességének. Konklúzióként hangzik éppen ezért, hogy a vámokat le kell építeni, a piacokat meg kell nyitni, a piactorzító támogatásokat pedig fel kell számolni. Deregulálni és liberalizálni kell, ez a jövő útja.

Ha hisszük, ha nem, ebbe az irányba megy már jó ideje az EU közös agrárpolitikája is. Holott *az agrártermékek ára természeténél fogva ingadozik. Természeti katasztrófák, mostoha időjárási körülmények erőteljesen befolyásolják a termés nagyságrendjét és minőségét, nem is beszélve a regionális különbségekről.*

Az ok pedig nem más, mint a lassú reagálás. Nevezetesen a kínálatot a kereslet automatikusan nem képes úgy szabályozni, mint az iparban. Itt a reagálás, a természet diktálta körülmények folytán időigényes folyamat. Ez az oka annak, hogy még az alacsony, alig pár százalékos hiány vagy készletcsökkenés is drámai következményekkel jár.

Elegendő csak utalni a közelmúlt piaci jelenségeire, mikor is a 2007-es 603 millió tonnás búzatermessel szemben a fogyasztás elérte a 617 millió tonnát. *Jóllehet a különbség termelés és a fogyasztás között alig haladta meg a 2%-ot, a búza világpiaci ára mégis megduplázódott!* Hol érvényesült itt a piac szabályozó rendszere, ha a már szinte teljes mértékben liberalizálódott gabonapiacra egy kis méretű hiány szélsőséges áringadozásokat képes provokálni? Ahelyett, hogy a jelenlegi piaci mechanizmus megnyugtatta volna a piacokat, hiszen a hiány, a készleteket is figyelembe véve, relatíve kicsinek mondható, valójában berobbantotta az árakat.

Osszeállította:
Sz. J.

Felhasznált irodalom:
„Les Echos 15/04/2008.
„A mezőgazdaság problémáját nem oldja meg a liberalizmus”

Az EU Hivatalos Lapjában megjelenő rendelkezések

Az alábbiakban felsorolt EU rendelkezéseket a Hivatalos Lap L sorozatának 2008. októberében és novemberében megjelent számaiból válogattuk. A lista teljesség igénye nélkül szelektálja a mezőgazdasággal és élelmiszeriparral foglalkozó rendelkezéseket. Az Európai Unió teljes magyar nyelvű joganyaga elérhető az Európai Unió Hivatalos Lapjának különkiadásában.

Halászat

A Bizottság 961/2008/EK rendelete (2008. szeptember 29.) a Belgium lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES VIIa és VIIb övezetben folytatott, közönséges nyelvhakra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L262, 2008. október 1. 23. oldal

A Bizottság 962/2008/EK rendelete (2008. szeptember 29.) a Németország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES IIIa övezetben, valamint a IIa és a IV övezet közösségi vizein folytatott, homoki angolnafélékre irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L262, 2008. október 1. 25. oldal

A Bizottság 963/2008/EK rendelete (2008. szeptember 29.) a Portugália lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES V övezet közösségi és nemzetközi vizein, valamint a XII és XIV övezet nemzetközi vizein folytatott, vörös álsüngerre irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L262, 2008. október 1. 27. oldal

A Bizottság 964/2008/EK rendelete (2008. szeptember 29.) a Franciaország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES VIII és IX övezet közösségi vizein és a harmadik országok felségterületéhez vagy joghatósága alá nem tartozó vizein folytatott, villás tőkehalra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L262, 2008. október 1. 29. oldal

A Bizottság 984/2008/EK rendelete (2008. október 6.) a Németország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES I és IIb övezetben folytatott, közönséges tőkehalra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L268, 2008. október 9. 8. oldal

A Bizottság 985/2008/EK rendelete (2008. október 6.) az Egyesült Királyság lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES VI, VII és VIII övezet közösségi vizein és a harmadik országok felségterületéhez és joghatósága alá nem tartozó vizein folytatott, nagyszemű vörösdurbincsra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L268, 2008. október 9. 10. oldal

A Bizottság 986/2008/EK rendelete (2008. október 7.) a tagállamok – kivéve Németország, Spanyolország, Észtország, Franciaország, Írország, Lettország, Litvánia, Lengyelország és az Egyesült Királyság – lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES V, VI, VII és XII övezetben (közösségi vizek, valamint a harmadik országok felségterületéhez és joghatósága alá nem tartozó vizek) folytatott, fekete abroncsalra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L268, 2008. október 9. 12. oldal

A Bizottság 1035/2008/EK rendelete (2008. október 21.) a Svédország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES IIIa övezetben, valamint az ICES IIIb, IIIc és IIId övezet közösségi vizein folytatott, északi menyhalra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L279, 2008. október 22. 15. oldal

A Bizottság 1036/2008/EK rendelete (2008. október 21.) az Írország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES VIIa övezetben folytatott, közönséges tőkehalra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L279, 2008. október 22. 17. oldal

A Bizottság 1038/2008/EK rendelete (2008. október 22.) a 40/2008/EK tanácsi rendeletnek az ICES IIa és IV övezet közösségi vizeiben halászott sprattállományra vonatkozó fogási korlátozások tekintetében történő módosításáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L280, 2008. október 23. 3. oldal

A Bizottság 1048/2008/EK rendelete (2008. október 23.) az Írország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES VI övezetben, az ICES Vb övezet közösségi vizein, valamint az ICES XII és XIV övezet közösségi és nemzetközi vizein folytatott, közönséges tőkehalra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L282, 2008. október 25. 6. oldal

A Bizottság 1049/2008/EK rendelete (2008. október 23.) a Franciaország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES I és IIb övezetben folytatott, közönséges tőkehalra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L282, 2008. október 25. 8. oldal

A Tanács 1005/2008/EK rendelete (2008. szeptember 29.) a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló közösségi rendszer létrehozásáról, továbbá a 2847/93/EGK, az 1936/2001/EK és a 601/2004/EK rendelet módosításáról és az 1093/94/EK és az 1447/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L286, 2008. október 29. 1. oldal

A Tanács 1006/2008/EK rendelete (2008. szeptember 29.) a közösségi halászhajók közösségi vizeken kívül folytatott halászati tevékenységeinek engedélyezéséről és a harmadik országok hajóinak közösségi vizekhez való hozzáféréséről, valamint a 2847/93/EGK és az 1624/94/EK rendelet módosításáról, továbbá a 3317/94/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L286, 2008. október 29. 33. oldal

A Bizottság 1077/2008/EK rendelete (2008. november 3.) a halászati tevékenységekre vonatkozó információ elektronikus rögzítéséről és jelentéséről, valamint a távérzékelés eszközeiről szóló 1966/2006/EK tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról és az 1566/2007/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L295, 2008. november 4. 3. oldal

A Bizottság 1078/2008/EK rendelete (2008. november 3.) a halászati alapadatok gyűjtése és kezelése során felmerült tagállami kiadások tekintetében a 861/2006/EK tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L295, 2008. november 4. 24. oldal

A Bizottság 1086/2008/EK rendelete (2008. november 5.) a 2371/2002/EK tanácsi rendelet III. fejezetében meghatározott közösségi flottapolitika végrehajtási szabályainak megállapításáról szóló 1438/2003/EK rendelet módosításáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L297, 2008. november 6. 9. oldal

A Bizottság 1090/2008/EK rendelete (2008. október 31.) a Lengyelország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES I és II övezet norvég vizein folytatott, foltos tőkehalra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L297, 2008. november 6. 17. oldal

A Bizottság 1091/2008/EK rendelete (2008. október 31.) a Franciaország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES IIIa és IV övezetben, valamint az ICES IIa, IIb, IIc és IIId övezet közösségi vizein folytatott makrélahalászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L297, 2008. november 6. 19. oldal

A Bizottság 1092/2008/EK rendelete (2008. november 5.) a Lengyelország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES I és IIb övezetben folytatott, közönséges tőkehalra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L297, 2008. november 6. 21. oldal

A Bizottság 1093/2008/EK rendelete (2008. november 5.) a Spanyolország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES I és IIb övezetben folytatott, közönséges tőkehalra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L297, 2008. november 6. 23. oldal

A Bizottság 1113/2008/EK rendelete (2008. november 10.) a Spanyolország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES VIIIa és VIIIb övezetben folytatott, közönséges nyelvhakra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L300, 2008. november 11. 32. oldal

A Bizottság 1114/2008/EK rendelete (2008. november 10.) a Svédország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES IIIa övezetben, valamint az ICES IIb, IIc és IIId övezet közösségi

vizein folytatott, közönséges nyelvhalra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L300, 2008. november 11. 34. oldal

A Bizottság 1122/2008/EK rendelete (2008. november 12.) a Lengyelország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES IIIa és IV övezetben, valamint az ICES IIa, IIb, IIc és IIId övezet közösségi vizein folytatott, fekete tőkehalra irányuló tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L303, 2008. november 14. 3. oldal

A Bizottság 1163/2008/EK rendelete (2008. november 24.) a 40/2008/EK tanácsi rendeletnek a norvégtőkehal-, a vékonybajszú-tőkehal- és a foltostőkehal-állományokra irányuló halászárra vonatkozó fogási korlátozások tekintetében történő módosításáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L314, 2008. november 25. 3. oldal

A Bizottság 2008/886/EK határozata (2008. november 12.) az 1528/2007/EK tanácsi rendelet II. melléklete szerinti származási szabályoktól a tonhalfilé (loin) vonatkozásában Kenyában fennálló különleges helyzetre figyelemmel való ideiglenes eltérésről (az értesítés a C(2008) 6644. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L317, 2008. november 27. 16. oldal

A Bizottság 1184/2008/EK rendelete (2008. november 28.) a Franciaország lobogója alatt közlekedő hajók által az ICES Vb, VIb és VIaN övezet közösségi és nemzetközi vizein folytatott heringhalászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L319, 2008. november 29. 52. oldal

A Bizottság 1185/2008/EK rendelete (2008. november 28.) a Bulgária lobogója alatt közlekedő hajók által a Fekete-tengeren folytatott, nagy rombuszhalra irányuló halászat tilalmáról

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L319, 2008. november 29. 54. oldal

Állategészségügy, takarmányozás, növényvédelem

A Bizottság 956/2008/EK rendelete (2008. szeptember 29.) az egyes fertőző szivacsos agyvérzések megelőzésére, az ellenük való védekezésre és a felszámolásukra vonatkozó szabá-

lyok megállapításáról szóló 999/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet IV. mellékletének módosításáról (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L260, 2008. szeptember 30. 8. oldal

A Bizottság 2008/752/EK határozata (2008. június 27.) a 79/542/EGK tanácsi határozat I. és II. mellékletének egyes élő patás állatoknak és friss húsuknak a Közösségbe történő behozatalára vonatkozó igazolási előírások tekintetében történő módosításáról (az értesítés a C(2008) 3040. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L261, 2008. szeptember 30. 1. oldal

A Bizottság 2008/764/EK határozata (2008. szeptember 30.) a dikofolnak a 91/414/EGK tanácsi irányelv I. mellékletébe történő felvétele megtagadásáról és az e hatóanyagot tartalmazó növényvédő szerek engedélyének visszavonásáról (az értesítés a C(2008) 5105. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L262, 2008. október 1. 40. oldal

A Bizottság 2008/768/EK határozata (2008. szeptember 30.) a Beauveria brongniartii-nak és a kálium-permanganátnak a 91/414/EGK tanácsi irányelv I. mellékletébe történő felvétele megtagadásáról és az e hatóanyagokat tartalmazó növényvédő szerek engedélyének visszavonásáról (az értesítés a C(2008) 5106. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L263, 2008. október 2. 12. oldal

A Bizottság 2008/769/EK határozata (2008. szeptember 30.) a propanilnak a 91/414/EGK tanácsi irányelv I. mellékletébe történő felvétele megtagadásáról és az e hatóanyagot tartalmazó növényvédő szerek engedélyének visszavonásáról (az értesítés a C(2008) 5107. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L263, 2008. október 2. 14. oldal

A Bizottság 2008/770/EK határozata (2008. szeptember 30.) a triciklazolnak a 91/414/EGK tanácsi irányelv I. mellékletébe történő felvétele megtagadásáról és az e hatóanyagot tartalmazó növényvédő szerek engedélyének visszavonásáról (az értesítés a C(2008) 5108. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L263, 2008. október 2. 16. oldal

A Bizottság 2008/771/EK határozata (2008. szeptember 30.) a buprofezinnek a 91/414/EKG tanácsi irányelv I. mellékletébe történő felvétele megtagadásáról és az e hatóanyagot tartalmazó növényvédő szerek engedélyének visszavonásáról (az értesítés a C(2008) 5109. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L263, 2008. október 2. 18. oldal

A Bizottság 2008/772/EK határozata (2008. október 1.) a harmadik országok által a 96/23/EK tanácsi irányelvvel összhangban benyújtott szermaradék-megfigyelési tervek jóváhagyásáról szóló 2004/432/EK határozat módosításáról (az értesítés a C(2008) 5531. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L263, 2008. október 2. 20. oldal

A Bizottság 971/2008/EK rendelete (2008. október 3.) egy kokcidiosztatikum takarmány-adalékanyagként történő új felhasználásáról (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L265, 2008. október 4. 3. oldal

A Bizottság 976/2008/EK rendelete (2008. október 6.) a 2430/1999/EK, a 418/2001/EK és a 162/2003/EK rendeletnek a kokcidiosztatikumok és egyéb gyógyászati anyagok csoportjába tartozó „Clinacox” takarmány-adalékanyag engedélyezésének feltételei tekintetében történő módosításáról (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L266, 2008. október 7. 3. oldal

A Bizottság 2008/776/EK határozata (2008. október 6.) a *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier) Közösségbe történő behurcolásának és Közösségen belüli elterjedésének megelőzése elleni szükséghelyzeti intézkedésekről szóló 2007/365/EK határozat módosításáról (az értesítés a C(2008) 5550. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L266, 2008. október 7. 14. oldal

A Bizottság 2008/790/EK határozata (2008. október 7.) a *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhner) Nickle et al. (a fenyőfa fonalférge) elterjedése elleni, Portugáliának az attól ismerten mentes területein kívüli más területeire vonatkozó ideiglenes kiegészítő intézkedéseknek a tagállamok számára történő előírásáról szóló 2006/133/EK határozat módosításáról (az értesítés a C(2008) 5555. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L271, 2008. október 11. 47. oldal

A Bizottság 2008/795/EK határozata (2008. október 10.) a Németországban előforduló magas patogenitású madárinfluenza H5N1 altípusával kapcsolatos egyes védekezési intézkedésekről (az értesítés a C(2008) 6026. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L272, 2008. október 14. 16. oldal

A Bizottság 2008/798/EK határozata (2008. október 14.) a Kínából származó vagy onnan szállított, tejet tartalmazó termékek vagy tejtermékek behozatalára vonatkozó különleges feltételek megállapításáról és a 2008/757/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről (az értesítés a C(2008) 6086. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L273, 2008. október 15. 18. oldal

A Bizottság 1020/2008/EK rendelete (2008. október 17.) az állati eredetű élelmiszerek különleges higiéniai szabályainak megállapításáról szóló 853/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet II. és III. mellékletének, valamint a 2076/2005/EK rendelet azonosító jelölés, nyerstej és tejtermékek, tojás és tojástermékek, valamint bizonyos halászati termékek tekintetében történő módosításáról (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L277, 2008. október 18. 8. oldal

A Bizottság 1021/2008/EK rendelete (2008. október 17.) az emberi fogyasztásra szánt állati eredetű termékek hatósági ellenőrzésének megszervezésére vonatkozó különleges szabályok megállapításáról szóló 854/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet I., II. és III. mellékletének, valamint a 2076/2005/EK rendelet élő kagyló, bizonyos halászati termékek és a hatósági ellenőrzéseket segítő vágóhídi személyzet tekintetében történő módosításáról (1)

Hivatalos Lap, 51. évfolyam, L277, 2008. október 18. 15. oldal

Román Zoltán,
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési
Minisztérium, Agrár -vidékfejlesztési Főosztály
Az itt felsorolt jogszabályokról érdeklődni
lehet a 301-4055-ös telefonon és a
romanz@fvm.hu email címen. További
jogszabályok megtekinthetők a
<http://eur-lex.europa.eu> oldalon.

Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ

EURÓPAI UNIÓ GYŰJTEMÉNYE

- A gyűjteményt az Országos Mezőgazdasági Könyvtár olvasói használhatják.
- A szabad polcokon elhelyezett mintegy 1500 könyv- és 50-féle folyóirat-állomány helyben olvasható. Egyes anyagrészekről olvasóinknak igény szerint fénymásolatot készítünk a szerzői jogvédelmi szabályok figyelembevételével.
- Az Európai Unió statisztikai és jogi CD-ROM adatbázisainak használatához szükség esetén térítésmentesen segítséget nyújtunk. Az adatbázisok anyagának nyomtatása, ill. adathordozóra mentése azonban térítésköteles.

Megjelent a 2006-os MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI BIBLIOGRÁFIA

A CD-n megjelent bibliográfia teljes áttekintést ad a hazai mezőgazdaságnak és határterületeinek szakirodalmáról.

Mintegy 200 folyóirat feldolgozásával készül, évente több ezer bibliográfiai tételt tartalmaz.

A mezőgazdaság szakterületei szerint rendezett, katalogizált kiadvány használatát külön tárgy- és névmutató könnyíti meg.

A Word-formátumban feldolgozott címanyag egészben és részenként is kinyomtatható, ill. saját publikációk, tudományos dolgozatok, szakdolgozatok és pályázatok irodalomjegyzékébe tetszőleges válogatással közvetlenül átmásolható (áttemelhető).

Segíti továbbá a könyvtárban való célirányos tájékozódást is; előzetes (otthoni) használatával már előre tervezhető, hogy a könyvtárban melyik szakanyagot kérjük ki.

Megrendelhető telefonon: 06-1-489-4910 és e-mail-en: a szerkesztoseg@omgk.hu

AGRÁRKÖNYVTÁRI HÍRVILÁG

Könyvtárunk koordinációs központi feladatából következően rendszeres tájékoztatást adunk szakmai munkánkról, tudományos tevékenységünkről, szolgáltatásainkról, terveinkről, rendezvényeinkről a hazai és nemzetközi eseményekről az agrárágazat könyvtárosai és az érdeklődők számára. Megjelenik negyedévente az OMGK honlapján.

SZAKIRODALMI SZOLGÁLTATÓHÁZ

Szaklapok és folyóiratok, magyar és idegen nyelvű szakkönyvek, tankönyvek, elektronikus adathordozók és dokumentumok értékesítése a hazai szakkönyvkiadók teljes választékával.

A Szolgáltatóházban működik az első hazai mezőgazdasági szakkönyv-antikvárium.

BUDAI TELEHÁZ

Szolgáltatásainkból: számítógép-használat, nyomtatás, fénymásolás, faxolási lehetőség, CD-írás, szkennelés és Internet-használat. Számítógépes programok használata: szövegszerkesztés, táblázatkészítés, adatbázis-kezelés stb. Internetes könyvtárház.

Telefon/fax: 06-1-489-4974, e-mail: telehaz@omgk.hu, honlapunk: www.budaitele haz.gportal.hu

ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KÖNYVTÁR ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT

1012 Budapest, Attila út 93. • 1253 Budapest 13, Pf.: 15 • Telefon: 06-1-489-4900

Pénzforgalmi jelzőszám: MNB 10032000-01494532

Alföldi hagyományaink

Kézműves termékek

A Magyar Vidék Napja

A kiállított termékeket meg is kóstolhattuk

Vidéki közösségek bemutatkozása

A LEADER Akciócsoport táblák átadása

Képek és szöveg: Papp Mónika

A jó hangulatról néptáncgyűttesek gondoskodtak

Gombatermesztők könyve

Hazánkban a gombatermesztésnek és az ezzel kapcsolatos kutatásoknak nagy hagyományai vannak. Mintegy 100 évvel ezelőtt kezdődött meg a termesztésbe vonás lehetőségeinek vizsgálata a kétspórás csiperkegomba (*Agaricus bisporus*) esetében, napjainkra pedig már számos gombafaj termesztéstechnológiáját dolgozták ki neves kutatóink.

Szili István könyvéből átfogó képet kaphatunk a gombatermesztés jelenlegi nemzetközi és hazai helyzetéről, a használatban lévő termesztőberendezésekről, valamint a termeszthető gombafajokról. A mű részletesen tárgyalja a világviszonylatban legnagyobb mennyiségben termesztett három gombafaj (csiperke, laskagomba, shiitake) termesztéstechnológiáját, külön kiemelve a termesztés biztonságát meghatározó biológiai, higiéniai és növényvédelmi követelményeket. E három fajon kívül még 22 kevésbé ismert gombafaj (pl. lila pereszke, ördögszekér laskagomba, pecsétviaszgomba, szarvasgombák) leírását, valamint a termesztésükhöz szükséges ismereteket is megtaláljuk a könyvben. A szerző megismertet bennünket a szaporítóanyag, vagyis a gombacsíra előállításának módjával, illetve az új fajták nemesítési eljárásaival is. A könyv végén külön fejezet foglalkozik a gombák felhasználási, tartósítási módjaival. A mű elsősorban kistermelőknek, kisüzemi szakembereknek íródott, de ajánlható minden gyakorló termelőnek, illetve a gombatermesztés iránt érdeklődőknek egyaránt. A *Gombatermesztők könyve* a Mezőgazda Kiadó gondozásában jelent meg.

Papp Mónika

Gyógynövényágazat helyzete

Atéma iránt érdeklődők bizonyára haszonnal forgatják az Agrárgazdasági Kutatóintézet kiadásában megjelent „Gyógynövényágazat helyzete” című tanulmányt, amely Erdész Ferencné és Kozák Anita tollából, az Agrárgazdasági tanulmányok idei 4. köteteként látott napvilágot. Célja az Európai Unión belüli és a hazai gyógynövényágazat átfogó bemutatása.

A szerzők számba veszik és részletezik a gyógynövények felhasználási körét és szerepét, megmutatva ezzel ma sem elhanyagolható szerepüket, jelentőségüket. Bepillantást nyerhetünk a nemzetközi, különösen az európai gyűjtés és termesztés világába.

A tanulmány feltárja a gyógynövényágazat helyzetét 2003 és 2007 között, de számtalan esetben a megbízható hazai adatok hiánya miatt csak becslésekre tudnak támaszkodni. A tényfeltáráson túl foglalkoznak a szerzők az ágazat kilátásaival és a legfontosabb tennivalók témakörönkénti felsorolásával.

Segítenek a helyzetmegítélésben a kitűnően megválasztott mellékletek, és a teljesség igényével összeállított irodalomjegyzék, mely egyben a szerzők körültekintő munkáját is bizonyítja. Az igen alapos és értékes tanulmány nemcsak a gyűjtésben, termesztésben érdekelték és a piaci szereplők tájékozódását segíti, hanem az ágazatot irányító, illetve a hozzá kapcsolódó természetvédelmi, közgazdasági, szociális, kereskedelmi, külkereskedelmi döntéshozóknak is megfelelő háttéranyagként szolgál.

Ari Ilona